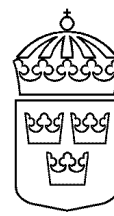

Riksdagens protokoll 1999/2000:25

Torsdagen den 4 november

Protokoll
1999/2000:25

Kl. 12.00 – 17.23

1 § Utökning av antalet extra suppleanter i vissa utskott

Valberedningen hade på begäran av Socialdemokraternas riksdagsgrupp tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 23 till 24 i finansutskottet
från 19 till 21 i skatteutskottet
från 24 till 25 i utrikesutskottet
från 21 till 22 i försvarsutskottet
från 21 till 22 i socialförsäkringsutskottet
från 22 till 23 i socialutskottet
från 22 till 24 i utbildningsutskottet
från 20 till 22 i trafikutskottet
från 22 till 24 i näringsutskottet
från 20 till 22 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

2 § Val av extra suppleanter i vissa utskott

Företogs val av extra suppleanter i vissa utskott.

Kammaren medgav att valen fick ske i ett sammanhang.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i finansutskottet
Anders Karlsson (s)

suppleanter i skatteutskottet
Kaj Larsson (s)
Marie Granlund (s)

suppleant i utrikesutskottet
Håkan Juholt (s)

Prot.
1999/2000:25
4 november

suppleant i försvarsutskottet
Lennart Klockare (s)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Siw Wittgren-Ahl (s)

suppleant i socialutskottet
Majléne Westerlund Panke (s)

suppleanter i utbildningsutskottet
Margareta Israelsson (s)
Birgitta Ahlqvist (s)

suppleanter i trafikutskottet
Nils-Erik Söderqvist (s)
Lena Sandlin (s)

suppleanter i näringsutskottet
Laila Bäck (s)
Monica Green (s)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Claes-Göran Brandin (s)
Helena Frisk (s)

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

3 § Aktuell debatt: Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra debattdeltagarna om att kammarens överläggningar inte får handla om domstolars eller andra rättstillämpande myndigheters avgöranden i enskilda fall.

Företrädaren för det parti som har begärt debatten, Per Lager, inleder och statsrådet avslutar debatten. Det förekommer inga repliker.

Anf. 2 PER LAGER (mp):

Fru talman, statsrådet, ledamöter, ni på läktaren och ni där hemma vid TV-apparaterna! Först och främst vill jag uttrycka min tacksamhet för att den här debatten, som Miljöpartiet har begärt, kommit till stånd. Det är en principiellt viktig debatt, men den är ännu viktigare för de enskilda utsatta och jagade människor som har sökt fristad i Sverige, särskilt för de ca 800 barn som finns gömda eller på förläggningarna.

Debatten ska inte, precis som fru talmannen sade, handla om enskilda fall, men ändå är det just de enskilda fallen som ger oss anledning att ta upp barnkonventionens roll i asylärenden och i förhållande till andra konventioner.

Det är i det enskilda fallet, med mentalt pressade och rädda barn, som vi upplever hur barnkonventionens innehåll urholkas och dess betydelse

devalveras i förhållande till andra konventioner och åtaganden. Det är just i ögonkontakten med det utsatta barnet som vi känner hur samhället hårdnat, hur det har blivit frostigare. Detta är en oacceptabel utveckling, och det är väldigt svåra frågor.

Fru talman! Jag hoppas att vi under den tid, halvannan timme, som vi har till förfogande kan finna något av en gemensam nämnare för ett mänskligare och generösare förhållningssätt till de minsta och svagaste, de utsatta barnen, och att vi kan komma överens om att i alla sammanhang med skärpa och ansvar leva upp till våra åtaganden i barnkonventionen.

Jag förväntar mig att statsrådet här bl.a. kommer att berätta om hur regeringen har tänkt följa upp statsministerns klara budskap i regeringsförklaringen, nämligen att alla barn har rätt till en bra start i livet. FN:s barnkonvention ska efterlevas.

Anf. 3 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Miljöpartiet har begärt en riksdagsdebatt om barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden. Jag tycker att det är bra att vi får möjlighet att diskutera denna fråga på ett principiellt plan. Jag kan dock, som talmannen klargjort, inte kommentera enskilda fall där folkvalda och domare i Utlänningsnämnden fattat beslut om avvisning eller uppehållstillstånd.

Barn har särskilda behov och utsätts ofta för svåra påfrestningar i pressade situationer. Detta gäller inte minst i asylprocessen. Ett barn som har lämnat sitt hemland har ofta inte valt det själv. Hon eller han kan heller inte överblicka konsekvenserna på samma sätt som en vuxen kan.

Alltsedan Sverige ratificerade barnkonventionen i juni 1990 har den svenska lagstiftningen på olika områden successivt anpassats till barnkonventionens bestämmelser och språkbruk. Sverige har som första och – såvitt jag vet ännu så länge – enda land i världen fört in en portalparagraf om barnets bästa i utlänningslagen. Med barnkonventionens artikel 3 om barnets bästa som förebild gjordes ett tillägg 1997 i utlänningslagen som lyder: ”I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.”

Detta betyder att barnets bästa ska vägas in i alla led av asylprocessen, i mottagandet av flyktingar och personer som söker uppehållstillstånd, i utredningarna, i bedömningar av humanitära skäl och vid en eventuell avvisning. Samma år förde vi också in barnkonventionens artikel 12, som handlar om barns rätt att komma till tals, i utlänningslagen. Likaså förändrades reglerna för förvarstagande.

Lagstiftningen har alltså anpassats till barnkonventionens formuleringar, och jag ska ge några exempel på hur detta har påverkat tillämpningen. Både Invandrarverket och Utlänningsnämnden har genomfört utbildningar om barnkonventionen och barnets bästa. Nya råd för arbetet med ensamkommande barn har antagits, och utredningsrutinerna för barn i familj har utvecklats. UNHCR:s utredningsmall ligger i dag till grund för utredningarna av barn. Det ger ett gediget underlag för bedömning av varje familjemedlems eventuella skäl till asyl eller uppehållstillstånd av andra skäl och för bedömning av vad som är barnets bästa.

Av stor vikt är också att den bedömning som görs av barnets bästa redovisas. Enligt Invandrarverkets föreskrifter ska beslutsmotiveringarna

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

särskilt belysa vilka bedömningar av barnets bästa som har gjorts. Metodutveckling och ett pågående förändringsarbete präglar således mottagandet och handläggningen av barn i dag.

Jag vågar nog påstå att vi har den mest långtgående tillämpningen av barnkonventionen i Europa.

Fru talman! Portalparagrafen i utlänningslagen *har* fått genomslag. De utvärderingar som har gjorts visar att barn i asylprocessen i dag är mycket mer synliga, både i utredningarna och i besluten, vilket också bekräftas i mina kontakter med myndigheterna. Tidigare sågs barn mera som bihang till sina föräldrar. I dag utreds barns egna skäl och situation mer grundligt. De hörs i betydligt större utsträckning, och i den samlade bedömning som görs vägs alltid barnets bästa in.

Att medvetenheten om barn och barns rättigheter har ökat innebär dock inte att alla problem och svårigheter därmed är lösta. Vad som är barnets bästa i olika situationer är inte entydigt eller självklart, vare sig i policyfrågor eller i praktiskt vardagsarbete med barn. Både politiker och beslutsfattare ställs inför en rad dilemman och avvägningsproblem när det gäller att bedöma vad som faktiskt *är* barnets bästa. Många gånger måste en avvägning göras mellan alternativ som kan få både positiva och negativa konsekvenser för barnet.

Hur tungt väger sedan barnets bästa i besluten om uppehållstillstånd i Sverige? För det första är det viktigt att framhålla att barn som ensamma eller tillsammans med sina föräldrar har flytt undan krig och förföljelse har rätt till skydd i Sverige på samma grunder som vuxna. Grundbulten i svensk flyktingpolitik är asylrätten som stadgas i Genèvekonventionen. Portalbestämmelsen om barnets bästa får framför allt betydelse i bedömningen av om det finns humanitära skäl för uppehållstillstånd. I dessa beslut tas t.ex. hänsyn till barnets anknytning till Sverige och barnets behov av vård och omsorg, vilket vägs in tillsammans med en rad andra omständigheter.

De utvärderingar av portalparagrafen som har gjorts visar att i s.k. vågskålsärenden, där vare sig humanitära skäl eller anknytningsskäl är fullt tillräckliga, är ofta barnets bästa den faktor som väger över för uppehållstillstånd. I den utredning om gömda barn som Socialstyrelsen och Invandrarverket har gjort i samarbete med en rad frivilligorganisationer görs en bedömning av praxis på området. Utredningen skriver bl.a.: ”I praxis har i de fall när barnfamiljer beviljats uppehållstillstånd av humanitära skäl en sammanvägning skett av faktorer för barnet som psykiskt hälsotillstånd, upplevelser i hemlandet, samt anknytning och vistelsetid i Sverige, men också föräldrarnas psykiska tillstånd och om verkställigheten fördröjs under avsevärd tid på grund av omständigheter som utlänningsprocessen inte har kunnat råda över. Den omständigheten att barn gått i skola under längre tid väger tungt i bedömningen såväl för icke gömda som gömda barn som vistas här illegalt.”

Barnets bästa ska alltså vägas in i besluten. Portalparagrafen betyder dock inte att alla barn som vill kan få stanna i Sverige. Att vara barn är således inte i sig en grund för uppehållstillstånd. På utlänningslagstiftningens område vägs också andra intressen in. Behovet av en reglerad invandring är ett sådant. Detta är förenligt med barnkonventionen.

Hur vi reglerar vår invandring har riksdagen tagit ställning till vid ett flertal tillfällen. Samtidigt har riksdagen uttalat att ”det finns starka skäl

att ta särskild hänsyn till barn i asylprocessen". Detta uttalande, att särskild hänsyn ska tas till barn, innebär också ett dilemma som vi inte kan blunda för. Risken finns att barn utnyttjas i asylprocessen av förtvivlade föräldrar som har en stark önskan att stanna i landet utan att ha klara asylskäl. En börda av förhoppningar och ansvar läggs då på barnet, vilket inte kan ses som förenligt med barnets bästa.

Mot den bakgrunden är det viktigt att de beslut som fattas och de insatser som görs också långsiktigt gagnar barn. En politik som får till följd att familjer med barn går under jorden kan skada barn. Socialstyrelsens och Invandrarverkets rapport om gömda barn visar att det innebär stora risker för barns hälsotillstånd att leva gömda. Dessbättre har portalparagrafen fått till följd att färre barn nu lever gömda.

Det är sammanfattningsvis av stor vikt att barnets bästa ska vara tungt vägande i varje enskilt beslut som rör barn och att det görs en rimlig avvägning mot en långsiktig och trovärdig flyktingpolitik.

Fru talman! Det är viktigt att inte ställa olika internationella överenskommelser, som t.ex. Dublinkonventionen och barnkonventionen, i motsatsförhållande till varandra. Dublinkonventionens principer om ett första asylland syftar till en gemensam ansvarsfördelning i Europa. Syftet är att garantera en asylsökande rätten att få sin ansökan prövad i ett EU-land. Vi vill också komma bort från det olyckliga faktum att människor söker sig mellan olika EU-länder för att få en asylansökan prövad på nytt efter ett avslag i det första medlemsland man kom till.

Ett problem i sammanhanget är dock att vi uppenbarligen inom EU gör olika bedömningar av barnkonventionens ställning i flyktingrätten. Att ett asylärende som rör barn kan pågå så länge som tio år överensstämmer t.ex. inte med vår syn på barnkonventionen. En sådan utdragen process innebär att barn berövas sina möjligheter till trygghet och utveckling.

Flera fall i Sverige på sistone visar på vikten av att vi harmoniserar reglerna inom EU. Ett viktigt steg togs i Wien förra året då handlingsplanen för genomförande av Amsterdamfördraget antogs. Sverige fick då gehör för att särskild hänsyn ska tas till barn i kommande förhandlingar om gemensamma asylregler och en gemensam asylprocess. Efter de positiva tongångarna från Tammerfors går nu harmoniseringen av den europeiska migrationspolitiken in i ett aktivare skede. I det arbetet kommer Sverige att vara pådrivande för att barnkonventionens skrivningar om barnets bästa förs in i EU:s gemensamma migrations- och flyktingpolitik.

Anf. 4 PER LAGER (mp):

Fru talman! Det här låter ju bra. Det låter som om Sverige arbetar väldigt aktivt med frågorna. Men vi kommer inte ifrån att vi har en rad problem här på hemmaplan.

Under 90-talet har vi sett en alltmer restriktiv asyl- och migrationspolitik växa fram, såväl här i Sverige som inom EU. Det är inte underligt att vårt område för många asylsökande upplevs som "Fästning Europa". När högerextremismen och främlingshatet vinner framgångar här hemma och i vår omvärld är det viktigt att politiker står upp för de humanistiska idealen och varje människas lika värde och att vi står upp för konventionen om mänskliga rättigheter och barnkonventionen.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

Efter Schengenavtalet 1996 kom Dublinkonventionen 1997, där EU:s medlemsstater var överens om den s.k. förstalandsprincipen, vilken betyder att flyende människor eller familjer bara får söka asyl i en av EU:s medlemsstater. Det stämmer väldigt illa överens med Genèvekonventionens intentioner om alla flyktingars rätt till asyl. Därför är det intressant med den här passusen i Dublinkonventionen, artikel 3.3, som säger att en ansökan ska prövas i enlighet med den nationella lagstiftningen och statens internationella åtaganden. Dessutom står det i den proposition som följde på Dublinkonventionen att en stat är oförhindrad att pröva asylansökan även om den inte är skyldig att göra det enligt konventionen, under förutsättning att den asylsökande går med på det.

På EU-mötet i Tammerfors härförleden har medlemsländerna inom EU beslutat om en gemensam asyl- och flyktingpolitik med på sikt ett lika förfarande och lika kriterier. I dag är det stora skillnader inom EU, och risken är att länder med generösare flyktingpolitik, t.ex. Sverige, kan tvingas skärpa sina krav för att nå en harmoniserad nivå.

Därför vill jag fråga statsrådet: Kan vi förvänta oss en sådan harmoniserad försämring i förhållande till nuvarande svensk asyl- och flyktingpolitik? Kommer den då att vara förenlig med vår syn på barnkonventionen?

Vid det här mötet har man också kommit överens om en s.k. Artikel 18-kommitté. Därför vill jag också ställa en fråga om den till ministern. Kommer regeringen att ta upp barnkonventionens ställning gentemot Dublinkonventionen i den s.k. Artikel 18-kommittén, som ska pröva just varje fråga rörande tillämpningen och tolkningen av Dublinkonventionen?

Sveriges riksdag ratificerade ju FN:s barnkonvention 1990. I och med det har vi iklätt oss en internationell folkrättslig förpliktelse att följa konventionens bestämmelser. Det innebär emellertid inte att konventionen är juridiskt bindande. Det vet vi. Det är något som Miljöpartiet anser att den bör vara. Men konventionen innebär självklart definitivt ett moraliskt ansvar för oss, och det har vi hört att ministern poängterat. För övrigt anser vi i Miljöpartiet att barnkonventionen ska skrivas in i svensk lagstiftning.

Fru talman! Även om det är ett huvudansvar för föräldrar att värna om barnens hälsa finns det situationer där det i första hand är fråga om hur samhället ska skydda, skapa säkerhet och trygghet för barnen och hur samhället ska leva upp till barnkonventionens krav. De frågorna är väldigt svåra. Men samhällets ansvar för barnens hälsa oavsett vilka barn det är fråga om får aldrig svikta. När det gäller barn måste humanitära, generösa bedömningar gälla. Man kan inte driva asylnpolitik med barnens hälsa som pris.

Jag blir mycket orolig när jag hör ministern ta upp andra skäl, nämligen den reglerade invandringspolitiken. Hur förklarar man för ett barn som är utsatt, skrämt och känner sig kränkt: Tyvärr, det är vår reglerade invandringspolitik som gör att vi får skicka dig någon annanstans dit du inte vill? Det går inte ihop. Det är där barnkonventionen kommer in och måste vara just en stark påtryckning som innebär att när ett barn mår väldigt dåligt ska ingenting annat gälla än barnkonventionen.

Jag skulle också vilja fråga ministern om portalparagrafen i utlänningslagen. Där står: "I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad

hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver”. Vad har det haft för betydelse för våra myndigheter och institutioner? När kommer regeringen att göra en bedömning av genomslaget av portalparagrafen?

Anf. 5 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman och fru minister! Jag kan börja med att säga att jag i stora drag kan skippa en hel del av det jag skrivit ned, eftersom jag kan ansluta mig till statsrådets beskrivning av situationen. Jag har som riksdagsledamot också uppdraget – jag kan inte kalla det för förmånen – att sitta i Utlänningsnämnden. Jag har väldigt ofta fått vara med om att göra mycket svåra avvägningar. Jag vet också vilket noggrant arbete som nämnden gör och hur pass mycket som barnkonventionen hela tiden vägs in i beslutsfattandet.

Jag har sett verkligheten bakom många svåra fall som också har kommit att bli massmediala. Därför blir jag faktiskt rätt så upprörd när riksdagspolitiker, och t.o.m. partiledare, inte drar sig för att utöva påtryckningar på Utlänningsnämnden i enskilda ärenden. Efter att kanske ha läst ett reportage i någon tidning tvekar man inte att rycka ut utan att veta helheten och alla aspekter i det enskilda ärendet.

Jag och Moderaterna anser att respekten för rättssamhällets principer måste upprätthållas. Acceptera att det finns en lagstiftning som en bred riksdagsmajoritet har antagit. Det är dålig stil att använda Utlänningsnämnden som spottkopp. Ska vi kanske snart få börja uppleva uttalanden från ledande politiker om skuldfrågor i brottmål?

Fru talman! När asylskäl inte finns åberopas ofta humanitära skäl och då särskilt barnkonventionen. Enligt advokater och en hel del frivilligorganisationer, och för all del också en hel del politiker, är det tydligen alltid så att barnets bästa alltid är att få stanna i Sverige. Det finns, fru talman, ingen grund för en sådan maximalistisk tolkning.

Det måste slås fast att det generellt sett i allmänhet inte är skadligt för barnets psykosociala utveckling att följa med sina föräldrar till ett annat land, i synnerhet när det gäller hemlandet. Barnets bästa kan mycket ofta vara, och är kanske normalt, att få leva i sitt hemland med sin familj, sitt nätverk, sitt språk och i sitt hemlands kulturella miljö.

Man måste skilja på traumat barn utsätts för när det göms – vilket barnet inte själv väljer – och andra omständigheter kring en avvisning, och om barnet riskerar att få en bestående skada av en flyttning till hemlandet. Barnets situation måste alltid vägas in, och med ökad tyngd ju längre barnet vistats här och ju tyngre humanitära skäl som finns.

Fru talman! Det vi sett under senare år är att de som fått sina ansökningar prövade och avslagna inte nöjer sig utan går under jorden. Då blir det intressant om man kan uppbåda massmedierna och diverse företrädare för den moraliska eliten att engagera sig i ärendet och i största allmänhet stressa och mobba Utlänningsnämnden. Barnkonventionen används som bräckjärn och en gisslanliknande situation uppstår. Ett slags *chicken race* uppstår där barnen oförskyllt hamnar som brickor i ett spel. Föräldrarna kanske själva försvinner i förhoppning om att barnen så att säga ska göra jobbet åt dem.

Om de som nu är mest högljudda i debatten anser att det förhållandet att föräldrar överger sina barn ska vara grund för uppehållstillstånd för

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden

hela familjen, då ska de kräva en sådan regeländring i utlänningslagstiftningen. Vill exempelvis Per Lager att vi i praktiken ska ha en fri invandring för barnfamiljer i Sverige? Finns det förresten inte någon barnkonvention som skyddar barn mot föräldrar som överger sina barn och låter präster och andra ta ansvaret?

De som gömmer i hem och skyddar i kyrkor gör det säkerligen med hedervärda avsikter. Men kan vi alltid vara säkra på att de handlar utifrån barnens bästa? Lever de själva i sin gärning upp till barnkonventionens innehåll och anda? Det kan man fråga sig.

Sverige är med i Europeiska unionen och har i likhet med övriga EU-länder undertecknat Dublinkonventionen. Den har som syfte att garantera att asylsökande alltid har rätt att få sin ansökan prövad i någon av medlemsstaterna. Vidare är syftet att undvika s.k. asylshopping, dvs. att om avslag ges i ett land ska man inte kunna åka till nästa och pröva.

Alla Dublinländer har skrivit på både Genèvekonventionen och barnkonventionen. Alla är demokratiska rättsstater och har i stort sett liknande utlänningslagstiftning. Vi har ingått avtal med de andra EU-länderna därför att vi litar på dem och de på oss. Vi ska vara med tillsammans med andra länder att steg för steg utveckla en EU-gemensam flykting- och invandringspolitik. Det får ta sin tid. Det arbetet pågår och har påbörjats på ett bra sätt i Tammerfors.

Fru talman! Vi moderater anser att humanism och realism ska prägla vår asylopolitik. Barnets bästa ska vägas in som ett av flera viktiga inslag i myndigheternas bedömning. Barn ska inte behöva utnyttjas för att få uppehållstillstånd när skyddsbehov inte föreligger. Tack, fru talman.

Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Denna särskilda debatt om barnkonventionens tillämpning i asylärenden är bra. Den innebär att vi nu kan få en samlad dokumentation om var riksdagens olika partier står i denna fråga.

Vänsterpartiet anser att barnkonventionen ska inkorporeras i svensk lagstiftning, dvs. att barnkonventionen ska göras om till svensk lag. Då kan den direkt åberopas och tillämpas hos våra domstolar och myndigheter. Majoriteten i riksdagen anser dock inte detta. I stället infördes en portalparagraf om barnets bästa i utlänningslagen, samtidigt som majoriteten i riksdagen säger att barnets bästa generellt *inte* får ta över samhällsintresset att reglera invandringen.

I artikel 2, punkt 2, i barnkonventionen står det att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

För Vänsterpartiet innebär denna artikel i barnkonventionen att gömda barn inte kan bestraffas för att föräldrarna anser att det bästa för barnen är att inte åka tillbaka till det land som de en gång, och då också förmodligen för barnens bästa, tvingats fly från. Men vad gäller gömda barn skriver regeringen i den proposition som är upphovet till dagens debatt att den tid barnet levtt gömt inte ska tillgodoräknas om inte – jag citerar direkt ur propositionen:

”— — risken bedöms vara synnerligen betydande för självdestruktiva handlingar av utomordentligt allvarlig natur från barnets sida — —”.

Lagstiftaren säger med andra ord till ett barn att förutsättningen för att det ska få stanna i Sverige är att det försöker begå självmord – den mest självdestruktiva handling av utomordentligt allvarlig natur som ett barn, eller för den delen en vuxen, kan göra.

I artikel 10 i barnkonventionen står att konventionsstaterna ska behandla ansökningar från ett barn om återförening med föräldrarna positivt, humant och snabbt.

Jag besökte ett hem för flyktingbarn som kommit hit som ensamma barn. Deras högsta önskan var att få träffa sina föräldrar. De hade ansökt om att föräldrarna skulle få komma hit, men samtliga hade fått avslag. En 14-årig flicka från Irak med uppehållstillstånd i Sverige berättade på TV att hon hade ansökt om att få återförenas med sina föräldrar här i Sverige. Hon fick avslag på sin ansökan med motiveringen att hon kan resa till Irak om hon vill leva tillsammans med mamma och pappa. Att Sverige i dag inte avvisar människor till Irak har tydligen ingen betydelse i sammanhanget. Barnet som längtar efter mamma och pappa uppmanas att återvända till det land vi inte anser vara säkert.

Det förekommer inte sällan att ett barn sänds hit ensamt av föräldrarna för att, sedan uppehållstillstånd beviljats, fungera som anknytning för den övriga familjen, säger regeringen i propositionen om den nya utlänningslagstiftningen. Jag skulle inte rekommendera någon förälder att skicka sitt barn hit till Sverige, men jag ifrågasätter inte dessa föräldrars bevekelsegrunder eller att de inte skulle ha sitt barns bästa för ögonen. Barnkonventionen säger: Barnen ska inte straffas för föräldrarnas missgärningar.

Dublinkonventionen syftar till att lösa problemet med första asyl-landsprincipen. Den förhindrar dock inte någon stat att själv pröva en ansökan om asyl trots att prövningsskyldigheten ligger på ett annat EU-land. Denna ventil var en av anledningarna till att riksdagsmajoriteten inte motsatte sig godkännandet av Dublinkonventionen.

Tyskland har i en del uppmärksammade fall beslutat att skicka tillbaka människor till länder som av andra länder inte betraktas som säkra. En del av dessa familjer har då flytt till Sverige och sökt asyl här. Vi gömmer oss bakom Dublinkonventionen och hävdar att första asyl-landsprincipen gäller. De svenska myndigheterna bortser då från den skyldighet som gäller både enligt utlänningslagen och Genèvekonventionen, nämligen att man i det enskilda fallet ska vara förvissad om att den asylsökande inte skickas vidare till hemlandet om han eller hon där riskerar förföljelse. Vi får med andra ord inte skicka tillbaka någon till Tyskland om vi inte först utrett om familjen antingen får skydd i Tyskland eller i vart fall inte riskerar förföljelse vid vidareändning till hemlandet. Att slentrianmässigt avvisa familjer till Tyskland under täckmanteln Dublin-konventionen utan denna individuella prövning är därför i strid med svensk lag och Genèvekonventionen.

Invandrarverket har gjort en promemoria för ungefär ett år sedan om praxis i ärenden som rör minderåriga barn som rimligen borde omfattas av portalparagrafen. Utredaren avslutar sin undersökning med orden: Av den genomgång som gjorts här framgår att det är mycket ovanligt att portalparagrafen får någon betydelse i tillståndsärenden utanför det renodlat humanitära området. Närmast som en följd av denna lagtolkning har det inte heller i ärendena företagits någon utredning rörande barnets

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

bästa och möjligheterna för barnet att på annat sätt upprätthålla kontakten med den förälder som nekats uppehållstillstånd. Än mindre har det i enlighet med 11 kap. 1 a § klarlagts vad barnet har att anföra i ärendet.

Barnets rätt enligt barnkonventionen att framföra sin uppfattning har alltså negligerats.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att portalparagrafen i utlänningslagen inte har inneburit den trygghet för barn i asylprocessen som lagstiftaren avsåg. Det är därför hög tid att omsätta barnkonventionen till svensk lag så att även asylsökande barn får komma i åtnjutande av det skydd som de garanteras i FN:s barnkonvention.

Anf. 7 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Värderade åhörare! Författaren Sven Delblanc har skrivit i en av sina sista böcker att varje tid har sin blindas fläck. Steriliseringsdebatten är ett exempel som tydligt visat att vad som ansågs nödvändigt och önskvärt då uppfattas som hemska övergrepp i dag. Samma sak gäller Sveriges vägran att ta emot judiska flyktingar i början av andra världskriget. Gemensamt i dessa två exempel är att systemets logik gick före respekten för individen. I båda fallen är eftervärldens dom hård. Brist på medmänsklighet och en naiv tro på rationalitet är förödande.

Vilka som blir vår tids blindas fläck vet vi först efter några decennier. Men just nu, fru talman, är jag rädd för att våra barn kommer att framstå som den grupp som glömts bort och blivit förlorare – inte för att de saknat materiella tillgångar i form av leksaker eller teknisk utrustning utan för att de inte har fått tillräckligt med tid, trygghet, respekt och värme. Detta drabbar alla barn hårt, men särskilt dem som har det svårast. En sådan grupp är flyktingbarnen, som i dag står i fokus för denna debatt.

Grundprinciperna i barnkonventionen är att barnets bästa ska sättas i främsta rummet vid alla beslut. Vikten av att lyssna till barnet och att respektera dess integritet, rätt till liv och utveckling samt rätt att utan diskriminering få del av sina rättigheter lyfts tydligt fram i konventionen. Jag är glad att konventionen inte bara är av juridisk, utan även visionär, art.

Sedan 1990, när Sverige antog barnkonventionen, har många viktiga beslut fattats för att konventionen ska bli verklighet. Men ack, så trögt det har varit! 1997, när Barnombudsmannen gjorde en kontroll, var det faktiskt bara fyra kommuner i landet som införlivat konventionen i sina beslutande organ. Tänk om alla beslut som vi fattar i den här kammaren skulle ha så lång genomförandetid! Är det manne så att om inte barnen själva kan hävda sin rätt, föra sin egen talan och protestera så tar vi inte deras situation på fullt allvar?

Fru talman! I konventionens artikel 3 står det att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ ska barnets bästa komma i främsta rummet. Detta gäller även flyktingbarnen!

Jag, liksom de andra i denna kammare, är medveten om att vi inte ska diskutera enskilda fall. Det är självklart. Men det är trots allt de enskilda fallen som visar hur man tillämpar de beslut som fattas. Det är tillämpningen som är avgörande för människor, inte lagtexter. Det är vår plikt att kritiskt granska oss själva och om och när vi fattar felaktiga beslut –

för det gör vi – vara beredda att rätta till dem så att effekten blir den som är avsedd.

Det finns enligt Rädda Barnen ca 2 000 barn i Sverige som lever gömda. Många av de här barnen har varit gömda i många år, och de mår mycket dåligt. De har inte kunnat gå i skola, och de får endast akutsjukvård när de behöver det. Dessa barn omfattas också av FN:s barnkonvention och har således rätt att bli sedda utifrån sina behov.

Regeringen svarade vid en hearing med frivilligorganisationerna i september 1997 att de som lever gömda har valt att hålla sig undan gällande regler och lagar. Det innebär att de inte kan räkna med att ha tillgång till samma rättigheter som svenska barn.

FN:s kommitté för barnens rättigheter i Genève uppmanar faktiskt i år den svenska regeringen att sluta diskriminera dessa barn. Jag vill fråga Maj-Inger Klingvall: Vad gör regeringen åt det?

Med tanke på de tragiska skildringar som vi fått den senaste tiden angående barn som ska avvisas vill jag rikta ytterligare en fråga till statsrådet. I utlänningslagen 1 kap. 1 § står det: ”I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.”

Jag vet att statsrådet också har citerat den paragrafen. Accepterar regeringen att en opreciserad hänvisning till samhällets intresse får sätta gällande lagar ur spel?

En annan fråga som jag vill lyfta fram är de långa väntetiderna för familjer som söker uppehållstillstånd. Väntetider på upp till 3–5 år är vanliga i vårt land. Att leva i ovisshet under så lång tid påverkar barnet negativt och försvårar såväl integration som återvändande. Enligt min syn borde väntetiden vara högst ett år. Anser statsrådet att den långa väntetiden är förenlig med FN:s barnkonvention?

Avslutningsvis har jag en önskan inför millennieskiftet. Det är att de barn som i dag har det svårt ska få det mycket bättre och att vi som vuxna i alla roller ska se barnet, låta det komma i fokus och låta enmetersperspektivet genomsyra alla beslut. Först när ord blir handling blir vi trovärdiga och kan hjälpa våra barn.

Anf. 8 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter, åhörare och fru minister! Det är så lätt att säga att vi ska skydda barn, barn är framtiden, barn är så sårbara, och därför behöver de all vår kärlek och allt vårt engagemang.

Sanningen är annorlunda. Verkligheten för många barn är mycket annorlunda. Den verkligheten ser vi ibland i tidningen eller när vi träffar på, möter, får brev från eller pratar i telefon med de här barnen eller deras familjer. Den får i alla fall mig att känna ångest över hur vi behandlar vissa barn här i Sverige.

Den här debatten gäller barnkonventionen och barn i asylsökningsprocessen. Det innebär att det rör 4 000–5 000 barn som nu finns i Sverige utan permanent uppehållstillstånd.

Fru talman! Det tog tio år att få barnkonventionen klar. Det var många svårigheter som skulle övervinnas, politik, historia, ekonomi, kultur, familjens roll och inte minst religion. Men synen och minnet av barn som far illa gjorde att man ändå efter tio år nådde fram till en reglering som ska skydda barn.

Prot.

1999/2000:25

4 november

Aktuell debatt:

Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden

I Sverige har barnkonventionen nu gällt i tio år. De ledamöter som fattade beslutet bestämde sig för att konventionen skulle präglas av en strukturell process. Arbetet med att införa dessa rättigheter och förbättra barns verklighet skulle ske i form av en process. Det innebär att det ska finnas en analys och en utvärdering parat med nya regler, strategier, statliga bemyndiganden, uttalanden och utbildning – allt för att ge barn i Sverige en bättre situation.

Rädda Barnen har bl.a. utvärderat detta 1998 i en rapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter. Där kritiserar man hårt hur vi har lyckats med den ambitionen. Man säger att principen om barnets bästa ställs mot andra principer som exempelvis behovet av en reglerad invandring och att diskussionen om hur de här principerna ska brytas mot varandra faktiskt saknas. Man påpekar också att en sådan diskussion skulle ge möjlighet till ett internationellt erfarenhetsutbyte som vore till nytta för alla.

Efter några år med kritik tillsattes en utredning om barnkonventionen i Sverige där jag också satt som ledamot. Utredningen kom med en del förslag. Bl.a. föreslogs att alla myndigheter skulle ha en strategi för hur barnkonventionen ska förverkligas.

När jag inför den här debatten tittar på hur det ser ut, kan jag notera Rädda Barnens mycket starka kritik. Jag kan notera att Statens invandrarverk inte har något sådant material. Det finns några enstaka policydokument, men det finns ingen samlad strategi. Det är likadant med Rikspolisstyrelsen, och det är faktiskt likadant med Utlänningsnämnden, vilket speglas väldigt tydligt i deras årsrapport.

Om man gör en datasökning på alla de högre domstolarna i Sverige för att se om någon domstol under dessa tio år har använt ordet barnkonventionen i sina domslut eller motiveringar till domsluten, blir resultatet noll. Det blir så både när jag söker själv och när riksdagens utredningstjänst gör samma sökning. Det kan finnas förklaringar till detta, men för mig innebär det ett väldigt stort och svårt frågetecken som faktiskt behöver åtgärdas.

Ett resultat av den här utredningen var att portalparagrafen i utlänningslagstiftningen infördes. Vi har en annan lagstiftning som är mycket viktig, nämligen lagen om mottagning av asylsökande. Där saknas en sådan portalparagraf.

En del säger att det finns 2 000 gömda barn i Sverige. Vi har lite olika siffror. Det är svårt att veta. Av dessa 2 000 barn gömmer sig ca 150 för att undgå en hotande omedelbar verkställning av avvisningsbeslut. Otaliga rapporter har visat att de här barnen mår mycket dåligt. Det präglar deras uppväxt. Suicidrisken, eller med ett verkligare ord som biter bättre självmordsrisken, bland de här barnen är mycket stor.

Fru talman! Jag tycker att vi kan ge de gömda barnen amnesti.

Rädda Barnen har också mycket hårt kritiserat de långa väntetider som finns i dag. Flera talare har nämnt dem tidigare. 3–5 år är inte ovanligt. Det är också väldigt negativt. Tänk er själva om era egna barn skulle vänta t.ex. hela lågstadiet på ett sådant här livsavgörande beslut samtidigt som oron i familjen är fruktansvärd. Jag vill inte vara med om att utsätta barn för sådana saker.

År 1995 lovade sittande statsråd en barnbilaga till statsbudgeten för att belysa barnens situation. Det är ingen lätt sak att göra en barnbilaga.

Det har man provat i Norge. Det finns en del diskussioner runt det. Jag tycker ändå att det vore värt besväret att nu, snart fem år efter det löftet, komma fram med en barnbilaga till statsbudgeten.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa sex frågor till statsrådet.

Anser statsrådet att vi bör låta utreda avvägningen mellan principen om barnens bästa och andra intressen?

Anser statsrådet att vi bör kontrollera hur svenska myndigheter följer upp barnkonventionen genom särskilda strategier?

Är statsrådet beredd att införa en portalparagraf i lagen om mottagande av asylsökande?

Är statsrådet beredd att ge de gömda barnen amnesti?

Är statsrådet beredd att medverka till en radikal förkortning av väntetiderna, både när det gäller beslut och när det gäller verkställigheten av de besluten?

Är statsrådet beredd att se till att barnkonventionens övriga rättigheter faktiskt tillämpas för de barn som söker asyl i Sverige?

Anf. 9 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Ledamöter! Åhörare! Vi debatterar i dag någonting mycket angeläget, nämligen flyktingbarns situation i Sverige. Debatten har ju, som många gånger tidigare, föranletts av uppmärksamhet av enskilda fall i medierna.

För fyra år sedan visade tusentals medmänniskor sitt engagemang när barnen Sincari utvisades från Sverige. Våren 1998 var det syskonen Soto som fick Gävle att gå man ur huse. Nu har vi den aktuella familjen Demir.

De här händelserna är talande bevis på det starka engagemang som väldigt många svenskar känner för flyktingar, och framför allt för flyktingbarnen.

Låt oss inte skingra familjer! Det måste vara fullständigt oacceptabelt att splittra familjer i samband med avvisning.

I flyktingpolitiken får vi aldrig förlora den enskilda människan ur sikte. Det är särskilt viktigt när det handlar om barn. Barn har rätt till trygghet, till sina föräldrar, och de har rätt att förvänta sig att vi i Sverige lever upp till barnkonventionen. Vi måste kunna se till familjen, till den lilla världen, och inte förlora oss i den stora världens statistik och paragrafer.

Folkpartiet har länge arbetat för en rad reformer för att stärka möjligheterna att hålla samman familjer. Vi kräver att förvar av barn i princip ska förbjudas. Långa väntetider och den osäkerhet de medför är skadliga, i synnerhet för barnfamiljer. Klarar inte myndigheterna att ge besked inom rimlig tid bör man bevilja permanent uppehållstillstånd.

Tonåringar är också barn, men de har inte som yngre barn rätt att få hit sina föräldrar genom anknytning. Detta är inte rimligt.

I dagsläget tycks myndigheter hellre fälla än fria. Grundtonen präglas av misstro mot det som de asylsökande berättar. Ansökningar om uppehållstillstånd bör prövas, menar vi i Folkpartiet, enligt vedertagna juridiska bevisprövningsprinciper och med iakttagande av principen att hellre fria än fälla. Vid osäkerhet ska alltså den för den sökande gynnsammaste tolkningen gälla.

Prot.

1999/2000:25

4 november

Aktuell debatt:

Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden

Familjer splittras i dag genom att en familjemedlem som får avslag på sin asylansökan tvingas resa tillbaka till sitt hemland för att därifrån göra en ny ansökan om familjeanknytning. Folkpartiet anser att det grundläggande bör vara att dessa ärenden ska prövas på plats i Sverige. Jag vill fråga om statsrådet också anser detta.

Fru talman! Barnkonventionen ska gälla för alla barn i Sverige, också för flyktingbarnen. Därför måste barnkonventionen inarbetas i den svenska flyktinglagstiftningen, på samma sätt som Genèvekonventionens definition av flyktingskapet nästan ordagrant överförs till utlänningslagen.

Barnkonventionen bör tas in i samtliga bestämmelser som kan vara relevanta för barns särskilda förhållanden. I förarbetena till utlänningslagen ska det tydligt framgå att de skrivningar som rör barn är tagna från FN:s barnkonvention. På det sättet säkras barnens rättigheter allra bäst i lagstiftningsarbetet. Då blir det inte möjligt för berörda myndigheter att när de tillämpar lagen låta bli att sätta barnets behov och rättigheter i främsta rummet.

Vi är många som anser att utredningen om barnkonventionen blev ett hastverk. Det återspeglades också i regeringens proposition och i riksdagens beslut.

En grupp som får mycket illa är de som har ett avvisningsbeslut sedan en lång tid tillbaka – detta berör inte bara dem själva utan i väldigt hög grad också deras barn – som inte går att verkställa eftersom hemlandet inte vill ta emot dem. Undersökningar har visat mycket höga siffror för psykisk ohälsa och självmordsförsök bland dessa. Kan avvisningen inte verkställas bör, menar vi i Folkpartiet, uppehållstillstånd beviljas.

Fru talman! Vi är flera partier här i dag som anser att barnkonventionen ska inarbetas i svensk flyktinglagstiftning. Det är väl ändå en väldigt rimlig begäran. Anser inte också statsrådet detta?

Avslutningsvis får vi aldrig glömma att flyktingpolitiken måste präglas av omtanke och medmänsklighet, och det gäller i särskilt hög grad barnen.

Anf. 10 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag har med stort intresse lyssnat till alla era inlägg. Genomgående är att vi alla vill att barnet ska ställas i centrum för vår politik och våra åtaganden. Det tycker jag känns väldigt bra.

Låt mig börja med diskussionen om synen på barnkonventionen och dess genomförande i vårt land, eftersom flera talare har tagit upp den frågan. Jag vill då understryka något som jag tycker är oerhört viktigt: Barnkonventionens genomförande är en ständigt pågående process. Vi kan aldrig sätta ett slutdatum och säga att då, den dagen, det året, har vi genomfört barnkonventionen i Sverige. Så fungerar inte barnkonventionen. Barnkonventionen måste hela tiden anpassas till de förändrade förhållanden som våra barn lever under och de förändrade förhållandena i vårt land. Det är därför jag så starkt vill understryka detta: Barnkonventionens genomförande är en ständigt pågående process, där vi från tid till annan måste ändra vår lagstiftning och vår tillämpning av lagstiftningen.

Det är också därför jag tycker att det är så bra att vi har lagt in barnkonventionen som en portalparagraf i utlänningslagen och också t.ex. i socialtjänstlagen. Det ger oss den här möjligheten, den här flexibiliteten.

Det är nämligen så att konventionen inte är utformad som en lagtext. Det är inte paragrafer och normer som man kan dömas emot. Det här är konventionstext där det inte finns några förarbeten, som i normal lagstiftning, och där tolkningsansvaret, om det skulle finnas en majoritet för att göra som en del företrädare har förespråkade här, skulle läggas över på domstolar. Man skulle då i stället få en juridiskt snäv tolkning av konventionen.

Det som är så viktigt med det synsätt som jag pläderar för är att tolkningen görs politiskt, här i Sveriges riksdag. Här kan vi stifta lagar och göra förändringar i lagar så att rättigheterna i barnkonventionen kan slå igenom på allra bästa sätt. Det är så vi bidrar till att barnkonventionen blir det dynamiska instrument som den är tänkt att vara och inte ett statiskt dokument.

Det här avspeglar sig också i regeringens förslag till barnstrategi, som ju riksdagen har ställt sig bakom, där vi på en rad områden tar fram strategier för hur vi ska kunna leva upp till barnkonventionen och hur den ska kunna genomsyra hela vårt samhälle på alla nivåer.

Jag vill verkligen understryka detta inledningsvis i den här debatten, för det har naturligtvis också sin bäring på det vi talar om i dag, nämligen asylprocessen. Det handlar om att barnkonventionen också ska genomsyra hela asylprocessen från början till slut – även lagen om mottagande, Lena Ek.

Detta gäller naturligtvis också den harmonisering som jag talar om och som Per Lager har varit inne på: harmoniseringen att också få in barnkonventionen när vi pratar om vår gemensamma asyllagstiftning bland EU-länderna. Vi ska ha en hög nivå på harmoniseringen. Det handlar inte om någon gemensam nämnare utan om en harmonisering på hög nivå. Naturligtvis ska barnkonventionen också finnas med i Artikel 18-kommitténs utformning av de reglerna.

Anf. 11 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag skulle egentligen polemisera mot Gustaf von Essen. Det är ju en engagerad människa i andra människorättsfrågor, såsom jag känner honom. Men i det här fallet blir jag förskräckt när jag ser att på hemmaplan, bland dessa skrämde barn som gömmer sig och mår förfärligt dåligt, finns inte den här förståelsen. Det är väl det som gör att moderaterna i det här sammanhanget skiljer ut sig från den övriga riksdagsmajoriteten när det gäller hur vi ser på barnkonventionen.

Det finns mycket intressant i de här frågorna. Bl.a. skulle vi kunna titta lite närmare på Barnombudsmannens rapport 1999. Där påpekas det som också Lena Ek nämnde, nämligen att det inte finns någon strategi eller något systematiskt sätt att hantera barnkonventionen ute bland myndigheter och institutioner.

Vi får inte glömma att det handlar om barn som finns här omkring oss. Det är inga brottslingar, de äventyrar inte någonting. De har inte gjort någonting, de utgör inget hot. Ändå är det just de som jagas och tvingas leva i den ständiga rädslan för att bli skickade någonstans dit de inte vill och där det oftast inte finns någon säkerhet eller något skydd. Det är inte deras fel att föräldrarna går under jorden.

De här barnen finns, som sagt var, runtomkring oss. Att utsätta dem för sådan skräck och ensamhet och, som jag ser det, utdragen mental

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

misshandel är inte värdigt Sverige. Vi kan inte skylla på föräldrarna, vi kan inte skylla på reglerna. Vi måste i första hand, tycker jag, uppträda som medmänniskor.

Ofta dyker frågan upp: Tar vi inte lika stor hänsyn till barn med utländsk härkomst? Kan det verkligen vara så? I så fall behöver vårt samhälle satsa mycket mer på kompetenshöjning vad gäller kunskap om mänskliga rättigheter.

Det finns en fråga som jag särskilt vill ställa till ministern. Den har att göra med att barnens situation förvärras allteftersom de är kvar i Sverige, allteftersom vi inte fattar något beslut. Det finns barn som har varit här i nio tio år. De här barnen förstår någonstans att det för att de ska kunna få stanna av humanitära skäl handlar om hur sjuka de är eller hur illa det är ställt med dem. Detta är en omänsklig press som vi helt enkelt inte får utsätta dem för. Jag tror att det behövs en helt annan kompetens bland myndigheterna och bland dem som pratar med barnen.

Jag ställde en fråga för några år sedan, om det inte finns ett stort behov av barnpsykiatrisk kompetens bland förtroendeläkarna. Jag tror inte att det finns ännu. Jag skulle vilja höra ministern svara mig på det. Vad gör man för att öka kompetensen bland dem som har ansvaret?

Till sist, Gustaf von Essen, hoppar vi givetvis inte på Utlänningsnämnden. Men visst känns det otillfredsställande att tre människor fattar beslut om en hel familjs framtid. De kanske inte ens är ense, ändå blir det ett beslut som avgör hela framtiden för de barn och vuxna det är fråga om.

Anf. 12 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Mitt engagemang för de gömda barnen är stort, Per Lager. Jag vill komma åt de mekanismer som gör att barn oförskyllt hamnar i sådana situationer där de göms, där de får illa, där de inte får kontakt med andra barn eller ordentlig skolgång. Det är därför jag engagerar mig så väldigt hårt för detta.

Jag menar att den politik som i första hand Miljöpartiet, Vänstern och Folkpartiet står för i de här sammanhangen just leder till att ännu fler barn kommer att fara illa. Signalsystemet blir att bara man tar sig till Sverige, från något hemland eller något annat europeiskt land, familjen splittras, barnen hamnar i en kyrka eller i något annat gömsle, får man se vad som händer, och efter ett tag ska man ge uppehållstillstånd.

Det är samma sak som att ge fri invandring för barnfamiljer till Sverige. Den reglerade invandringen har vi beslutat om i riksdagen. Vi kan inte ha det på det sättet, sådana signalsystem kan vi inte ha. Därför kommer dessa svåra avvägningar att behöva ske.

Det finns ett hav av elände i många länder. Nöd och elände är i sig inte asylgrundande. Det är naturligt att många familjer ändå försöker att få ett fotfäste i västerlandet. Okej, låt oss säga att vi ger uppehållstillstånd till alla som har barn. Låt oss höra om det finns partier här som är beredda att lägga fram ett sådant förslag. Det är i praktiken den effekt som era inlägg får, om de skulle göras om till lagstiftning. Det är fri invandring för barnfamiljer. Det kommer vi moderater inte att kunna ställa upp på av många skäl. Det blir en för stor börda för Sveriges ekonomi och det blir en för stor börda för hela mottagningssystemet.

Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det finns bara ett sätt att möta det som Gustaf von Essen säger. Det är ett gammalt ordspråk: Låt oss slå vakt om misstanken att motparten kan ha rätt. Det gällde Gustaf von Essen i debatten i går, det gäller mig och Gustaf nu.

Varför inte se till att försöka diskutera detta i stället för att säga att det Vänsterpartiet, Miljöpartiet och andra partier gör här i riksdagen i dag är att öppna gränserna för fri invandring, att vår politik innebär att barnen skulle lida ännu mer. Det är inte helt rätt. Gustaf von Essen, slå vakt om misstanken att vi kanske kan ha rätt.

Det är bra, statsrådet Klingvall, att Invandrarverket och Utlänningsnämnden nu får utbildning om hur de ska möta barn i asylprocessen. Det är också bra om det blir bättre för en del barn i asylprocessen. Men den undersökning som Invandrarverket gjorde talade om den andra gruppen barn, de gömda barnen, barnen till föräldrar som lämnat felaktiga uppgifter och barn vars föräldrar gömt sig. Den säger att portalparagrafen inte fått någon betydelse i dessa ärenden. Det har inte företagits några utredningar rörande barnens bästa eller hur de ska kunna upprätthålla kontakten med föräldrarna. Barnens rätt att framföra sin uppfattning har man inte brytt sig om.

Så länge tolkningen av barnkonventionen görs av politiker går det att dela upp barn i kategorier. Barnkonventionen gör inte denna skillnad mellan barn. Barnkonventionen gör ingen skillnad mellan svenska barn, utländska barn, barn med bra föräldrar eller barn med dåliga föräldrar, därför att barnkonventionen talar om barn. Det är därför glädjande för oss i Vänsterpartiet, som länge har drivit frågan om inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning, att det nu visar sig att det är fler partier än vårt som tycker att detta är viktigt. Det är bra. En lag kan alltid överklagas. Barnet kan alltid överklaga en lag, men en konventionstext innehåller principer.

Anf. 14 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag undrar vad flyktningbarnen hade tyckt om den här debatten i dag. Det är ändå de som är i fokus, de som är rädda, de som inte kan sova, de många som saknar sina föräldrar.

Jag vet att det här är svårt. Vi människor är ofullkomliga. Det är viktigt att ha det klart för sig. Men vi måste veta vartåt vi vill.

Jag tycker att det är beklagligt, och jag hoppas att Maj-Inger Klingvall ska kommentera väntetiderna. Ibland när vi diskuterar frågor som rör människor, djupt humanitära frågor, tycker en del att väntetider är så normalt. Men när vi diskuterar materiella välfärdsfrågor kan vi inte acceptera väntetider. Då ska vi ha vår vara direkt. Vi ska ha vår bil från verkstaden och den ska levereras när den är lagad. Att få en utredning gjord är svårt, men är det regeringens ambition att minska väntetiderna för att få besked?

År 1998 kom det 291 barn utan vårdnadshavare till Sverige. De barnen har det i dag mycket svårt. Enligt uppgift utgår man från när barnen intervjuas att de ljuger, och de ska bevisa att de talar sanning. Det är oerhört bekymmersamt när barnen i detta utsatta läge inte ens kan bli trodda. Jag är glad att Helena Bargholtz sade att det är bättre att fria än att fälla. Är statsrådet beredd att göra det?

Prot.

1999/2000:25

4 november

Aktuell debatt:

Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

Om det finns en lag som *inte* kan tillämpas enligt FN:s konventioner, är regeringen beredd att lägga fram ett nytt förslag? Min och kristdemokraternas ambition är att det ska finnas lagar och förordningar där tillämpningen blir enligt de ambitioner och visioner vi har.

Anf. 15 LENA EK (c):

Fru talman! Barnkonventionens intentioner ska förverkligas genom en pågående process. Jag konstaterar att viktiga myndigheter inte har strategier för hur detta ska ske. Jag konstaterar att lagen om mottagande av asylsökande inte har någon portalparagraf om barnens bästa. Jag konstaterar att Rädde Barnen och Röda korset kritiserar Sverige för att asylsökande barn inte får de rättigheter som finns i barnkonventionen, t.ex. sjukvård, språk, rehabilitering och utbildning.

Jag konstaterar att väntetiden är förskräckligt lång för de asylsökande barnen. Jag konstaterar att det inte finns någon barnbilaga till statsbudgeten. Jag konstaterar att det finns en stark kritik mot hur principen om barnens bästa vägs mot andra principer, t.ex. principen om reglerad invandring. Jag konstaterar att det finns en grupp gömda barn som mår förskräckligt dåligt. Jag konstaterar att man i tio års tid har sagt att man ska hjälpa gruppen ensamma asylsökande barn.

En lyckad process är en pågående process. Jag konstaterar att statsrådet i sin förra position hade ett stort ansvar för att processen inte har förts så som jag tycker att den skulle ha förts.

Slutligen har vi frågan om de barn som har varit gömda länge och som mår dåligt. De har inte möjlighet att gå i skolan, och de får i princip endast akut sjukvård. Att dessa barns föräldrar har valt att gå under jorden och gömma sig själva eller barnen, innebär *inte* att de barnen genom föräldrarnas agerande och myndigheternas beslut berövas eller kläs av sina mänskliga rättigheter enligt barnkonventionen. De har fortfarande samma rättigheter, även om de är gömda. Det kommer till en gräns där det inte längre är försvarbart att låta barnen klämmas mellan principer och paragrafer. Det är en gräns där vi som vuxna beslutsfattare och medmänniskor måste se till skäligheten i det vi gör och låta medmänsklighet och barnkonventionens anda och mening styra våra beslut.

Anf. 16 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag är helt övertygad om att alla de mycket engagerade svenskar som vill arbeta för flyktingars väl i Sverige är besvikna. De hade nog förväntat sig mer av positiva reaktioner och mer av idéer om vad vi kan göra och framför allt vad regeringen vill göra för att förbättra för flyktingarna i Sverige.

Flera partier har pekat på en rad konkreta åtgärder. Jag ska inte upprepa dem som jag har fört fram för Folkpartiets räkning. Men det handlar inte om några svåra saker. Rent praktiskt borde det gå att ordna. Jag förstår inte riktigt resonemanget om att barnkonventionen är så flexibel att den inte kan inarbetas i lagstiftningen. Jag är övertygad om att det går bara viljan finns.

I dag skingras flyktingfamiljer. Vad ska vi göra för att inte tvinga fram familjesplittringarna? Jag blir lite rädd när jag hör Gustaf von Essen cyniskt tala om att föräldrar medvetet lämnar ifrån sig sina barn därför att de ser sådana fördelar av att få stanna i Sverige.

Familjesplittring handlar om människor i yttersta desperation, i nöd, oro och ängslan, och som känner sig tvungna att som en yttersta desperat åtgärd gömma eller lämna barnen. Jag delar inte Gustaf von Essens uppfattning i det avseendet.

Anf. 17 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag tänkte börja med den fråga som bl.a. Lena Ek har tagit upp om granskningen av avvägningen mellan barnkonventionen och utlänningslagen.

Vi har haft en arbetsgrupp som har arbetat med en utvärdering. En rapport lades fram den 14 juli i år. Man konstaterar i utvärderingen att portalparagrafen har haft stor betydelse i handläggningen av ärenden som rör barn. Med hjälp av portalparagrafen har barnen getts ökad uppmärksamhet, bl.a. av deras behov vid utredningar av asylärenden och i överväganden vid beslutsfattandet. Genom den kompetenshöjning som många av handläggarna har genomgått finns det ett mer aktivt förhållningssätt i ärenden där barn berörs. I besluten redovisar både Invandrarverket och Utlänningsnämnden hur avvägningen mot barnkonventionen har gått till, dvs. avvägningen mellan barnets bästa och den lagstiftning vi har på flyktingområdet.

Sedan finns det särskilt tillsatta samordningsfunktioner på Invandrarverket och Utlänningsnämnden, dvs. en särskilt barnansvarig vid respektive myndighet.

Vad har portalparagrafen sedan betytt för själva beslutsfattandet? Av utvärderingen framgår att särskilt två ärendetyper kan uppmärksammas. Det gäller bl.a. barn med en viss släktanknytning till Sverige men också med en kombination av lång vistelsetid och ett mått av humanitära skäl. Det är de sammantagna skälen som numera i större utsträckning leder till att barn beviljas uppehållstillstånd. Den andra ärendetypen gäller barn som har fått anknytning till Sverige på grund av lång vistelsetid, och de familjerna beviljas i dag i större utsträckning uppehållstillstånd.

När lagen trädde i kraft 1997 blev det en kraftig ökning mellan åren 1996 och 1997 för barnfamiljer som fick permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl. Det har gett en annan positiv effekt som flera av er har varit inne på, nämligen situationen för gömda barn. Frivilligorganisationerna uppger i den rapport som Socialstyrelsen och Invandrarverket har gjort att antalet gömda barn i dag ligger på ungefär 150. Vi vet att tvånget att gömma sig är oerhört tragiskt för alla inblandade. Därför är det viktigt att fortsätta att arbeta på att få ned siffran ytterligare.

Det finns ett mål med väntetiderna, nämligen sex månader. Invandrarverket och Utlänningsnämnden kommer – om budgetförslaget antas – att få ytterligare medel nästa år. Det är en viktig åtgärd.

Låt mig till sist kommentera frågan om amnesti. Jag tror att vi måste inse att försöka att lösa problemet med familjer som gömmer sig genom att bevilja amnesti inte fungerar.

Vi har dragit erfarenheter från sådana beslut som har fattats tidigare, och de har lett till att ännu fler barnfamiljer har gömt sig. Vi vet att det innebär oerhört stora svårigheter för barnen. Men genom en positiv dialog, som nu pågår med de asylsökande och med flyktingorganisationerna, har vi lyckats få ned antalet gömda barn, som jag var inne på förut. Vi får inte avbryta den här positiva trenden. Att införa amnesti är tyvärr ett

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

kortsiktigt tänkande. Det måste faktiskt vara tydlighet och säkerhet som präglar vår flyktingpolitik.

Anf. 18 PER LAGER (mp):

Fru talman! Det har framkommit en rad förslag och positiva möjligheter för regeringen att ta till sig olika idéer. Moderaterna är ett undantag, som jag känner står lite för sig själva någon annanstans, i det frostigare samhälle som jag beskrev förut.

Jag tror också att det är oerhört viktigt att vi förstår att vi inte kan använda de människor som lever under dessa omständigheter, dessa barn, i ett spel eller i diskussioner där vi väger fram och tillbaka. De här barnen är utsatta, och vi måste helt enkelt hjälpa dem. Det är en medmänsklig skyldighet som vi har.

Därför tycker jag att idén med amnesti för de gömda barnen är mycket bra. Vi i Miljöpartiet har också hävdat det tidigare. Det vore inte kortsiktigt, men det vore en start på något långsiktigt, mer medmänskligt i vårt samhälle. Det är det enda sätt på vilket regeringen kan ingripa, såvitt jag förstår. Vi har rum, statsrådet, vi har råd och vi har en medmänsklig skyldighet.

Jag tror att den här debatten är en början på någonting större. Jag hoppas att det engagemang som de olika partierna här har visat kommer att leda till ett mycket djupare samarbete kring de här frågorna och att vi tillsammans kan hitta just de här utvägarna för de barn som vi alla önskar det bästa och som i dag lider så mycket.

Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Låt mig först säga att jag är mycket glad för dagens debatt.

Om några veckor firar vi barnkonventionens tio år. Våra erfarenheter från dessa tio år är att barnkonventionen har satt sina spår i Sverige på i stort sett alla områden. På det flyktingpolitiska området har lagstiftningen anpassats till barnkonventionen, vilket fått stort genomslag i alla led av asylprocessen. Barn har blivit synliga och ses inte längre som bihang till föräldrarna. Utredningsrutiner, riktlinjer och råd genomsyras av barnkonventionens intentioner.

Mycket har gjorts, men mycket återstår också att göra. Nu ska vi gå vidare och flytta fram positionerna när det gäller barnens situation i asylprocessen.

I december i år kommer en proposition om sociala rättigheter för utlänningar i en massflyktssituation. Här kommer vi att ta särskild hänsyn till barns situation och behov.

Regeringen har bjudit in Landstingsförbundet, Socialstyrelsen, Invandrarverket och frivilligorganisationerna till överläggningar om ändrade regler för gömda barns rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård. En översyn av de asylsökande barnens och ungdomarnas rätt till skolgång ska göras, och en proposition förväntas under våren år 2000.

Fru talman! Sverige kommer också att driva barnfrågor internationellt. Nästa år är det 50 år sedan Genèvekonventionen om flyktingars rätt till asyl skrevs under. Sverige kommer då att spela en aktiv roll för att stärka barns rätt i den internationella flyktingrätten. Som ett första steg

har jag tagit initiativ till att tillsammans med UNHCR ordna ett särskilt möte på detta tema.

Även inom ramen för Utrikesdepartementets barnprojekt kommer barn i flyktingsituationer att uppmärksammas. Den särskilda strategin för barn i väpnade konflikter och humanitära katastrofer har en tydlig koppling till barns rätt till asyl. Vi driver också på utvecklingen mot en gemensam migrations- och asylpolitik inom EU. Barnkonventionen och barnets bästa ska föras in i ett EU-direktiv. Det är den linje jag kommer att driva under Sveriges ordförandeskap i EU.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Aktuell debatt:

*Barnkonventionen och
dess roll i besluts-
processen vad gäller
asylärenden*

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 oktober.

5 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Lena Sandlin* (s) av sagt sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

6 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Christina Pettersson som suppleant i kulturutskottet efter *Lena Sandlin*.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Christina Pettersson (s)

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:47

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:47 av Martin Nilsson (s) om rörlighet på arbetsmarknaden.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 november 1999.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens plenifria vecka och att näringsministern befinner sig på tjänsteresa vecka 46 och 47.

Stockholm den 29 oktober 1999

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:51

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:51 av Sten Andersson om polisläckor.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 november 1999.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 1 november 1999

Justitiedepartementet

Laila Freivalds

Interpellation 1999/2000:45

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:45 av Lena Olsson om bilstöd till funktionshindrade.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 november 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 1 november 1999

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:49

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:49 av Gudrun Lindvall om nickelallergier.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 november 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 1 november 1999

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:52

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:52 av Göte Jonsson om funktionshindrades boendeplacering.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 november 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 1 november 1999

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Prot.

1999/2000:25

4 november

8 § Svar på interpellation 1999/2000:16 om offentliga myndigheters upphandling av telefonitjänster

Svar på

interpellationer

Anf. 20 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat näringsministern vilka åtgärder han med anledning av införandet av telefunktionerna förval och nummerportabilitet avser vidta för att statliga myndigheter följer kravet på upphandling av telefonitjänster. Per Westerberg har också frågat om Näringsdepartementet har gjort en upphandling av telefonitjänster.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ansvarar för detta.

Införandet av förval av teleoperatör och nummerportabilitet kommer att öka konkurrensen på telemarknaden eftersom det blir lättare för abonnenterna att både välja och byta teleoperatör. Det är givetvis viktigt att den offentliga sektorn tar vara på dessa möjligheter. För närvarande pågår ett upphandlingsarbete hos Statskontoret av trafik för fast-, mobil- och IP-telefoni. Syftet är att ge offentlig förvaltning förmånliga priser och goda avtalsvillkor med bra leverantörer. Jag vill dock klargöra att lagen om offentlig upphandling inte stadgar någon skyldighet för statliga myndigheter att upphandla telefonitjänster.

När det gäller Näringsdepartementets användning av teletjänster förhåller det sig så att Regeringskansliet upphandlar telefonitjänster för alla departement. Avtal om fast- och mobiltelefoni samt om nummerupplysning har tecknats med bl.a. Telia, Tele 2, Europolitan och Netnet. Dessutom följer Regeringskansliet Statskontorets upphandlingsarbete och ämnar teckna avtal med någon eller några av de operatörer som där kan komma att rekommenderas.

Anf. 21 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka statsrådet för svaren på mina frågor.

Telekommunikationerna är en av de viktigaste frågorna när det gäller etablering av företag på olika orter. Om de fungerar mycket väl, med bra konkurrens och bra utbyggnad, är de en styrkefaktor. Traditionellt har det varit så i Sverige, och jag vågar nog säga att det fortfarande är så, även om det kan bli bättre.

Vi ser för närvarande att telekommunikationerna är en av de delar i Sverige där avregleringen har gått snabbt. Samtidigt har man kunnat nyttja en del av förmånerna på teleområdet till en hel del lokaliseringar i glesbygden som blir konkurrenskraftiga när det gäller att utveckla ny kunskapsindustri.

Just kunskapsföretagen och de snabbväxande IT- och Internetföretagen är särskilt beroende av väl fungerande telefoni och snabb utbyggnad av olika typer av fibernät. Det är den delen av näringslivet som i USA ger 300 000–400 000 nya jobb i månaden. Lönen för dem som får dessa jobb ligger ungefär 70 % över den amerikanska snittlönen, och denna ligger väsentligt högre än i Sverige.

När man tittar på den svenska marknaden ser man att vi i vissa delar har gått snabbt fram med avregleringar och därmed kunnat få bra konkurrens. När det gäller mobiltelefonin är det tyvärr bara att konstatera att de undersökningar OECD har gjort visar att Sverige ligger mellan 50 och 100 % högre vad gäller mobiltelefonaxorna än övriga nordiska grannländer. Det innebär att det kan misstänkas att det finns en brist i konkurrenstryck inom mobiltelefonin. När man nu ser att den fasta och den mobila telefonin växer samman finns det skäl att stärka konkurrenstrycket.

Att man kan ta med sig numret när man byter teleoperatör och att man inte behöver slå särskilda prefix om man använder annan operatör än Telia innebär att det nu är en faktisk möjlighet även för myndigheter och företag att byta operatör och därmed göra direkta konkurrensupphandlingar.

Jag är glad att statsrådet pekar på Statskontorets arbete med dessa typer av upphandlingar. Men det vill till att man från Regeringskansliet och departementet driver på underställda myndigheter så att de verkligen utnyttjar denna möjlighet och gör upphandlingar.

Det är faktiskt inte så att det finns en sanning när det gäller vem som är billigast. Den varierar beroende på vilken form av telefonitjänster och vilken typ av telefoni man använder i respektive myndighet. Staten, och statens myndigheter och verk, har en mycket stor del av ansvaret när det gäller att se till att vi får en väl fungerande priskonkurrens som kan sänka prisnivån både inom fast och inom mobil telefoni.

Därför, fru talman, skulle jag vilja ställa en följdfråga till statsrådet. Avser statsrådet att verka för att det ska göras konkurrensupphandlingar i de myndigheter och verk som är underställda Näringsdepartementet – och för övrigt även övriga departement – och därmed försöka stimulera konkurrens, även om man får en form av ramavtal från Statskontoret?

Anf. 22 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Precis som Per Westerberg sade tillhör Sverige de länder inom EU som har kommit absolut längst i att åstadkomma en god konkurrens på telemarknaden. Men det är också så, som Per Westerberg fortsatte med att säga, att det kan bli bättre. Det är en utveckling som går fort och som också hela tiden kräver en vakenhet när det gäller hur tillämpningen av lagstiftningen fungerar och hur marknaden utvecklar sig.

Som konkret svar på Per Westerbergs fråga kan jag säga att det väldigt mycket handlar om den offentliga upphandlingen av telefonitjänster. I Sverige kan vi ändra reglerna om offentlig upphandling om den ligger under de s.k. tröskelvärdena. Det är också fråga om EU-regleringar. Regeringen tillsatte i juni förra året en kommitté som har i uppdrag just att föreslå ändringar i upphandlingsreglerna. Det jag har erfärut nu är att denna upphandlingskommitté också ska se över bestämmelserna om telefonitjänster. Det tycker jag är mycket bra. Jag kommer mycket noga

att följa kommitténs arbete och också uppföljningen i departementet för att åstadkomma precis den möjlighet till konkurrens, låga priser och nyttjande av de nya tjänsterna inom offentlig förvaltning som Per Westerberg här efterlyste.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar som sagt uppfattningen att vi i stort sett har en väl fungerande telemarknad, även om det finns brister i den. Det gäller framför allt mobiltelefonin, där taxorna är för höga. Jag vågar säga att det råder brist på konkurrenstryck, och det finns därför starka skäl att försöka öka det konkurrenstrycket.

Jag är glad om det görs en översyn av upphandlingsförfordningen och om man på det sättet försöker se till att få in telefonin i denna förordning eller lagstiftning och därmed även kan få en upphandling hos myndigheter, verk och andra delar av den offentliga förvaltningen. Men en översyn behöver ha en inriktning. Inriktningen avgörs ytterst av ansvarigt statsråd. Jag vill ånyo ställa en fråga till statsrådet. Avser statsrådet att försöka åstadkomma en reell konkurrensupphandling för statliga myndigheter och verk när det gäller telefonin, så att man därmed bidrar till att sänka telepriserna i synnerhet på mobiltelefoni?

Anf. 24 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Mitt svar på den fråga Per Westerberg ställde är ja.

Anf. 25 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Då säger jag tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1999/2000:35 om privata inslag i vården

Anf. 26 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Lars Elinderson har frågat mig om Regeringskansliet förbereder några åtgärder som skulle förhindra att driften av sjukhus överläts till privata intressenter och om sådana åtgärder i så fall skulle komma att omfatta såväl den egentliga vården som andra verksamheter. Lars Elinderson har vidare frågat om sådana åtgärder också kommer att innebära förbud för landsting att bedriva sjukvård i hyrda lokaler. Slutligen har Lars Elinderson frågat om regeringen kommer att vidta åtgärder för att förhindra att landsting lägger ned sjukhus eller vidtar åtgärder som försämrar utbudet av sjukvård.

Regeringen har reagerat starkt negativt på utvecklingen mot att se vård av sjuka människor vid sjukhus som en form av affärsverksamhet. Det är nämligen, enligt min mening, den yttersta innebörden i att överlåta driften av sjukhus med slutenvård till vinstdrivande bolag. Och det är en systemförändring av svensk hälso- och sjukvård som vi från regeringens sida med kraft kommer att motverka.

Därför överväger vi nu frågan om ändrad lagstiftning som innebär att privata vinstdrivande bolag inte ska få bedriva sjukhusvård.

Den patient som vårdas inlaggande vid sjukhus är ofta svårt akut sjuk, med därtill hörande rädsla, oro och förlorad integritet. Patienten har små möjligheter att avgöra om föreslagna åtgärder är motiverade och rätt avvägda och vilka alternativ som finns. Och just i dessa situationer vill vi inte se ett privat ägt företag med starka avkastningskrav på satsat kapital. Just denna vård är extra svår att avgränsa och definiera till sitt innehåll och vad gäller kvalitet och kan inte handlas upp i konkurrens som vilken annan vara som helst.

Som jag framhöll i mitt tidigare interpellationssvar till Lars Elinder-son innebär denna ståndpunkt ingen avog inställning i övrigt till olika slags privata inslag i vården. Tvärtom, hittillsvarande erfarenheter tyder på att man kunnat frigöra innovationskraft och nytänkande, bl.a. när det gäller administration, arbetsorganisation, service och bemötande, genom att öppna för en mångfald av olika driftsformer i de delar av vården som är lämpade för detta.

Jag anser således att det finns behov av tydliga regler för att förhindra att sjukhusvården kommersialiseras. Det ska aldrig vara så att den som behöver vård ska utsättas för en bedömning när det gäller om han eller hon är lönsam. Detta ställningstagande innebär självfallet inget hinder för att bedriva t.ex. städning eller fastighetsskötsel på entreprenad eller för landstingen att bedriva sjukvård i hyrda lokaler.

Vårt hälso- och sjukvårdssystem är uppbyggt enligt principen att det är sjukvårdshuvudmännen som utifrån grundläggande bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen ansvarar för att organisera vården inom sitt område. Regeringen kommer därför inte att vidta några åtgärder för att förhindra landsting att lägga ned sjukhus eller i övrigt förändra vårdutbudet. Det måste vara upp till sjukvårdshuvudmännen att besluta om nödvändiga strukturförändringar av vården.

Anf. 27 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret på min interpellation och samtidigt halvt om halvt be om ursäkt för att jag ställde i stort sett samma interpellation en gång till. Jag var ganska nöjd med det svar jag fick förra året. Vi hade en diskussion om alternativ till den offentliga vården och om komplement till offentlig och privat vård. Jag ska medge att jag var lite förvånad över det positiva svar som jag fick.

Jag ska citera två delar ur det svar som socialministern då lämnade. Först sade han bl.a. följande: "För att garantera mångfald och alternativ inom vården är det enligt min mening av stor vikt att landstingen behåller de ändamålsenliga byggnaderna, t.ex. sjukhusen, och att olika vårdgivare i stället får konkurrera om driften av verksamheten".

Senare säger han i sitt svar: "Enligt hälso- och sjukvårdslagen står det sjukvårdshuvudmännen fritt att sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som man ansvarar för enligt lagen, dock inte uppgifter som innefattar myndighetsutövning. — — — Regeringen varken kan eller bör därför gå in och styra organiseringen av hälso- och sjukvården."

Sedan dess har det runnit mycket vatten under broarna. Nu, i anslutning till diskussionen om avtalet mellan Stockholms läns landsting och bolaget Bure angående driften av S:t Görans sjukhus, hör man helt andra signaler från regeringens sida. Avtalet mellan Stockholms läns landsting och Bure innebär att driften av S:t Görans sjukhus under tio år sköts av

Bure. Inriktningen av sjukvården ska vara densamma som tidigare och får bara ändras om landstinget och Bure är överens. Omfattningen av vården ska vara densamma; det ska vara minst den som har gällt tidigare. Det ska inte kosta mer för vare sig landstinget eller patienterna. Kvalitet och vårdresultat ska bedömas av landstinget, och landstinget behåller, precis som socialministern önskade, byggnaderna, som i stället hyrs ut till Bure. Villkoren för patienterna ska inte skilja sig från vad som gäller på landstingens sjukhus. Jag kan också använda socialministerns uttryck: Både lönsamma och olönsamma patienter ska behandlas på samma villkor.

Med tanke på vad socialministern sade i den förra interpellationsdebatten borde allting vara frid och fröjd. Men nu råder andra tongångar. Nu kan tydligen inte andra vårdgivare längre vara med och konkurrera om driften. Det får inte ske i vissa bolagsformer. Såvitt jag förstår får det här heller inte omfatta akutsjukvård, var man nu drar gränsen för akut-sjukvård.

Till saken hör att S:t Görans sjukhus redan i dag drivs som ett aktiebolag. Förra året och ett antal tidigare år har bolaget redovisat en vinst. Förra året var den på 3 miljoner. Man lämnade en rabatt till beställaren, landstinget, på ca 30 miljoner och man gav personalen en produktivetsbonus på ca 7 % av lönen.

Bakgrunden till regeringens uppfattning är, som jag uppfattar det, en helt annan. Man säger att man i princip är för valfrihet, alternativa driftsformer och konkurrens, men det finns alltid någon tillyxad hake. Jag skulle vilja avsluta med en kort fråga till statsrådet:

Har regeringen någon handlingsplan för hur man kommer att agera om det nu visar sig att S:t Görans sjukhus blir det framgångsrika projekt ur patienternas, personalens och landstingets utgångspunkt som den borgerliga majoriteten förväntar sig? Det handlar om större sjukvårdsutbud, ökad valfrihet, bättre kvalitet, kort sagt mer sjukvård för mindre pengar. Eller kommer regeringen att lägga all sin kraft på att försöka förhindra att detta blir ett framgångsrikt projekt för patienterna och landstinget?

Anf. 28 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Lars Elindersons frågor visar att han faktiskt inte har förstått vad debatten handlar om. Jag beklagar det. Jag ska därför ta upp det här en smula grundligt.

För det första är jag för en mångfald av vårdgivare och producenter inom den gemensamt finansierade och demokratiskt styrda sjukvården. Jag vill ge den personal som vill driva verksamhet i egen regi möjlighet att teckna avtal med sjukvårdshuvudmännen, och jag ser fram emot en rad olika drifts- och företagsformer inom sjukvården, särskilt inom primärvården men faktiskt också inom den slutna vården.

För det andra anser jag att sjukvårdshuvudmännen måste värna om sin framtida handlingsfrihet när det gäller att teckna vårdavtal med entreprenörerna. Därför anser jag att det är oklokt att sälja ut exempelvis sjukhusbyggnaderna.

För det tredje är det en grundläggande skillnad mellan att å ena sidan erbjuda personalen möjlighet att driva verksamhet i egen regi och att välkomna kooperativa nya *non-profit*-företag, ideella organisationer och

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

stiftelser att ta ett större ansvar för framtidens sjukvård och å andra sidan överlåta sjukhusen till börsnoterade företag. Därmed ändrar man karaktär på sjukvårdens inriktning.

För det fjärde kommer regeringen, i likhet med vad som har skett i många andra länder, att presentera ett förslag till regelverk som anger att sjukhusen inte ska drivas av företag med privata vinstintressen. Genom att på detta sätt klargöra att den svenska sjukvården också i framtiden kommer att vara behovsstyrd, att vården ska ske på lika villkor och att det privata vinstintresset inte kommer att vara styrande är jag övertygad om att man kan skapa det förtroende för sjukvården som öppnar för fler alternativ.

Moderaterna talade en gång i tiden om att man ville ge personalen möjlighet att etablera egen verksamhet. Man talade varmt om att alla de läkare och sjuksköterskor som ville skulle driva verksamhet själva. Allt detta tal visade sig handla om att man ville förbereda en börsnotering av sjukhusen. Ni talade om alternativ och menade börsnotering. Det är sanningen. Ni talar om förnyelse av sjukvård och menar kommersialisering. Det är en avgrundsdjup skillnad mellan oss och moderaterna.

Anf. 29 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Vi är för många olika alternativ, låter många blommor blomma. Nu diskuterar vi ett. Det kanske finns ytterligare ett par, tre alternativ till drift i aktiebolagsform. De allra flesta av de privata alternativ som finns på sjukvårdsmarknaden – och de utgör ändå i dag bara 3–5 % av den totala sjukvården – drivs i helt andra juridiska former.

Jag har varit kommunalråd och landstingsråd i nästan 20 år. Varje sådant här alternativ som har presenterats har mötts av samma kalla hand som den som Lars Engqvist i dag visar den privata sjukvård som kan erbjudas på S:t Görans sjukhus i framtiden. Varje gång det har varit aktuellt att låta enskilda aktörer driva verksamhet i konkurrens har socialdemokraterna vänt sig mot det, oavsett om det har gällt elförsörjning, transport, rena servicefunktioner, städning av kommunala lokaler, storkök eller skötsel av gator och parker. Naturligtvis använder man i allmänhet gamla, sjuka, handikappade och barn som slagträ i den debatten.

Vår utgångspunkt är att man, om man öppnar och avreglerar monopolmarknader inom vård och utbildning eller andra områden, kan utöka tjänsteutbudet, utveckla kvalitet och servicemedvetande, stärka konsumenternas inflytande och inte minst sänka kostnader och priser. Det räcker med att hänvisa till avregleringen när det gäller elförsörjningen, som har skett under senare år och som socialdemokraterna från början kallt avvisade, eller telesektorn – på det området var socialdemokraterna också länge negativa. Då ser man vad utvecklingen av dessa marknader har inneburit.

Effekterna kommer att bli desamma på vårdsektorn. Även om bara en liten del av de privata alternativen kommer att drivas som aktiebolag kommer vårdsektorn och utbildningssektorn med en friare och mer flexibel organisation att avskaffa ett offentligt monopol i ett urval av konkurrerande och kompletterande verksamhetsformer. Det är bättre för patienter, elever och personal, och det blir mer vård, omsorg och skola för pengarna.

S:t Görans sjukhus utgör några procent av den totala sjukvården i Stockholms län. S:t Görans sjukhus utgör bara några promille av sjukvården i landet som helhet. Men jag förstår socialdemokraternas rädsla. Jag är övertygad om att det här projektet kommer att lyckas. Och om det gör det och det visar sig att man får en mer flexibel sjukvård, bättre sjukvård för patienter och bättre villkor för personal för mindre pengar blir det naturligtvis ett grundskott mot den socialdemokratiska synen på monopol inom sjukvårdsområdet. Så har det varit inom så många andra områden tidigare.

Tack!

Anf. 30 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag ska vara kortfattad. Jag försöker reda ut vad socialministern egentligen har för inställning. Därför har jag några frågor.

Det här resonemanget som förs just nu handlar ju om sjukvården. Socialministern säger i sitt svar att han anser att det således finns ett behov av tydliga regler för att förhindra att sjukvården kommersialiseras. Då är mina frågor: Har socialministern också för avsikt att göra någonting t.ex. åt de privata tandläkare som till en stor del finansieras av socialförsäkringen, som vi betalar gemensamt? Har socialministern för avsikt att göra någonting åt läkemedelsindustrin, som är börsintroducerad och går med vinst? Vi finansierar läkemedlen med ganska stora subventioner som vi alla betalar.

Jag måste förstå det här resonemanget. Handlar det bara om sjukvården? Eller har socialministern och socialdemokraterna mer långtgående planer när det gäller att vinstintresse inte får förekomma när offentliga pengar är inblandade och det rör människors hälsa, vilket både läkemedel och tandvård gör, som jag har tagit upp?

Anf. 31 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den sista frågan visar väl precis hur låg debatten kan vara.

Vi diskuterar nu sjukhus. Vi har förklarat att det är sjukhusvården som vi är ute efter, därför att där är det så uppenbart, enligt alla internationella undersökningar och en lång rad vetenskapliga studier, att det inte existerar någon marknad, att privata vinstintressen höjer priserna och faktiskt sänker kvaliteten.

Vi har inte diskuterat tandvården, och vi har inte diskuterat läkemedelsindustrin. Men det intressanta är att läkemedelsindustrin är ett ganska bra bevis för att privat vinstintresse inte alltid riktar sig till de mest angelägna behoven.

Vi har problem med att hela den internationella läkemedelsindustrin koncentrerar alltför mycket resurser på västvärldens medicinska problem och alldeles för lite på de mer globala problemen. Tala med exempelvis Världshälsoorganisationen eller FN om de här problemen.

Vi diskuterar nu sjukhusen, och jag tycker att det är beklämmande att höra hur Lars Elinderson resonerar om sjukvård som om den vore vilken handelsvara som helst eller som om den vore en marknadsplats.

All erfarenhet pekar på att just den slutna sjukvården är det sämsta området för att driva marknadstester, helt enkelt därför att det medvetna kundvalet och de alternativ som man tänker sig inte existerar.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Det är en märklig diskussion som förs här i Sverige på initiativ av Moderaterna, som vi snart är ensamma om i hela världen. Debatten runtom i vår omvärld handlar om det omvända, nämligen om hur vi ska slå vakt om det som man kallar för *non profit* i Europa, i Storbritannien och i USA. Hur ska vi se till att sjukvården inte betraktas som en del av en marknad där varje insats bedöms utifrån dess möjlighet att generera vinst till företagets ägare?

Det intressanta är att vi under många år var överens om uppbyggnaden av svensk sjukvård. Även Moderaterna talade insiktsfullt på den tiden om behovet av en gemensam finansiering för att alla skulle få samma vård. Moderaterna var länge överens om att vi skulle ha en demokratisk huvudmannaorganisation och att det var landstingen som skulle svara för den. Moderaterna var också överens om att sjukvården i allt väsentligt, i alla fall den slutna sjukvården, skulle drivas av endera landstingen själva eller av personal som skulle driva verksamhet i egen regi.

Det stora skiftet som nu sker är att Moderaterna i Skåne entusiastiskt driver tanken på att utländska företag ska köpa upp någon del av sjukvården, att börsnoterade företag ska köpa sjukvården i Stockholm och i Västra Götaland. Det är början till ett nytt systemskifte, säger Moderaternas företrädare i både Skåne och i Västra Götaland i en stor intervju i Dagens Nyheter.

Moderaternas intresse för att skapa en sjukvård som fungerar på lika villkor för alla och Moderaternas tidigare intresse för att erbjuda personalen möjlighet att driva verksamheten i egen regi har ersatts av en entusiastisk kampanj för att driva in kommersialismen i sjukvården.

Nu säger säkert Lars Elinderson, som så många andra, att det skulle kunna visa sig att det vore bra. Det intressanta är ju att all erfarenhet pekar på att det långsiktigt är illa för sjukvården ifall man driver dessa principer. Det finns ingen internationellt granskad undersökning som pekar på att marknaden fungerar på detta område. Då kanske Lars Elinderson säger: Ja, men låt oss se. Jag skulle då vilja ställa en motfråga som är ganska viktig till Lars Elinderson: Kan Lars Elinderson se något hinder för någon företagsform att äga sjukhus? Ska vem som helst få lägga ett bud på svenska sjukhus – utländska företag och utländska koncerner? Ska läkemedelsindustrin få äga Huddinge sjukhus exempelvis?

Anf. 32 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Det är fortfarande helt rätt att vi har en gemensam syn på en offentlig solidarisk finansiering av den svenska sjukvården. Men vi har aldrig varit eniga om att svensk sjukvård ska bedrivas som en monopolkoncern, som landstingssjukvården under lång tid har kommit att bli.

Jag stod i en av landets kommuner i spetsen för kampen för att lyfta ut ett sjukhus från det landstingsdrivna monopolet. Skälet var att landstinget ville lägga ned detta lokala sjukhus. Vårt gemensamma förslag var då att driva det i enskild regi med kommunen och personalen som huvudman. Även detta sade Socialdemokraterna nej till. Det var fråga om en offentlig huvudman med kommunen och personalen som medintressenter, men även detta sade man nej till. Huvudargumentet var att det skulle bli omöjligt för landstinget att planera sjukvården i sjukvårdsområdet om det fanns mer än en huvudman. Jag är rädd för att det är detta

synsätt som ligger i botten för Socialdemokraternas motstånd mot privata alternativ och också mot personaldrivna alternativ.

Det är ett ganska nytt påfund detta att Socialdemokraterna via socialministern pläderar för personaldrivna kooperativ eller alternativ till den offentligt drivna primärvården. Jag har under 10–15 år varit med och förgäves försökt övertyga socialdemokrater inom landstingsvärlden om att detta är en bra modell. Det är alltså ett nytt påfund som jag egentligen inte tror har en riktig förankring i verkligheten.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 33 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag tycker inte att mina frågor var så konstiga. Jag försökte greppa om det känsliga att just sjukvården drivs privat och kan gå med vinst. Jag tycker att socialministern avslöjade sig ganska tydligt när han tog upp det som jag tog upp, nämligen läkemedelsindustrin. Jag kan nästan tolka det som att socialministern tycker att det hade varit bättre om läkemedelsindustrin hade varit statlig och om det hade varit monopol på den, därför att man då hade kommit mycket längre i läkemedelsutvecklingen. Om detta har jag en helt annan uppfattning.

Det viktiga när det gäller vem som driver olika verksamheter är väl ändå innehållet och resultatet, att patienterna får en bra vård och att personalen trivs. Det avgörande kan väl inte vara själva driftsformen utan innehållet och resultatet.

Tack, fru talman.

Anf. 34 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag ska i detta avslutande inlägg uppehålla mig vid just innehållet.

Kärnfrågan är patientens relation till läkaren och hur den ska se ut. Jag menar att det är viktigt att relationen mellan patient och läkare grundar sig på ett djupt förtroende och på en total övertygelse om att läkaren bara gör ett enda val när han eller hon ger mig sina råd, nämligen att ge mig den bästa sjukvården, just den som jag behöver.

I det läge då man för in privata vinstintressen i den slutna sjukvården finns det en uppenbar risk att denna relation förändras och att du som patient börjar misstänka att läkaren gör också en annan avvägning, nämligen vad den enskilda behandlingen kan betyda för det företag som äger sjukhuset. Det är där relationen mellan patient och läkare riskerar att förändras till en relation mellan en kund och en säljare. Det är just det som inte får ske i sjukvården. Det är det som är grunden för att det privata vinstintresset inte ska få prägla den slutna sjukvården.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.58 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Frågestund

10 § Frågestund

Anf. 35 TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas, nu för riksdagens frågestund. Följande statsråd svarar i dag på frågor: statsminister Göran Persson, jordbruksminister Margareta Winberg, statsrådet Mona Sahlin, utbildningsminister Thomas Östros och statsrådet Lars-Erik Lövdén. Statsministern besvarar allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd ska röra deras respektive ansvarsområde. Välkomna!

Vi inleder omedelbart.

Bostadsbyggandet i Stockholmsregionen

Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Regeringen och statsrådet Lars-Erik Lövdén har bett landshövdingen i Stockholm, Ulf Adelsohn, att fråga Stockholmsregionens kommuner varför de inte bygger fler bostäder. Svaret som har givits har bl.a. handlat om de långtgående överklagansmöjligheterna, trafiksituationen och utjämningsskatten. På detta har Lars-Erik Lövdén svarat att det här med utjämningsskatten inte stämmer. Det leder till att jag måste undra: Varför lät ni Ulf Adelsohn ställa frågan om Lars-Erik Lövdén redan visste svaret?

Anf. 37 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt att regeringen gav Ulf Adelsohn i uppdrag att undersöka de hinder och förutsättningar som finns för ett ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen. En av de frågor Ulf Adelsohn väckte i sin delrapport till regeringen gällde den s.k. Pomperipossaeffekten.

Låt mig klargöra en sak. Det finns ingen kommun i Sverige som har drabbats av en Pomperipossaeffekt i den bemärkelsen att man har fått lägre inkomster från ett år till ett annat. Däremot finns det i systemet en marginaleffekt som gör att man kan få upp till en tiondels lägre tillväxt av sitt skatteunderlag i vissa kommuner. Jag deklarerade redan i våras att det är regeringens avsikt att undanröja den marginaleffekten i systemet.

Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt mig bara inskräpa att det inte bara har handlat om denna s.k. Pomperipossaeffekt. Det finns kraftiga marginaleffekter, som inte når ända upp till 100 %, som detta system är behäftat med.

Låt mig eftersom moderater ibland underkänns som sanningsvittnen läsa ur Kommun Aktuell vad den socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden i Håbo, Sören Andersson, säger om detta. Hur kommer det sig att ni ligger illa till? Jo, säger han: "Det känner Robin Hood till. Vi har skurit ned hela 90-talet och nu ryker simhall och ishall."

Men ni har ju fått höjda statsbidrag! ”Vadå höjda statsbidrag? Vi får 100 miljoner och får betala 150 till utjämnningssystemet. Perssonpengarna är nys.”

Det kanske är enklare om det blir en socialdemokrat som får vittna. Kan inte statsrådet Lövdén se några tillväxtfientliga effekter av detta utjämnningssystem som både socialdemokrater och moderater kan bära vittnesbörd om?

Anf. 39 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Fredrik Reinfeldts fråga härstammade från bristen på bostadsbyggande i Stockholmsregionen. Det finns ett betydande ansvar hos de politiska ledningar som i dag svarar för skötseln av Stockholms kommun och en del kranskommuner i Stockholm för att bostadsbyggandet inte tar fart. Man agerar så att man förbjuder de allmännyttiga bostadsföretagen att bygga, man plockar ut pengar från de allmännyttiga bostadsbolagen och undanröjer kapitalförutsättningar för en ökad byggnation. Man agerar så att man lämnar ut marken till anbud så att markkostnaderna i Stockholm stiger till 5 000–6 000 per kvadratmeter. Då är det alldeles uppenbart att man inte kan få till stånd ett ökat bostadsbyggande.

Till det kommer ju att det i Stockholms kommun finns ett politiskt samarbete med ett parti som inte vill lösa de grundläggande infrastrukturproblemen i Stockholm. Ulf Adelsohn pekade i sin rapport på att problemet med infrastrukturen måste lösas. Det kräver att de politiska ledningarna i Stockholm tar ansvar för att hitta en sådan lösning också.

Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Statsrådet Lövdén bör påminna sig om att den fråga som Ulf Adelsohn skulle ställa just gällde vilka hinder som bör undanröjas för att vi ska få till stånd ett ökat bostadsbyggande. Nu nämnde statsrådet Lövdén en massa andra saker än de svar han faktiskt fick. Det handlade just om trafiksituationen i Stockholmsregionen, som också regeringen har ett ansvar för. Det handlade om utjämnningssystemet, som Lars-Erik Lövdén säger att man inte behöver förändra. Det handlade om detta med överklaganderaseriet när det gäller att försöka få till planärenden.

Ni har ju fått de svar ni önskade. Ändå är ni inte nöjda utan börjar hänvisa till andra saker. Det måste till en insikt hos regeringen om att det också finns ett ansvar på regeringssidan för att bostadsbyggandet ska kunna ta fart i Stockholmsregionen.

Anf. 41 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag är något bekymrad över att Fredrik Reinfeldt inte lyssnar på mitt inlägg. Jag sade, och det har jag deklarerat redan i våras, att marginaleffekten i inkomstutjämnningssystemet ska undanröjas. Jag sitter just nu i en delegation inom Finansdepartementet och jobbar med den frågan. Det är ett klart, redligt och tydligt besked, och ett besked som inte är någon nyhet. Det borde väl någon gång uppsnappas också av de moderata riksdagsledamöterna och politikerna i Stockholmsregionen att jag klart har deklarerat detta.

Sedan gäller det fokuseringen på infrastrukturen i Stockholm. Regeringen vill medverka till att lösa infrastrukturproblemen i Stockholm. Men det förutsätter ju att det finns en politisk handlingskraft i Stock-

Prot.
1999/2000:25
4 november

Frågestund

holmsregionen så att vi kan lösa ut den frågan. Det är en nyckelfråga för att vi ska kunna klara av ett ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen.

Lönebildningen

Anf. 42 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Mona Sahlin. Det gäller lönebildningen. I går fick alla ledamöter i riksdagen en skrift från Näringsdepartementet som handlar om att det nu gäller jobben. Det var en intressant skrift. Jag ber att få tacka för den. Den bakgrund den har att göra med är förstås hur vi ska få en bättre lönebildning i Sverige.

Om tidningsuppgifterna stämmer har statsrådet förhandlat med riksdagens två främsta icke-tillväxtpartier om hur propositionen ska se ut. Därför är det några av oss som är oroliga för att det blir försvagningar i propositionen jämfört med den utredning som tog några steg i rätt riktning som Svante Öberg lade fram. Den fråga jag vill ställa är: Blir det några försvagningar och i så fall vilka?

Anf. 43 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det beror förvisso på vad man menar med försvagningar, herr Könberg. Jag tycker inte att det är försvagningar om man slår fast avtalsparternas ansvar för lönebildningen. Jag tycker inte att det är försvagningar om vi nu skapar ett ordentligt, starkt institut med bra muskler och en stark spelplan så att parterna inte gör om de misstag som lönebildningen hamnade i under 80-talet och början av 90-talet. Det blev luft i lönekuverten, det blev färre jobb och det blev hög inflation.

Jag tycker att vi lägger fram en proposition nu i eftermiddag som bidrar till reella löneökningar och bra spelregler för parterna. Dessutom ger den möjligheter att bekämpa arbetslösheten.

Det blir inga konfliktförbud. Om det är det som avses med försvagningar vill jag säga att jag är stolt över att lägga fram en proposition som inte förbjuder konflikter. Dessa är en viktig del i lönebildningen, men ska hanteras varsamt. Därför får medlingsinstitutet den roll som vi nu föreslår i eftermiddag. Jag hoppas att också Folkpartiet är berett att stödja denna ansvarsfulla proposition.

Anf. 44 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Folkpartiet är alltid berett att stödja goda och ansvarsfulla propositioner, men vi vill gärna läsa dem innan vi tar ställning till dem.

Låt nu inte den här lilla diskussionen handla om vilket ord vi vill använda, fru statsråd, om det är en försvagning eller något annat. Låt oss konkretisera det hela. Det fanns förslag i Öbergs utredning om ett starkt medlingsinstitut. Är det lika starkt i förslaget eller inte? Det fanns förslag om proportionalitet, dvs. att det ska finnas en rimlighet vid konflikter. Det fanns också bl.a. ett förslag om att förbjuda blockader mot enmansföretag. Är det förändringar på de här tre punkterna eller inte?

Anf. 45 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Bo Könberg är förstås välkommen att läsa propositionen. Det tycker jag att det är alldeles utmärkt om han gör. Han är också väl-

kommen att lyssna via nätet på presskonferensen i eftermiddag när jag ska beskriva innehållet i propositionen. Men jag sade redan från början när utredningen kom att förslaget om proportionalitet, alltså ett stort inskränkande av konflikträtten, skulle inte en socialdemokratisk regering lägga fram. Däremot får medlingsinstitutet möjlighet att skjuta på konflikter. Det blir förlängda varseltider. Därmed får institutet bra muskler för att tillsammans med parterna se till att konflikter inte sker i onödan. Man ska förhandla färdigt, och alla tar ansvar för jobben.

Om lönebildningen misslyckas är det en grupp som får betala för det, nämligen de som inte får jobb, och det är det som vi gemensamt har att ta ansvar för.

Anf. 46 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Med min terminologi innebär det tyvärr försvagningar jämfört med Öbergs förslag när det gäller frågan om proportionalitet. Det är alldeles klart. Det verkar också vara så när det gäller frågan om att sätta stopp för blockader mot enmansföretag.

Det som jag – jag förmodar att det gäller även kammaren – ännu inte har fått klart för mig är om det medlingsinstitut som föreslås om någon timme eller två är svagare än Öbergs förslag.

Anf. 47 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ordet försvagning använde Bo Könberg här från början till slut. Uppenbarligen betyder ordet försvagning att försvaga en part på arbetsmarknaden, nämligen den fackliga parten. Jag anser att ett medlingsinstitut och ett lönebildningssystem ska bygga på en bra balans mellan alla parter. Vi ser alltså väldigt olika på vad statens ansvar är, om det är att göra en part svagare eller om det är att bygga upp ett institut som gör att balansen mellan parterna blir bra och att ansvaret blir starkt för alla. I övrigt får vi återkomma när Bo Könberg har läst propositionen.

Arbetsgivaravgiften

Anf. 48 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern. För cirka tio år sedan infördes en 8-procentig rabatt på arbetsgivaravgiften i stödområde A. Rabatten sänker de tillverkande företagens lönekostnader med 8 %. Nu finns det ett förslag att denna rabatt ska avskaffas. Man säger att det är ett steg i EU-anpassningen. Ikraftträdandet sker vid årsskiftet 1999/2000. Om rabatten avskaffas kommer det att innebära att företagen i Norrbotten får en kostnadsökning på ungefär 60 miljoner kronor. Detta är ett oerhört hårt slag mot tillverkningsföretagen i Norrbotten. Många småföretagare blir tvingade att sluta med sin verksamhet. Detta får till följd att det blir en ökad arbetslöshet i en redan hårt drabbad bygd. Hela bygdens existens hotas egentligen.

Min fråga till statsministern är: Avser statsministern att på något sätt agera så att detta inte får ske, så att också Norrbottens glesbygd och folket där ska kunna fortleva?

Prot.
1999/2000:25
4 november

Frågestund

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Detta är inget nytt problem. Den förändring som Erling Wälivaara pekar på kommer vi, såvitt jag förstår, att genomföra i bred samstämmighet. Det är någonting som är en konsekvens av ett nytt regelverk. Å andra sidan har denna nya situation också gett oss nya resurser. Vi har ju mål 1 med väldigt stora resurser för regional utveckling i hela norra Sverige. Där har vi nu i samband med Berlintonpmötet också lyckats få med kustlandet. Här tror jag faktiskt att det är så att det i fortsättningen inte är resurserna som kommer att vara det som är det begränsande utan de goda idéerna, den lokala kraften och den regionala samlingen. Och här ser jag fram emot ett konstruktivt samarbete med Erling Wälivaara och andra som vill vara med och ta ansvar för regional utveckling. Den här stödförmen försvinner. Andra utvecklas i stället.

Anf. 50 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret. Men om dessa nya mål 1-pengar, resurserna, helt enkelt inte kompenserar dessa småföretagare och deras stora förluster, är statsministern då beredd att på något annat sätt, genom någon skattesänkning eller någon avgiftssänkning, kompensera dessa småföretagare, så att bygden kan fortleva?

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I krontal är naturligtvis det stöd som finns inom mål 1 mycket större än det som nu avvecklas. Sedan kan det vara så att just de små företag som Wälivaara talar om har uppburet ett riktat stöd, och för dem upplevs det säkert som en försämring. Och vi kommer inte att vara passiva. Men samtidigt har vi väldigt svårt och väldigt små legala möjligheter att gå in och stötta på det sätt som vi gjorde förut i enskilda företag med tanke på de konkurrenskrav som finns i vårt nya regelverk. Men resurserna finns, idéerna ska fram, och vi kommer definitivt inte att vara överksamma. Detta är en fråga som engagerar mig i lika hög grad som Erling Wälivaara, och det handlar om att hela Sverige ska leva. Det är en ohyggligt viktig målsättning som jag tror att kammaren i dess helhet står bakom.

Studentbostäder

Anf. 52 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! 24 % av Sveriges studenter har i dag möjlighet att få en studentbostad. Det är alltså 76 % som inte får den möjligheten. Nu skulle jag vilja fråga utbildningsministern vad han tänker göra åt det.

Anf. 53 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är riktigt som Sofia Jonsson beskriver, att i och med att vi bygger ut högskolan kraftigt över hela landet – Centern har ju nu valt att sluta med den inriktningen av sin politik, men vi vidhåller att det är viktigt att fortsätta bygga ut högskolan – så ökar ju behoven av studentbostäder kraftigt. Under 90-talet, då depressionen har varit ett faktum och då räntorna har varit skyhöga, kan jag förstå att många inte har sett det som en möjlighet att bygga. Men nu när räntorna är låga och när det

finns en mycket stor efterfrågan på studentbostäder så är det ett mycket viktigt ansvar för alla våra kommuner som är intresserade av att ha en högskola som växer och som är en dynamisk högskola att de faktiskt kan erbjuda studenterna bostäder.

Detta är en väldigt viktig fråga som jag ofta tar upp med kommuner som jag träffar ute på våra högskoleorter och som ansluter till den diskussion som statsrådet Lövdén hade, där ju Stockholms kommun är en kommun som jag tycker inte alls tar detta ansvar för studenternas bostäder.

Anf. 54 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Det är en viktig fråga, som Thomas Östros säger. Det är viktigt att kommunerna engagerar sig och att kommunerna också i tid får reda på hur många utbildningsplatser de får per ort så att de kan planera bostadsbyggandet. Men samtidigt är det så att när vi beslutar och när regeringen kommer med förslag om nya utbildningsplatser måste man också ha ett samtal och en samverkan med kommunerna för att göra det möjligt för studenterna att studera, framför allt när det gäller den sociala snedrekryteringen. Om vi över huvud taget ska kunna rätta till den måste det finnas en möjlighet för studenterna att få en bostad och att kunna bo på den ort där de studerar.

Som det ser ut i dag med de närmare 76 % av studenterna som inte har en studentbostad är det många som tvingas hyra en vanlig bostad som inte alls är anpassad till studenternas ekonomiska situation. Det blir inte heller mycket bättre med det förslag om ett nytt studiemedelssystem som föreligger. Jag hoppas också att regeringen lägger fram ett förslag där man från regeringens sida tillsammans med kommuner och studenter har ett samarbete och ser över studenternas situation.

Anf. 55 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Den studiesociala situationen är naturligtvis väldigt viktig. När vi bygger ut högskolan måste de kommuner som värnar om sina högskolor, t.ex. de borgerligt styrda kommuner som i dag inte aktivt driver på utvecklingen på studentbostadssidan, ta sitt ansvar. Nu har de tre år på sig med platser framöver. Det finns god planeringstid, och de bör omedelbart sätta i gång med detta byggande.

Sofia Jonsson tar upp studiemedelssystemet. Det är ju en ganska genomgripande reform som vi genomför. Den innebär en rejäl höjning av bidragsdelen med 500 kr i månaden, vilket minskar skulduppbyggnaden och gör att fler lockas till högskolorna. Det innebär större möjligheter för studenterna att faktiskt jobba vid sidan av och tjäna extrapengar om de så vill. Vi vill höja fribeloppet. Centern vill göra en mycket blygsam höjning som inte löser denna problematik. Det innebär också en koppling till pensionsrätt till studierna, som gör att det också där finns en koppling till trygghet och tillförsikt för framtiden som tillförs i det nya studiemedelssystemet. Det blir viktigt framöver för att se till att bekämpa social snedrekrytering.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Frågestund

Oskäligen löneskillnader

Anf. 56 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till jämställdhetsministern angående de oskäligen löneskillnader som finns i landet. Sverige är ett mycket jämställt land, och vi har kommit väldigt långt. Men trots det är vi inte jämställda vare sig i styrelserum, i vardagsrum eller på arbetsplatserna.

S-kvinnor driver nu en kampanj om att kanske byta kön eller skaffa sig mustasch när man ska löneförhandla. Men vad som är glädjande är att vi har sett att jämställdhetsministern och statsministern tar initiativ för att stärka lagstiftningen. Jag undrar vad det kommer att innebära.

Anf. 57 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är rätt, Monica Green, att vi i Sverige, precis som i alla andra länder i världen, har oskäligen löneskillnader – alltså löneskillnader som inte kan förklaras på något annat sätt än att vi är kvinnor och män. Ungefär 3–7 % av löneskillnaderna över huvud taget är oskäligen och det är självklart oacceptabelt.

Detta är en fråga för parterna men därmed sitter vi inte alldeles stilla, utan vi för hela tiden diskussioner med parterna. Till våren kommer vi att ändra jämställdhetslagen så att den blir vassare när det gäller detta med att parterna ska ha det här som ett redskap.

Frågan är nu föremål för ett remissförfarande. Sedan ska detta beredas och därefter blir det en proposition. Det kan handla t.ex. om att de allmänna diskrimineringsreglerna görs vassare. Men det kan också handla om att man just när det gäller lönediskriminering förändrar bevisbördan t.ex. Vidare kan det handla om att man har ett bättre samråd och samarbete med facket och att man gör synligt vilken lön de olika löntagarna har.

Anf. 58 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Kan det också innebära att man återigen tar upp diskussionen om ett nytt löneutvärderingssystem – att man tittar på hur yrken egentligen värderas? Barnskötare och barnmorskor värderas ju t.ex. inte alls likvärdigt med typiskt manliga yrken.

Anf. 59 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag kan inte här ge några löften om vad en blivande proposition kommer att innehålla men arbetsvärdering är *en* metod som används, t.ex. i Nordamerika, med viss framgång. Jag säger alltså inte att det löser hela frågan.

Vi vet också att arbetsvärdering är förenat med svårigheter. Det har vi sett inte minst när JämO har drivit fall i Sverige. Det s.k. barnmorskefalllet är det mest uppmärksammade. JämO har hela tiden haft regeringens stöd när det gäller att driva den här typen av fall för att få fram en praxis. Det är viktigt att man kan jämföra t.ex. en barnmorska med en sjukhus-
tekniker. Vad är det som säger att barnmorskan som har ett så viktigt arbete med nyfödda ska ha lägre betalt än en person, oftast en man, som arbetar med döda ting, dvs. maskiner? Det finns ingen rim och reson i det.

Anf. 60 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Mona Sahlin. I skogsvårdslagen finns det två mål, nämligen miljömålet och produktionsmålet. När det gäller miljömålet har man från Miljödepartementet varit väldigt aktiv för att värna den delen i skogsvårdslagen. Jag tycker dock att man från Industridepartementet har varit mindre aktiv när det gäller att värna produktionsmålet.

Jag vet att det har kommit önskemål från näringen. Det gäller då en rad frågor där man skulle vilja se ändringar beträffande regelsystem, skatter o.d. Vilken strategi har man inom Näringsdepartementet och vilken strategi har statsrådet Sahlin för att förbättra förutsättningarna för vår viktigaste exportnäring?

Anf. 61 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det var en lite gammeldags ingång som frågeställaren hade. Dels är det Björn Rosengren som har ansvaret för detta. Dels heter departementet inte längre Industridepartementet, utan nu heter det Näringsdepartementet. Dels är, hoppas jag, vår strategi väldigt tydlig och också uppskattad av alla i kammaren. Det finns inget motsatsförhållande mellan miljö- och tillväxtmål. De förutsätter varandra. Vi gör ett mycket noggrant arbete i Regeringskansliet för att se till att detta också gäller för vår absolut viktigaste naturtillgång, skogen. Vår strategi är alltså att inte gå på kollisionkurs utan att se till att miljö och tillväxt blir två saker som vandrar hand i hand. Det hoppas jag att frågeställaren tycker är rätt och riktigt.

Anf. 62 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för felaktigheten i ingången till den här debatten men det är kanske inte det som är det viktiga. Näringsdepartementet har ju två ministrar. Jag förutsätter att man kan fråga båda när det gäller en så här viktig sak.

Det är ju ändå så att det handlar om vår viktigaste exportnäring. Inte heller jag ser någon motsättning mellan produktionsmål och miljömål men skillnaden är att medan man från regeringshåll kraftigt hävdar miljömålet ligger man lägre när det gäller produktionsmålet. Detta är allvarligt sett till den internationella konkurrensen.

I Finland t.ex. är investeringarna mycket större inom näringen. Om vi går till EU så är det på det viset att man bakvägen försöker utnyttja en mängd olika bidrag för att ge stöd till denna näring. Jag vill inte att vi bakvägen inför en EU:s skogspolitik men det är viktigt att regeringen bevakar produktionsmålets intresse därför att det handlar om vår viktigaste näring. Dessutom är detta en viktig sysselsättningsfaktor ute på landsbygden. Jag tycker att det vore bra om departementet och statsrådet kunde redovisa konkreta förslag till åtgärder på området.

Anf. 63 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är självfallet upp till frågeställaren att ställa frågor. Det har han nyss gjort och jag försöker svara så gott jag kan.

Jag tycker att frågeställaren inledde väldigt bra genom att säga att det inte finns något motsatsförhållande mellan produktionsmål och miljömål. Nej, precis! Vår strategi nu är att visa att de målen går att föra hand i hand. Självfallet gör vi detta mycket aktivt gentemot EU. Där instämmer jag i frågeställarens beskrivning. Men om frågeställaren vill ha en längre redogörelse för alla mål och ingångar är nog frågestunden inte det lämpligaste tillfället.

Vi är alltså överens om målen. Då kämpar vi för att så blir fallet också i realiteteten, för det är regeringens strategi.

Tillväxtavtalen

Anf. 64 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Också jag har en fråga till statsrådet Mona Sahlin.

Runtom i landet arbetar man med de regionala tillväxtavtalen. Jag tror att det är en bra princip att man bygger på den kompetens och de förutsättningar som finns i län och regioner. Frågan är bara om man verkligen tar vara på all kompetens och idérikedom som finns.

Jag tänker på den kritik som bl.a. statsrådet själv har framfört. Det gäller då hur ungdomar och kvinnor har kommit till tals vid framtagandet av förslagen. Har kritiken hjälpt? Har inriktningen ändrats på något vis så att ungdomar och kvinnor nu bättre tillgodoses?

Anf. 65 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Tillväxtavtalen och det arbete som nu har inletts för att göra de regionala tillväxtavtalen till en stor och viktig och även ny del i tillväxtpolitiken bedömer jag höra till de största och viktigaste frågorna som jag har att ansvara för. Men det här är bara början på en process som, och det är alla län mycket medvetna om, kommer att ta tid. Början var i stort sett mycket bra, utom på de områden som frågeställaren nämnt.

I många läns tillväxtavtal är det en brist att nya grupper inte har tagits in i arbetet med att formulera tillväxtmålen för den egna regionen – grupper som inte tidigare har funnits med i styrelserummen och vid organisationens bord, t.ex. ungdomar, grupper med invandrabakgrund och kvinnor.

Detta har vi påpekat och vi diskuterar det mycket noga med länen. Till viss del går det att se en förändring nu när vi slutförhandlar med länen men det kommer att behövas mycket mer av påtryckningar både från regeringen och från riksdagens ledamöter för att se till att tillväxtavtalen omfattar alla grupper.

Anf. 66 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag håller med om det och hoppas att förändringen verkligen tar fart så att vi tar vara på de här möjligheterna.

En annan fara som jag ser här gäller ominriktningen av försvaret. Det innebär, såvitt jag förstår, att en del av avtalen kommer att användas för att skapa nya arbetstillfällen på de olika orterna. Ser statsrådet någon risk att ungdomar och kvinnor där så sker återigen blir förpassade till bakgrunden, som de ju var när det hela började?

Anf. 67 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag är mycket medveten om frågeställningen. Både när det gäller tillväxtavtalens innehåll och när det gäller arbetet med att tillförsäkra nya jobb och ny tillväxt i de regioner som nu drabbas av nedläggning av regementen arbetar vi på att det blir nya jobb som hör framtiden till. Då måste man ta med de aspekter som frågeställaren här tog upp. Det gäller alltså de yngre, kvinnorna och de grupper som annars haft svårt på arbetsmarknaden. Jag kan bara försäkra att precis de här aspekterna spelar en mycket stor roll både i arbetet med försvarsbeslutet och regionalpolitiken och när det gäller tillväxtavtalen.

Utländska förvärv av fritidsfastigheter

Anf. 68 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsministern. Han sade tidigare att hela Sverige ska leva.

I går fattades ett beslut här i riksdagen om utländska förvärv av fritidsfastigheter, som i och för sig var ett rätt beslut, eftersom man inte ska diskriminera medborgare från andra EU-länder. Då vi nu tillhör EU är det naturligt med ett sådant beslut.

Är statsministern beredd att följa upp hur detta slår på skärgården, de känsliga områden som blir de mest utsatta?

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tror inte att vi har planerat något program för en sådan uppföljning. Där tror jag att den bästa metoden är att följa lokal debatt. Jag skulle tro att om vi plötsligt märker en invasion i södra Sverige av exempelvis tyskar som börjar köpa upp ostkustens attraktivaste skärgårdsställen och Blekinge skärgård, får vi en diskussion som kommer att uppmärksamma oss på ett s.k. problem. Jag tror inte att det inträffar. Vi har inte sett några sådana tendenser under den tid som vi nu haft möjlighet för andra medborgare än svenskar att förvärva fastigheter i Sverige. Vi har inget sådant planerat. Jag tror att den allmänna opinionen nog följer detta bäst.

Sedan en liten reflexion. Vi har alltid tyckt att det har varit naturligt att svenskar har kunnat förvärva fastigheter i andra länder än i Sverige och aldrig någonsin krävt eller trott att andra länder skulle ha ett uppföljningsprogram för de fastighetsförvärv som vi svenskar gjort exempelvis i Spanien, Italien och Grekland. Nu är vi en del av en avreglerad europeisk gemenskap. Vi ska nog tänka oss lite för innan vi driver det kravet för långt vidare.

Anf. 70 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag håller med statsministern. Jag är inte heller beredd att säga att vi ska välja ut vissa, utan det gäller just de penningstarka köparna. Anledningen till att frågan kom upp är debatten här i riksdagen i går.

Fortfarande är min fråga: Kommer man att följa upp just de penningstarka köparna i våra känsliga skärgårdsområden och i så fall kanske välja ut en eller två kommuner för att se hur detta slår – inte när de gäller lagstiftningen utan detta att hela Sverige ska leva?

Prot.

1999/2000:25

4 november

Frågestund

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tror inte att vi kommer att göra det. Jag tror inte heller att det är meningsfullt att säga att en penningstark köpare som exempelvis är fransk medborgare på något annat sätt skulle utöva inskränkning i svenska medborgares vardag än en svensk penningstark köpare som trissar upp priserna t.ex. i skärgården.

Det finns ett inslag i resonemanget som jag å ena sidan begriper – jag kan förstå den oro som finns – men å andra sidan är det inte logiskt och stämmer definitivt inte med hur vi själva har agerat. Därför tror jag att vi ska sortera känslor och argument och säga att vi nu är en del av en gemenskap där vi har den möjligheten själva. Andra får nu denna möjlighet hos oss. Jag tror att det inte några problem. Blir det problem är jag inte säker på att de skapas av utländska köpare utan av svenska som har alldeles för gott om pengar.

Gemensamt livsmedelsverk i EU

Anf. 72 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Inom EU diskuteras för närvarande att man eventuellt skulle bygga upp något som benämns FDA och som kan liknas vid ett gemensamt livsmedelsverk.

Jag vill fråga jordbruksminister Margareta Winberg: Är det den svenska regeringens mening att man bör bygga upp ett sådant verk?

Anf. 73 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Den här diskussionen har uppstått efter de skandaler som vi sett, senast dioxinskandalen i Belgien och tidigare galna ko-sjukan. Miljontals svin har tvingats slaktas därför att de haft svinpest, osv. Då kom det ett förslag från Frankrikes president och Romano Prodi, inte gemensamt utan var för sig. Innan dess hade vi från svensk sida också sagt att det kanske behövs någonting på EU-nivå som kontrollerar maten, djuren nu i ett läge när både mat och djur kan förflyttas över gränserna. Bara så mycket är sagt. Vi har i och för sig ingenting emot att man har en skarpare kontroll. Vi tror t.o.m. att det kan behövas. Hur detta ska utformas och vilka befogenheter ett sådant organ ska ha finns det inga idéer om ännu.

Anf. 74 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Till de problem som kan sammanhålla med att man bygger upp ett sådant verk hör exempelvis att man kan behöva kontrollanter på EU-nivå som kontrollerar kontrollanterna i de olika nationerna. Det kan vara ett problem. Problemet med att inte längre kunna sköta kontrollen lokalt, regionalt och nationellt kan man också ha synpunkter på. Till detta kommer, därom torde vi vara överens, att Sverige har ett mycket väl fungerande livsmedelsverk.

Då vill jag fråga: Skulle inte vårt livsmedelsverk kunna spela en roll över våra gränser? Skulle man kunna pröva den typen av möjligheter i stället för att bygga upp ett på Europainivå?

Anf. 75 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Sverige är dessbättre inte problemet, tvärtom. På grund av att vi sedan flera årtionden tillbaka haft en väldigt bra djuromsorg, en strikt livsmedelslagstiftning och duktiga bönder har vi inte drabbats av de problem som vi nu ser i andra länder. Frågan handlar om att när vi nu som EU-medlem ser att mat, djur och foder kan förflyttas över gränser, ställer det naturligtvis större krav på en kontroll som också kan innebära ett överinseende inte bara i det egna landet utan också i andra länder.

Jag tror inte att Livsmedelsverket kan spela den rollen, för Livsmedelsverket ska vara vårt verk. Det är ett utomordentligt verk. Men jag tror att någon form av övergripande kontroll behövs.

Harald Nordlund säger att vi får kontrollanter som kontrollerar kontrollanterna. Det är redan i dag ett faktum. Så fungerar EU:s jordbrukspolitik, den jordbrukspolitik som vi förhoppningsvis båda försöker bekämpa.

Energibeskattningen

Anf. 76 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern, en mera övergripande generell fråga om energibeskattningen. Konkret gäller det beskattningsregler och ekonomiska villkor för de olika förnybara energislagen. Jag tänker i första hand på vind-el, pelletar, småskalig vattenkraft och torv, för att ta några exempel.

Få frågor har enligt min mening en sådan bäring på framtiden som denna. Det är många hundra företag som tillverkar utrustning och teknik inom energisektorn som ger oss stabila och långsiktiga ekonomiska spelregler. Hela denna skala av teknikföretag runtom i vårt land står i vänteläge i brist på besked om de ekonomiska och skattemässiga reglerna för framtiden. Energimarknaden investerar inte, och beskeden saknas om de framtida förutsättningarna.

Min fråga är: Kan vi få ett ungefärligt besked om när energiskattefrågorna blir klara och när kan vi få sätta ned foten och få ett besked och ett beslut i denna kammare?

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Åke Sandström tar upp en central fråga som jag själv på samma övergripande sätt kunde diskutera med Värmeverksföreningen för några veckor sedan när jag talade vid dess jubileum. Att jag inte går in i detalj, lika lite som Åke Sandström gör, beror på att vi just nu sitter i Finansdepartementet med en översyn av alla energiskatterna. Det görs i anslutning till de stora skattesamtalen.

Det är viktigt med långsiktighet, det vet jag av egen praktisk erfarenhet. Men det är också viktigt att vi håller fast vid den överenskommelse som vi träffat om den framtida energipolitiken mellan Centern, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet för att ställa om energisystemen.

Där är det kanske inte alltid energibeskattningen som är det absolut centrala, utan det finns också andra typer av stimulanser och stöd som bör diskuteras i dessa sammanhang.

Prot.

1999/2000:25

4 november

Frågestund

Men om Åke Sandström vill ha svar på frågan när det kommer ett besked om energiskatterna blir jag honom svaret skyldig i dag, därför att översynen pågår. Men vi har ingen längtan att töva med frågan.

Anf. 78 ÅKE SANDSTRÖM (c):
Fru talman! Jag tackar för svaret.

Sverige internationellt

Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s):
Fru talman! Från tid till annan finns det personer som säger att Sverige är marginaliserat och att det inte är någon som lyssnar på oss i internationella förhandlingar. Statsministern har erfarenhet dels från sin tid som finansminister, då det var stora problem med Sveriges ekonomi, dels som statsminister när vi kanske är på grön kvist.
Lyssnar man mer på oss nu än när statsministern tillträdde som finansminister 1994?

Anf. 80 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):
Fru talman! Ja, det gör man, och det har jag upplevt ohyggligt tydligt. Att resa ut i världen, driva frågor, ställa krav på andra, ha uppfattningar om lösningar och själv inte ha klarat av det grundläggande, det är förödande.

Den situation som vi hade i Sverige i början och mitten på 90-talet skapade en internationell uppmärksamhet som var föga smickrande för Sverige. Nu tar jag emot den ena journalisten efter den andra med utländsk anknytning – ofta amerikanska eller engelska journalister – som vill tala om den pånyttfödda svenska modellen. Det ger god publicitet åt Sverige och ger alla de progressiva krafter som finns världen runt ett land att peka på där det går att förena god ekonomisk utveckling, rättvis fördelning och hög konkurrenskraft.

Det fungerar i Sverige igen. Jag är inte säker på att alla lyssnar på oss, men vi möts ändå inte av invändningen att vi inte har klarat av den egna politiken. Därmed står vi starkare.

Familjeskogsbruken

Anf. 81 CARL G NILSSON (m):
Fru talman! Apropos skogsdebatten för en stund sedan har vi nöjet att ha ett stort antal företrädare för mellansvenska och sydsvenska skogsägare här i dag. De har gått runt och träffat partigrupper. Framför allt har de frågat om en sak, nämligen om problematiken med generationsväxling i familjeskogsbruk. Reglerna skärps nu när reavinstskatten höjs vid årsskiftet.

Jag vill gärna fråga statsministern, eftersom det är en allmän fråga: Vad kan man svara dessa skogsägare som oroar sig över detta?

Anf. 82 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):
Fru talman! Vi har aviserat en översyn av detta problem. Om man jämför med t.ex. bolagsskogarna är det klart att familjeskogsbruket be-

finner sig i en situation som ju rymmer en omloppstid av en, kanske två arvsskiften, vilket läggs till den kostnadsbild som så småningom ska bäras vid en slutavverkning. Det förstår vi, och det tittar vi på.

När vi nu har skogsägare i riksdagen vill jag också säga att det är naturligtvis viktigt att vi rent allmänt för en diskussion om hur skog värderas och om hur skogens värde räknas fram. Där är jag bekymrad över de signaler som kommer från de stora pappers- och massaföretagen som ju deklarerar på sina bolagsstämmor att de inte längre ser skog som en tillgång.

Med det hundraåriga perspektiv som finns i skogsekonomin är detta någonting som skrämmer mig mycket mer än det trots allt relativt begränsade problemet med arvsskiften som vi borde kunna hantera.

Anf. 83 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Kan jag då tolka Göran Perssons svar på det sättet att han inser värdet av den struktur på skogsäggande som vi har i Sverige? Kan vi räkna med att regeringen bidrar till att behålla denna struktur genom att lägga fram förslag som innebär en lindring av den skärpning som nu är på gång?

Anf. 84 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Aldrig från min sida ett löfte om en skattesänkning som inte i grunden är utredd och dessutom finansierad. Det är viktigt att veta för dem som driver en verksamhet som ytterst är beroende av hur räntan utvecklas. Alla som har räknat på skogskalkyler vet att det är så. Där är det ordning och reda som gäller.

Som jag sade på Södra skogsägarnas invigning av Mönsteråssågen i förra veckan har vi däremot all anledning att uppmuntra och stödja den insats som skogsbonden gör, därför att det är en förvaltargärning som bär över generationer och också en ryggrad i råvaruförsörjningen av det som kan kallas för Sveriges gröna guld.

Anf. 85 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag talade i detta sammanhang inte om en skattesänkning, utan jag talade om ett undanröjande av en skattehöjning.

Anf. 86 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Alla sådana förändringar är – och det vet kanske Carl G Nilsson från den tiden då han fanns i närheten av ett ansvarstagande departement – inskuggade som en framtida intäkt. Tar man bort dem kommer det att uppstå ett hål, och då måste vi ta ansvar för detta.

Trots allt är det här en fråga som, jämfört med allt annat skogsekonomiskt, är någonting som vi kan hantera. Jag är mer intresserad av en långsiktig samverkan mellan samhället och skogsägarna kring hur vi tar ansvar för ekonomiska kalkyler som ytterst bygger på en slutavverkning som många gånger ligger kanske 80–100 år fram i tiden. Det är någonting som passar ohyggligt illa ihop med börsens och de snabba klippens värld som vi i dag lever i.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Frågestund

Skogsbondens ansvarstagande för Sveriges råvaruförsörjning är någonting som kräver mycket långsiktiga spelregler och en rimlig värdering av den skog som växer eller som ska planteras.

Kampen mot rasism och nazism

Anf. 87 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Med rätta vaknar Sverige inför utbredningen av rasismen, nazismen och dess yttringar. Men det är inte första gången som Sverige vaknar. 1995 mördades fem människor av personer med kopplingar till de högerextrema rörelserna.

Frågan har utretts om hur man kan motverka rasistiskt och nazistiskt våld. Det finns två utredningar, dels *Rasistiskt och främlingsfientligt våld*, dels *Acceptera!*.

På Björn Söderbergs arbetsplats spelades det vitmaktmusik. Arbetsledningen gjorde ingenting. Facket gjorde ingenting. I utredningen *Acceptera!* står det att arbetsledningen ska ha ett ansvar för att motverka rasistiska och nazistiska tillmälen.

Det är mycket som ska göras på bred front, och det finns väldigt många bra förslag. Detta är någonting som rör hela samhället. Jag vill fråga statsminister Göran Persson om han kan tänka sig att genomföra alla förslag som finns i dessa två utredningar.

Anf. 88 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Samma ordning här som i andra sammanhang: Utredningars förslag ska remissbehandlas och granskas. Men generellt: Ja, därför att det är kanske vårt just nu viktigaste gemensamma och demokratiska upplysnings- och renhållningsarbete att sätta gränser för de yttringar som utnyttjar det öppna samhällets tolerans.

Här måste vi se till att vi möter med en opinionsbildning, men i de lägen där det inte räcker måste vi skärpa lagstiftningen. Ta exempelvis vitmaktmusik, där det ju finns preskriptionsregler som ursprungligen kom till för att göra landet så öppet som möjligt för insyn och granskning. Dessa regler utnyttjas nu för spridning av vitmaktmusik. Det utreds nu, och förhoppningsvis kommer reglerna att skärpas för att man på så sätt ska komma åt den delen av denna hemska opinionsbildning.

Vår inställning är alltså: Där lagstiftningen inte håller, där ska den skärpas. Polisen ska koncentrera sina resurser på att se till att lagstiftningen efterlevs. Vi som opinionsbildare ska se till att vi med civilkurage och kraft står upp för demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Anf. 89 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Dessa förslag presenterades för ett och ett halvt år sedan. I inget av dem förespråkas totalitära metoder, konstigheter eller inskränkningar i yttrandefriheten, utan här förespråkas demokratiska medel. Det rör t.ex. skolan, och det är en fråga som är väldigt viktig, nämligen att det är mycket av det nazistiska våldet som riktar sig mot homosexuella. Därför bör homosexuella ingå i hetslagstiftningen.

Det här har utretts, och många av förslagen är inte konstiga. De kräver ett engagemang och en vilja att på allvar ta itu med frågorna. Jag

tycker inte att det är ansvarigt av oss här i riksdagen att inte ha fullföljt de här förslagen. Det gäller t.ex. förslaget om en läroboksgranskning där man tar bort alla yttringar i dagens läroböcker av att helt enkelt se ned på vissa folkgrupper – judar, zigenare och invandrare – och av att säga nej till mångfald.

Jag tycker att många av förslagen är enkla att genomföra med demokratiska medel, och jag vill inte att vi ska vänta med att genomföra dem.

Anf. 90 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det vill inte jag heller, och vi tänker inte göra det. Där förslagen är okontroversiella i förhållande till grundlagstiftning ska de naturligtvis genomföras. Jag förutsätter att granskning av läroböcker sker löpande. Det är en skam om det i svenska läroböcker skulle finnas exempelvis antisemitiska inslag. Sådana läroböcker skulle naturligtvis omedelbart tas bort ur sortimentet.

Vi ska på alla områden där vi hittar möjligheter att täppa till lagstiftningen och i allt beteende där vi ser svagheter skärpa aktiviteten. Men det är också viktigt att i det här läget gå ut som opinionsbildare med civilkurage. Vi ska stå upp, våga ta debatten och sätta gränser. Det är Yvonne Ruwaidas ansvar, och det är mitt ansvar. Det är någonting som vi faktiskt kan förenas omkring över partigränser, för ytterst handlar det om försvar för mänskliga rättigheter och demokratiska principer.

Anf. 91 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag hoppas att vi väldigt snart kan se över de här förslagen och genomföra dem. Motverka rasism och nazism måste vi göra varje dag i olika delar av samhället. Det är en pågående process. Vi kan inte om tio år säga att rasismen är borta och plötsligt tro att det är okej och att vi inte behöver kämpa. Det här är en kamp som pågår hela tiden. Man måste hela tiden försvara demokrati och mänskligt värde.

Jag anser att Sveriges riksdag och den svenska regeringen har svikit och att vi kunde ha gjort mer än vad som har gjorts, men jag hoppas att det som har hänt på senare tid får oss att med stor kraft ta tag i de här frågorna.

Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Ja, vi kunde ha gjort mer än vad vi har gjort, och detta är någonting som vi allihop delar ansvaret för. Jag tror att det är utomordentligt viktigt att vi har den grundläggande attityden och inställningen. Konkreta och bra förslag blir genomförda.

Vi har tagit ett blygsamt initiativ, som nu växer världen över, till att koppla dagens debatt, dagens förtryck och dagens övergrepp mot mänskliga rättigheter till det som hände för 50 år sedan.

I början av nästa år kommer vi att hålla en av de största internationella konferenser som Sverige någonsin har haft, och den kommer att handla om just den här saken. Det är självklart att vi vid den sammankomsten vill visa upp ett Sverige som står samlat och starkt i kampen mot nazism, antisemitism och rasism. Alla goda förslag tas emot.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Frågestund

Anf. 93 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Förr statsministern Ingvar Carlsson skriver i sin bok *Ur skuggan av Olof Palme*:

”Det har känts olustigt att socialdemokratiska regeringar i Sveriges riksdag varit beroende av kommunistiska röster under långa perioder för att få igenom sin politik.”

I dag har den socialdemokratiska regeringen ju ett mer organiserat samarbete med Vänsterpartiet, f.d. Vänsterpartiet kommunisterna. Trots namnbytet säger ju flera ledamöter i Vänsterpartiet öppet att de fortfarande är kommunister.

Min fråga till statsministern är om han känner samma olust som förr statsministern över detta beroende.

Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag har aldrig dolt min syn på kommunismen. Kommunismen är en av 1900-talets stora förlöpningar mot mänskligheten, som har ohyggligt många mord och missgrepp på sitt samvete.

Vi har ju i Sverige hållit tillbaka kommunismen. Den fick aldrig fäste i vårt land, eftersom det fanns en demokratisk arbetarrörelse som orkade ta upp kampen med högern på ett sådant sätt att människor vann tilltro till demokrati och politiskt arbete.

Om det fortfarande finns människor i vårt land som kallar sig för kommunister, tycker jag att det är märkligt med tanke på den historia som kommunismen har. Jag kan säga att jag i det avseendet inte har någon annan värdering eller känsla än min föregångare.

Anf. 95 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag uppskattar det sista som statsministern sade, att han delar den här olustkänslan, men det går inte att komma ifrån att vi här i Sveriges riksdag har ledamöter som öppet säger att de är kommunister.

Varje gång som statsministern på senare år har läst upp sin regeringsförklaring har det tagits upp att man ska bekämpa rasism, nazism och fascism, men kommunismen nämns aldrig. Jag får trots allt en obehaglig känsla av att statsministern inte gör det just därför att man har detta nära samarbete med kommunisterna här i Sverige, som numera kallar sig Vänsterpartiet.

Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vad gäller känslor inför andra politiker har vi alla våra aversioner. Jag har svårt med kommunister. Jag har också svårt med ohöljda nyliberaler, som ju också vill ha en samhällsförändring som jag menar hotar jämlikheten, solidariteten och sammanhållningen. Där pågår hela tiden en kraftmätning.

För min del vill jag bilda opinion för det alternativ som jag företräder, den demokratiska socialismen, socialdemokratien, och det har varit framgångsrikt i Sverige. Men jag har alltid bekämpat dem som bekämpar demokratin. Finns det någon som betraktar sig som kommunist efter 1900-talets gräsligheter, kan jag inför den personen inte känna något

annat än ett väldigt stort avståndstagande. Där har jag precis samma värdering som Ingvar Carlsson.

Frågeställaren vet att vi har försökt samla kammaren till en upplysningskampanj mot kommunismen på samma sätt som vi har gjort mot nazismen. Det har inte gått att samla kammaren på den punkten. Vi tar båda uppenbarligen avstånd från totalitära metoder, och kammaren kan inte genom ett majoritetsbeslut bestämma att svenska staten ska inleda ett opinionsbildningsarbete. Det går inte, även om det är kommunismen som ska avslöjas och angripas.

Garantipensionen

Anf. 97 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern.

I går kom beskedet att garantipensionen inte kan införas förrän år 2003. Det är naturligtvis djupt olyckligt och väcker oro hos många pensionärer. Pensionärerna ska självfallet inte straffas för att byråkrati och beslutsprocess inte klarar sin uppgift.

Det är ett absolut krav från Centerpartiets sida att en senareläggning måste kompenseras. Vårt förslag är en rejäl höjning av pensionstillskottet. Mot bakgrund av socialförsäkringsministerns något vaga uttalanden i dagens press skulle jag vilja fråga statsministern om han kan lova att de här pensionärerna inte lämnas i sticket och att det blir en kompensation fullt ut fr.o.m. den 1 januari 2001.

Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det handlar ju inte om någon sänkning av pensionerna utan om att vissa pensionärer till följd av den nya garantipensionen kommer att få en bättre situation, som nu blir senarelagd. Staten sparar inte några pengar på så sätt. De här pengarna finns inte i vår budget. Jag skulle precis som frågeställaren vilja kompensera, och kompensera friskt, men vi ska också ta ansvar för att det ska finansieras. Vi har i riksdagen ett samarbete om hur vi ska ta ansvar för vår ekonomi. Jag vill väga in också det samarbetet i den här diskussionen.

Pensionstillskotten kan vara *en* metod, om vi hittar pengar. Det kan också finnas andra sätt att gå fram, exempelvis via de särskilda bostadstilläggen. Det är rimligen i första hand de sämst ställda pensionärerna som vi tänker på i det här sammanhanget, inte pensionärskollektivet i dess helhet.

Anf. 99 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag är ganska säker på att det är många som känner att de mer eller mindre har fått ett löfte om att från den 1 januari 2001 få en garantipension. Är det så att de inte kan få klart besked om nu tekniken gör att detta tvingas skjutas upp, så kommer de att känna sig svikna. Jag tror att de kommer att känna sig mycket svikna, och det är framför allt grupper som har en smal marginal att leva på. Det handlar om inte minst kvinnor som har haft svårt att på egen hand se till att få en pension som är dräglig och som går att leva på.

Prot.

1999/2000:25

4 november

Frågestund

Frågestund

Jag hade hoppats att vi skulle kunna få det tydliga beskedet att om byråkratin sätter käppar i hjulet så måste dessa ca 700 000 pensionärer känna att de får kompensation. Annars känner de sig svikna.

Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Till skillnad från frågeställaren ska jag också stå för det jag säger och kunna genomföra det i praktisk handling. Det är klart att vi vill kompensera, och inte bara kompensera utan förbättra, för de sämst ställda pensionärerna; det är självklart. Vi har inte nu ett avsatt utrymme för det i våra budgetar, och i det läget ser jag framför mig den situationen att så fort vi ställer ut löften så hamnar vi också i ett läge då de ska betalas.

Jag utesluter inte någonting sådant. Tvärtom: Jag hoppas att vi kan göra det, och jag vill göra det, men vi ska också, innan vi ställer ut löftet, se till så att vi har en finansiering. Det är skillnaden mellan oppositionens möjligheter att ställa krav och regeringens skyldighet att ta ansvar för en helhet så att landets intressen också tas till vara.

Anf. 101 TALMANNEN:

Detta fick bli det sista inlägget i dagens frågestund, som därmed är avslutad. Jag tackar regeringens och kammarans ledamöter för era bidrag.

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 1999/2000:36 om ungdomshem för kriminella

Anf. 102 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Lars Elinderson har frågat om jag kommer att se över tillsynsreglerna när det gäller statliga vårdinstitutioner med anledning av de uppgifter som framkommit om missförhållanden vid Hammargården.

Frågan är föranledd av den senaste tidens rapporter i massmedierna om förhållandena på Hammargården. Lars Elinderson ifrågasätter att Statens institutionsstyrelse utövar tillsyn över den verksamhet som bedrivs i styrelsens regi.

Ansvar att driva de särskilda ungdomshemmen fördes över till Statens institutionsstyrelse i syfte att ge ungdomar en mer lättillgänglig och mer differentierad vård än den som funnits under de år ansvaret för vården legat hos kommunerna och landstingen. Man kan konstatera att det i dessa avseenden har skett en positiv utveckling under den tid SiS haft ansvaret för att driva de särskilda ungdomshemmen. Den uppmärksamhet som förhållandena på Hammargården fått har resulterat i att SiS tillsatt en utredare som på generaldirektörens uppdrag utreder förhållandena. Utredaren ska senast den 15 december i år göra en bedömning av förhållandena och lämna förslag på hur förändringar kan göras och om det behöver initieras utredning inom andra institutioner. Generaldirektören hålls löpande underrättad om hur utredningen framskrider.

Det finns en skillnad mellan kommunernas ansvar enligt socialtjänstlagen att tillgodose barns och ungas behov av vård och SiS uppgift att tillhandahålla god vård på uppdrag av kommunerna.

Länsstyrelserna och Socialstyrelsen har det nationella ansvaret för att se till att kommunerna tillgodoser människors behov av vård och behandling, inklusive deras behov av tvångsvård. Det är SiS uppgift att se till att den vård som SiS bedriver på uppdrag av kommunerna sker på laglig grund och i övrigt bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Med andra ord, om kommunerna inte ansöker om tvångsvård när behov föreligger är det Socialstyrelsen som ska peka på det i sin tillsynsverksamhet. I SiS tillsynsuppdrag ingår att följa upp om de ungdomar som kommunerna placerar inom SiS institutioner får vård av god kvalitet.

SiS är central förvaltningsmyndighet för de institutioner som ingår i SiS. Tillsynsfunktionen utövas av personal vid huvudkontoret som inte har direkt ansvar för driften av verksamheten. En och samma person har alltså inte ansvar för såväl driften som tillsynen av en verksamhet.

Det har inte ansetts som lämpligt att ge någon annan jämställd myndighet ett generellt tillsynsansvar över en annan statlig myndighet. Att andra expertmyndigheter på den statliga eller kommunala sidan kan ha specialtillsyn över vissa delar, som t.ex. brandskydd, arbetsmiljö och sjukvård, kan motiveras av det faktum att detta ligger utanför myndighetens eget kompetensområde. Ytterst finns även Justitieombudsmannens tillsynsansvar över all myndighetsutövning.

Socialtjänstutredningen som nyligen lämnat sitt betänkande har haft till uppgift att se över tillsynen inom socialtjänstlagens område. De förslag till förändring som utredningen lämnade gäller tillsynen över kommunernas socialtjänst. Utredningens betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling.

Jag anser att det i dag inte föreligger behov av att ändra i gällande tillsynsregler för statliga myndigheter.

Anf. 103 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för det svar jag har fått.

Syftet med min interpellation i det här ärendet var, som socialministern också har förstått, inte att diskutera de förhållanden eller påstådda förhållanden som uppstått vid Hammargården eller vid någon annan liknande institution. Det förekommer ju återkommande uppgifter eller påståenden om uppgifter rörande såväl statliga och enskilda institutioner som kommunalt drivna institutioner inom bl.a. det här området. Det jag ville uppmärksamma är den skillnad i syn vad gäller tillsynen som finns mellan statligt bedriven verksamhet, kommunalt bedriven verksamhet och enskilt bedriven verksamhet inom de här områdena.

Jag har erfarenhet från både kommun och landsting som ansvarig politiker för vårdhem av den här typen. Det var ju så att innan de här institutionerna gick över till statligt huvudmannaskap var det en period av ungefär tio år då kommunerna och landstingen gemensamt hade ansvaret för institutionerna. Jag upplevde det då som en fördel för verksamheten att det också fanns en oberoende och självständig tillsynsmyndighet i form av länsstyrelse, socialstyrelse och i vissa fall också kommun.

I dag har vi den synen, som också socialministern påpekade i sitt svar, att statliga myndigheter inte ska ha tillsynsansvar över andra myndigheter. Däremot påpekar också socialministern att det finns undantag från den här regeln.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Jag tycker att det för verksamheten, i synnerhet när det uppstår diskussioner av den här typen, skulle vara en styrka och en fördel att granskning av påstådda missförhållanden också kunde utföras, både löpande och i anslutning till sådana här situationer, av ett oberoende och självständigt organ utanför den myndighet som har ansvaret för själva verksamheten.

Jag konstaterar att socialministern inte har samma uppfattning som jag, men jag tror ändå att det vore en fördel både för verksamheten och för myndigheten i sig om det här ansvaret kunde delas på samma sätt som när det gäller kommunala, landstingskommunala och enskilda institutioner.

Anf. 104 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag noterade Lars Elindersons mer principiella diskussion och att det inte handlade just om den massmediala uppmärksamheten kring SiS verksamhet just nu.

Den principiella frågeställningen är naturligtvis komplicerad av det skälet att det är svårt att se hur en statlig myndighet ska utöva tillsyn över en annan. Jag tycker däremot att det är viktigt att konstatera att den undersökning av verksamheten som nu har initierats av generaldirektören för SiS ska få genomföras, och vi får se hur resultatet blir. Det är egentligen först efter det som man kan diskutera i vilken mån en tillsyn över egen verksamhet i praktiken fungerar.

Nu utsätts SiS för en offentlig granskning. Också resultatet av den egna undersökningen kommer att bli föremål för en offentlig debatt, och sannolikt också för diskussion här i kammaren. Jag tycker inte att det finns skäl att nu ha en annan hållning än att förlita sig på att det initiativ som generaldirektören har tagit kommer att leda fram till en rejäl granskning av verksamheten.

Anf. 105 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag får tolka det som en viss öppenhet från socialministerns sida om att avvakta den utredning som nu görs innan man diskuterar formerna för tillsyn av institutioner av den här typen i framtiden. Jag vill ändå återigen bekräfta min egen personliga erfarenhet. När påståenden om sådana här förhållanden dyker upp är det i de kommunala sammanhangen först när en oberoende statlig myndighet eller länsstyrelsemyndighet utövar sin tillsyn över verksamheten som man kan klarlägga de verkliga förhållandena. När kommunerna själva ser över sina missförhållanden, eller när de enskilda institutionerna ser över påstådda missförhållanden, är trovärdigheten ofta ganska låg till det resultat man kommer fram till.

Jag tror att det skulle vara en fördel om Statens institutionsstyrelse hade möjligheten att utnyttja ett oberoende, utomstående tillsynsinstitut eller motsvarande som också skulle kunna bekräfta de åtgärder man själv vidtar. Som jag skriver i min interpellation löper vi nu risken att generaldirektören, som har ansvaret för tillsynen, måste kritisera sin styrelse, bristen på egna åtgärder eller andra medarbetares brister, om det skulle visa sig att det finns fog för påståendena om missförhållanden. Jag tror att det förhållandet undergräver trovärdigheten i denna form av tillsyn.

Anf. 106 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den här problematiken är inte ovanlig i många olika former av verksamhet, inte bara i det offentliga utan också i det privata. Det är den verksamhetsansvariga som är ansvarig för kvalitetsbedömningar och utvärdering av verksamheter. Levererar man det som är utlovat? Fyller verksamheten de kvalitetskrav man har satt upp för den?

När det gäller den här frågan handlar det helt enkelt om att SiS är ansvarig för att utvärdera kvaliteten i den verksamhet som man har på kommunernas uppdrag. Själva myndighetsutövningen, som kanske även i viss mån utövas av SiS, granskas av Justitieombudsmannen. I det stycket finns det en tillfredsställande granskning.

Frågan är i vilken mån SiS som myndighet klarar att bedöma sin egen verksamhet och göra en god uppföljning av den kritik som har riktats. Jag tror att man kommer att göra det. Men vi har anledning att se fram emot och pröva den rapport som vi kommer att få i december.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 1999/2000:43 om företagandet för statligt ägda företag

Anf. 107 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att återupprätta förtroendet för och värdet i de företag där svenska staten i dag är ägare.

Jag vill svara följande på Ola Karlssons fråga. Statens företag har i dag ett gott värde. Regeringen räknar med att de nu är värda i storleksordningen 500 miljarder kronor. De företag staten äger visar en god utveckling, lönsamheten är bra och värdena ökar på ett tillfredsställande sätt.

Värdet på de statligt ägda bolagen har inte fallit på senare tid, som Ola Karlsson påstår. Värdet på företag inom infrastruktur – som flertalet av statens företag är verksamma inom – har kontinuerligt stigit de senaste åren.

Staten har gjort flera bra affärer som visar hur vi tagit tillvara möjligheten till värdestegring. Pharmacia & Upjohn såldes i januari, och vi fick 15,4 miljarder svenska kronor för den lilla post på 7 % som vi då hade kvar.

Sveaskogsaffärens resultat är att värdet på Sveaskog och de aktier vi har kvar i Assi Domän nu är 4,1 miljarder högre än vad Assi Domän-aktierna var värda vid årsskiftet 1998/99.

Regeringen utvecklar nu ägarpolitiken med sikte på värdeökning, transparens och koncentration till huvuduppgiften för respektive företag. Regeringen säljer alltså inte till varje pris, som den borgerliga regeringen gjorde, utan vi tänker på skattebetalarnas bästa och utvecklar värdena.

I fråga om Telia-Telenor kan jag konstatera att den svenska staten tillsatt en mycket kompetent styrelse. Ordförande blir Jan-Åke Kark, och han ska ägna en betydande tid åt uppdraget. Regeringen förbereder en børsintroduktion till i april nästa år. Jag är förvissad om att bolaget kommer att besluta om en strategisk inriktning som blir mycket intres-

sant för kapitalmarknaden. Den svenska regeringens ambition är att få bra betalt för aktierna och att genom den exponering mot marknaden som börsintroduktionen ger få en fortsatt god värdeutveckling för bolaget.

Anf. 108 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka statsrådet för svaret, även om jag måste beklaga att han i svaret glider förbi mycket av det jag tar upp i interpellationen. En av de saker han poängterar är att regeringen tänker på skattebetalarnas bästa och utvecklar värdena. Jag menar att de citat jag tar upp i interpellationen pekar på motsatsen. Den statliga dominansen i Telia-Telenor och även i Assi Domän och Merita-Nordbanken har skadat dessa företag.

Skälet till att jag byggt upp min interpellation utifrån alla dessa citat är att jag vill markera att det här inte är fråga om moderat propaganda. Det är citat från seriösa affärs- och morgontidningar. De speglar de diskussioner som finns inom affärsvärlden och finansvärlden. Citaten speglar också reella problem för dessa företag.

Nu är det inte så att vi tar upp diskussionen om värdet på statligt ägda företag bara för att gynna de andra aktieägarna i Merita-Nordbanken eller i Assi Domän. Detta är ett reellt problem för företagen och de anställda i företagen. Det handlar om kapitalkostnaderna för företagen och möjligheterna att expandera och trygga jobb. Vid en låg värdering och låga börskurser blir det definitionsmässigt dyrare för företagen att skaffa kapital. Det blir svårare att expandera. Det blir svårare att långsiktigt trygga jobben. Därför måste vi ha ett ägande av dessa företag som är professionellt.

Jag menar att det är viktigt att vi i Sverige har starka, duktiga företag inom bankområdet, skogsområdet och telekommunikationsområdet. Det vi har sett de senaste månaderna pekar på att det statliga ägandet har skadat dessa företag. När det gäller Telia-Telenor har vi fått en värdering av statens andel redovisad här i kammaren. Det har sagts här från ansvarigt håll att det är 240 miljarder, och det är som bekant 60 % av 400 miljarder kronor.

Vi får väl se vilken värdeförändring det blir fram till börsintroduktionen. Det blir väl en hyggligt objektiv betygssättning av statsrådets fögderi på detta område. Vi får se om det blir lägre eller högre än 400 miljarder. Sedan kan vi avläsa hur statsrådets verksamhet har påverkat det hela.

Jag menar att en utgångspunkt ska vara detta: Avveckla det statliga ägandet i dessa företag så fort som möjligt så att vi kan få kompetenta, skickliga ägare för att på det viset långsiktigt trygga jobben och verksamheten här i Sverige!

Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag börja med att säga att Ola Karlsson har sänt över några tidningsurklipp och kallar det för en interpellation. Låt mig få göra det ovanliga konstaterandet att jag ser detta som ett missbruk av interpellationssystemet. Jag debatterar gärna förvaltning av statligt ägda företag med Ola Karlsson, men i så fall vill jag debattera hur moderaterna vill förvalta statens egendom, och inte några slumpvis valda tidningsurklipp. Det är ett väldigt underligt sätt att föra en diskussion om en så viktig sak

som statens ägande på. Jag tycker att det är ett konstigt sätt att hantera det hela på.

Låt mig ändå ta upp frågan i sak. När moderaterna, dessa skickliga förvaltare av statlig verksamhet, ville sälja ut Telia, som då som nu var statligt, ville de göra det för 40 miljarder. Efter några år som sedan dess har förflutit gör vi nu bedömningen att vi kommer att få mångdubbelt detta belopp när vi säljer ut 33 %. Det är väl ett riktigt sätt att förvalta statens ägor på?

Till sist i detta inlägg vill jag säga att det ytterst är marknaden som bedömer värdet av de här bolagen. Och det är riktigt som interpellanten säger – värdet kommer att avgöras när vi öppnar för utförsäljning av vår andel av Telia.

Vi har använt all den expertis som finns. Vi använder all den kunskap som finns i form av börsanalytiker och sådana som gör värderingar av våra stora bolag – dels dem som vi äger helt, dels dem som vi är delägare i. Det gäller både internationell och nationell expertis. Jag kan konstatera att värdet i runda slängar ligger på 500 miljarder kronor. Det är inte dåligt, och jag vill säga att det förvaltas professionellt.

Vi är delägare i Assi Domän. Vi ägde tidigare ungefär 50 %. Vi har gått ned från detta till ungefär 35 %, och vi har tagit ut skog för att förbättra Assi Domäns resultat och få en bättre balansräkning. Vi vill samtidigt nu förvalta skogen mer långsiktigt. Om inte jag missminner mig var det faktiskt en moderat näringsminister som sålde ut delar av Assi Domän och som gjorde strukturplanen. Man kan konstatera att det inte var speciellt lyckat. Nu har vi rättat till detta, och Assi Domän har alla förutsättningar att utvecklas som ett framgångsrikt skogsbolag. Dessutom har vi tagit ansvar för stora delar av skogsarealerna.

Anf. 110 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag börjar med att konstatera att statsrådet tycker att det är ett oskick att använda pressklipp i interpellationsdebatter för att den vägen redovisa vad som sägs på – i det här fallet – den finansiella marknaden och vad som redovisas i den offentliga debatten.

Jag tänkte fortsätta med oskicket att citera svensk press – i det här fallet Affärsvärlden nr 47, som kom för en vecka sedan:

”Det finns alltså gott om exempel på att dominerande huvudägare är klart hämmande för aktiernas kursutveckling. Detta är alls inget kortsiktigt problem. Tvärtom riskerar det att långsiktigt skada dessa företag. En relativt sett låg aktiekurs ökar ju definitionsmässigt företagets kapitalkostnad. Det minskar i sin tur företagets förmåga att genomföra lönsamma investeringar och förvärv. Det gäller inte minst förvärv där den egna aktien används som betalningsmedel.”

Här är ett annat citat:

”De mest uppenbara fallen, där huvudägarens intressen avviker från övriga aktieägares intressen, är de bolag där staten är huvudägare. När finansministern häromveckan sade att staten ser sitt ägande i Merita-Nordbanken som ett sätt att agera på kreditmarknaden, gav det aktieägarna i Merita-Nordbanken en rejäl skrämselhicka. Ett sådant bolag bör inte vara börsnoterat. Finansminister Bosse Ringholm har visserligen tagit tillbaka sitt uttalande, men det påvisar ändå den latent risk för missbruk av ägarmakten som finns i bolag som ägarmässigt domineras av staten.”

Prot.

1999/2000:25

4 november

Svar på

interpellationer

Det är den här typen av överväganden som görs av aktörerna på finansmarknaden – de som ytterst ser till att det finns kapital till de här företagen. Här *har* statens agerande skadat företagen. Eller menar Björn Rosengren att alla de här citaten skulle spegla något annat än verkligheten? Menar han att Affärsvärlden i det här fallet har fel när tidningen konstaterar att detta är en belastning för företagen? Eller har Finansstidningen fel när tidningen refererar till Tormod Hermansen, den nye vd:n i Telia-Telenor, när han konstaterar att intrycket av oenighet mellan ägarerna har skadat bolagets ledning, och att börsnoteringen av det fusionerade Telia-Telenor har drabbats av förseningar på grund av detta? Menar statsrådet att detta är fel och helt gripet ur luften? Menar han att svenska statens agerande i det här fallet inte påverkar företagen?

Jag konstaterar att statsrådet håller med om att det värde som Telia-Telenor kommer att åsättas vid en börsintroduktion kommer att spegla ett verkligt marknadsvärde. Då får vi väl se om statsrådets uppgift från juni i år på 240 miljarder kronor för Telia står sig, eller om marknaden sätter ett plus- eller ett minusbetyg på statens förvaltande av bolaget.

Anf. 111 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vi åberopar olika auktoriteter. Ola Karlsson åberopar sina, och jag åberopar mina. Jag utgår ifrån dem som har gjort värderingarna.

Jag tycker självfallet också att mycket av det som sägs i affärstidningarna och på de rosa sidorna – de analyser och bedömningar som görs – många gånger stämmer. Men det är en annan sak att med utgångspunkt i löstryckta citat här försöka att döma ut statens sätt att förvalta sina bolag, när jag samtidigt kan redovisa vilket högt värde de har och även med faktiska siffror kan redovisa hur värdet har stigit under de senaste åren.

Jag kan ta fram en annan auktoritet, nämligen OECD. OECD har uppmärksammat Sveriges regerings unika sätt att förvalta statliga bolag, då vi fokuserar värdeskapande och inte privatiseringen i sig. Detta anses vara unikt, och det är ett annat sätt att gå till väga när det gäller hanteringen av statliga bolag än att ha som princip att säga att bara vi privatiserar så blir det bättre. Jag kan ta fram många exempel där det har visat sig att det inte alls blir bättre.

I de flesta fall där *telecom*-bolag har sålts ut har stater legat kvar som starka ägare. Detta är ingenting originellt. Jag är övertygad om att det nya bolaget Telia-Telenor kommer att möta ett mycket högt värde på marknaden. Detta kommer att manifesteras vid utförsäljningen på börsen. Så vi får väl se vem som får rätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1999/2000:40 om boendesituationen och hyreslagstiftningen

Anf. 112 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Inga Berggren har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att åstadkomma en större rörlighet och därmed en bättre funge-

rande bostadsmarknad. Vidare har Inga Berggren ställt frågan om jag är beredd att ge tilläggsdirektiv till utredningen om bruksvärdessystemet med syfte att därigenom få konkreta förslag till en ny hyreslagstiftning.

Stockholmsregionen och andra tillväxtregioner i Sverige växer just nu kraftigt. Samtidigt har många kommuner minskande befolkning. Av de omkring 56 000 outhyrda lägenheterna i riket är enligt en rapport från Boverket omkring 20 000 belägna i kommuner som haft vikande befolkningsunderlag under 1990-talet. Detta innebär givetvis en hård ekonomisk påfrestning för dessa kommuner.

Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att möta denna utveckling. Regeringen har t.ex. som övergripande målsättning att med regionalpolitiska åtgärder uppnå en mer balanserad befolkningsutveckling i Sverige, vilket i sin tur bör bidra till en bättre fungerande bostadsmarknad i hela landet. En åtgärd är inrättandet av Bostadsdelegationen under förra året. Delegationen har i uppdrag att medverka till att kommuner med övermäktiga ekonomiska problem till följd av bl.a. outhyrda lägenheter i sina bostadsföretag får hjälp att komma ur problemen. Såvitt delegationen kan bedöma uppgår behovet av statligt stöd till sammanlagt 2,5 miljarder kronor i denna verksamhet.

Bostadsbyggandet i vissa delar av Sverige är alldeles för lågt i förhållande till behovet. Boverket har inom ramen för ett särskilt regeringsuppdrag analyserat utvecklingen av bostadsefterfrågan i landet. Resultaten av denna analys visar entydigt att behovet av nyproduktion av bostäder framför allt i tillväxtregionerna är större än vad tidigare bedömningar visat. Bara i Stockholmsområdet bedömer Boverket att nybyggnadsbehovet uppgår till ca 10 000 bostäder årligen under perioden fram till år 2010. Samtidigt bedömer kommunerna i Stockholmsområdet att det kommer att byggas endast 5 000 bostäder årligen under de närmaste fem åren. Om inte bostadsbyggandet ökar kan bristen på bostäder komma att utgöra ett allvarligt hinder mot ökad tillväxt i Stockholmsregionen. Regeringen har därför nyligen uppdragit åt landshövding Ulf Adelsohn att överlägga med kommunerna i Stockholms län om möjliga åtgärder för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i länet.

Syftena med dagens bruksvärdessystem är främst att få en dämpad hyresutveckling med allmännyttan som hyresledande och därmed ett reellt besittningsskydd för hyresgästerna. Diskussionen om bruksvärdessystemet har ökat under senare år. Det ifrågasätts allt oftare om resultaten speglar hyresgästernas värderingar. Vissa anser att attraktiva lägenheter i centrala lägen är underprissatta samtidigt som andra menar att hyresgäster i mindre centrala delar får betala högre hyror än vad som kan motiveras utifrån uppfattningar i den allmänna opinionen.

Diskussionen lider av att det inte finns aktuella undersökningar av många av dessa förhållanden. Den särskilde utredaren har mot denna bakgrund bl.a. till uppgift att ta reda på hur det verkligen förhåller sig med dessa frågor. Innan jag har fått detta underlag är jag inte beredd att ta ställning till om några åtgärder kan behöva vidtas. Några tilläggsdirektiv till den pågående utredningen avser jag därför inte att föreslå.

Anf. 113 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Tack för svaret, Lars-Erik Lövdén. Det är ett svar som tyvärr än en gång visar regeringens defensiva hållning. Jag tror inte att

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

regionalpolitiskt påstrande eller en bostadsakut är rätt medicin för att verkligen lösa bostadsbristen där den finns eller för att få människor att leva kvar i glesbygden. Jag tror att statsrådet kan bättre än så.

Hinder för bostadsbyggande i tillväxtområdena har påvisats både i Boverkets rapport som kom i slutet av sommaren och alldeles nyligen av Ulf Adelsohns lägesrapportering om förhållandena i Stockholms län. Båda dessa rapporter visar att det behövs förändringar, främst av boendeskatterna och hyreslagstiftningen.

I den här debatten kommer jag att resonera kring hyresrätten. Jag anser nämligen att det är dags att göra något åt hyressättningssystemet. Det var ju också detta som var centralpunkten i min fråga, men dessvärre inte i statsrådets svar. Det finns uppenbarligen en viss insikt om problemen. Varför då inte göra någonting, Lars-Erik Lövdén? Statsrådet borde åtminstone vara öppen för en sakdebatt.

Min utgångspunkt i en sådan är att stabilt och tryggt boende är en viktig del av en familjs grundtrygghet. Därför bör också hyressystemet vara så utformat att det tar större hänsyn till kundernas och de bostadssökandes önskemål och behov.

Det är naturligtvis välkommet att regeringen nu har tillsatt en utredning som ska utvärdera bruksvärdessystemet. Det hade dock varit än mer positivt om utredaren hade fått i uppdrag att ta fram konkreta alternativ.

Mina utgångspunkter är alltså att större hänsyn ska tas till de boendes önskemål. Ett första steg borde då rimligen vara att avskaffa de kommunala bostadsbolagens strikt hyresledande roll. Jag tycker inte att det verkar rimligt att fastigheternas byggår ska vara helt avgörande för hyressättningen.

För att få en mer rörlig bostadsmarknad och ett fortsatt byggande och bevarande av hyresrätten tycker jag att en rimlig och riktig åtgärd också skulle vara att ha en fri förstagångshyra. Det innebär att kunden eller kundens ombud och fastighetsägaren avtalar om en hyra som då blir relaterad till efterfrågan på bostäder. Det borde vara möjligt att skriva hyreskontrakt på flera år och avtala om vilka förutsättningar som ska gälla vid en omförhandling. På så sätt skapas en bättre förutsebarhet för boendekostnaderna och tryggheten blir större.

För att besittningsskyddet ska förbli starkt ska hyrestvister kunna prövas i domstol. Inte bara hyresnivån utan även storleken på en eventuell höjning av hyran skulle då kunna bli föremål för en rimlighetsbedömning. Jag anser nämligen inte att de boende ska kunna utsättas för en chockhöjning av hyran eller att en fastighetsägare ska kunna kasta ut någon på gatan.

Min fråga kvarstår. Vad tänker Lars-Erik Lövdén göra åt hyressättningssystemet?

Anf. 114 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Debatten om hyressättningssystemet lider av bristen att vi inte har ett sakligt underlag för den debatten. Bruksvärdessystemet bygger i sina grundprinciper på att det ska spegla de värderingar som finns på bostadsmarknaden. Det är grundprinciperna bakom bruksvärdessystemet där allmännyttan intar en hyresledande roll.

Det uppdrag som regeringen har gett till utredaren är att se om intentionerna bakom lagstiftningen också har tillämpats i praktiken på olika

bostadsmarknader i Sverige. Jag vill ha det underlaget från utredaren innan jag tar ställning till om det behöver vidtas några åtgärder i förändrande riktning när det gäller det nuvarande hyressättningssystemet. Jag tycker att det är ett fullkomligt rimligt förfarande att vi angriper problemen på det sättet.

Det har figurerat väldigt många påståenden i debatten som inte är riktigt underbyggda i ett seriöst perspektiv. Jag tycker att vi ska ta fram det här materialet. Utredaren gör nu ett väldigt genomgripande analysarbete där han också går ut och intervjuar bostadskonsumenter om deras värderingar av boendet. Låt oss avvakta det materialet innan vi uttalar oss tvärsäkert om bruksvärdessystemets eventuella brister.

Sedan tangerar ju frågeställaren den viktiga huvudfrågan, nämligen hur vi får till stånd ett ökat bostadsbyggande i Sverige. Där har jag den ingången att jag inte tror att det är en enkel åtgärd som leder fram till ett ökat bostadsbyggande utan att det är en rad åtgärder som krävs. Kommunerna måste ta ett tydligare bostadsförsörjningsansvar och använda de bostadspolitiska instrument som kommunerna besitter för att medverka till ett ökat bostadsbyggande.

Det är det kommunala planmonopolet. Det handlar om allmännyttans roll, även för nyproduktionen. Det handlar om mark och avgiftssättning. Det är *en* del. En annan del är att uppnå en rättvis företagsbeskattning, en neutralitet i företagsbeskattningen som inte leder till att vissa boendeformer missgynnas på marknaden. Det arbetet pågår, som Inga Berggren vet, inom ramen för Fastighetsskatteutredningen.

En tredje åtgärd som jag är mycket intresserad av att diskutera är att pressa produktionskostnaderna. Här handlar det, tror jag, om att utveckla nya metoder för bostadsproduktion där byggherrar och entreprenörer samverkar och planerar byggena för att hålla igen produktionskostnaderna. Det handlar också om att vidta åtgärder som skärper konkurrensen i byggbranschen. Både på entreprenörssidan och på byggmaterialssidan lider vi av en bristande konkurrens i Sverige, liksom i många andra länder. Om vi inte kan öppna för en effektivare konkurrens kommer vi inte heller att utveckla nya produktionsmetoder och ha förutsättningar att åstadkomma en press på produktionskostnaderna.

Det är alltså en rad samverkande åtgärder som måste till för att vi ska få till stånd det välbehövliga ökade bostadsbyggandet, särskilt i Stockholmsregionen. Då måste också de som leder kommunerna i Stockholmsregionen vara med och ta ansvar för den utvecklingen.

Anf. 115 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Lars-Erik Lövdén undviker sakfrågan. Han tar upp en massa andra saker som naturligtvis också har betydelse för att ett bostadsbyggande ska komma i gång, och jag kan hålla med så långt som att det är en komplex fråga. Men det jag har frågat om handlar om hyressättningssystemet. På den punkten skulle statsrådet kunna bidra till en rörligare och bättre fungerande bostadsmarknad.

Som jag sade tidigare skulle ett första steg kunna vara att ta bort de kommunala bostadsbolagens hyresledande roll. Det skulle vara bra för hyresnivåerna både i de områden i Sverige där hyrorna hållits uppe bl.a. på grund av outhyrda lägenheter och i tillväxtområden där bristen på bostäder är stor och rörligheten noll. Sverige är ett avlångt land; det vet

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

vi ju. Förutsättningarna skiftar ganska ordentligt mellan kommunerna. Trelleborg är inte likt Kiruna eller ens Malmö. Men för att vi ska kunna förse människor med bostäder som de vill ha och med rimliga boendekostnader måste incitamenten att bygga finnas. Det är tyvärr något som saknas i dag, åtminstone när det gäller hyresrätter.

Samspelet mellan kommuner, byggherrar och konsumenter måste utvecklas, skriver landshövding Adelson i sin rapport. Javisst, det är inte bara ens fel när två träter. Det handlar naturligtvis om ett samspel. Men, Lars-Erik Lövdén, regeringen måste starta processen. Det kommer inga resultat av att starta utredningar och beställa rapporter. Åtminstone kunde vi diskutera sakfrågan här i riksdagen. Den ska ju vara ett forum för öppen debatt.

Det är också så att byggbranschen är initiativtagare till det som faktiskt byggs. Skälet är möjlig lönsamhet i byggandet, parad med lyhördhet för faktisk efterfrågan och kundernas betalningsvilja – en rak och enkel sanning. Det låga antalet hyreslägenheter som byggs är bekymmersamt, eftersom boendeformen efterfrågas. Framför allt fyller den en funktion för unga människor, som är rörliga, och för äldre, som uppskattar den service som just den här boendeformen kan erbjuda.

Därför uppmanar jag statsrådet: Gör något konkret nu! Insikten finns ju. Förslag saknas inte. Våga diskutera sakfrågorna, och gör något som avviker från formeln: Så har vi alltid gjort!

Till slut har jag en fråga angående den nuvarande tillämpningen av bruksvärdesprincipen, dvs. att ta hänsyn till de boendes önskemål och fria val: Speglar de resultat som vi nu ser hyresgästernas värderingar? Det är en rak fråga till statsrådet.

Anf. 116 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Skulle jag kunna svara på den frågan hade jag väl inte tillsatt en utredare att göra en utvärdering av bruksvärdessystemet. Det har påståtts väldigt mycket i debatten kring bruksvärdessystemet. En del av de påståendena tycker jag har varit väldigt överdrivna, t.ex. att tillämpningen helt och hållet har varit i strid med intentionerna. Jag vill ha fram ett faktamaterial som belyser de här frågeställningarna, som en grund för den fortsatta diskussionen om hyressättningssystemet i Sverige. Det är därför vi har gett utredaren det här uppdraget.

Jag kan som en allmän reflexion säga – och det är bedömningar som görs av både fastighetsägarna, de allmännyttiga bostadsföretagen och hyresgäströrelsen – att bruksvärdessystemet i allmänhet tillämpas på ett ganska hyggligt sätt runtom i landet. Debatten har ju i hög grad varit fokuserad på Stockholms situation.

Men jag vill nu ha fram det här utredningsmaterialet. Det är en väldigt diger undersökning som nu görs bland bostadskonsumenter, och jag vill ha fram detta som ett underlag för den debatt som vi ska föra under våren kring hyressättningssystemet.

Jag tycker dock att det är viktigt att understryka en sak: Jag vill inte se en utveckling mot en marknadsstyrning av hyressättningen. En sådan utveckling skulle leda till dramatiskt höjda boendekostnader i attraktiva områden. Det är ur många aspekter – av bostadssociala skäl och också ur aspekten att hålla igen produktionskostnaderna – inte önskvärt med en

sådan utveckling. Men låt oss återkomma till den här diskussionen när vi har ett sakunderlag för den, och det har vi framåt vårkanten.

Jag går sedan på nytt till frågan om bostadsbyggandet. Det handlar här om ett samspel med statliga och kommunala insatser. Kommunerna har det grundläggande bostadsförsörjningsansvaret. Det är uttalat bl.a. i sociallagstiftningen. Det är naturligtvis svårt att uppnå det här samspelet när moderata politiker i Stockholmsområdet förbjuder allmännyttan att bygga nytt och vara med i nyproduktionen. När man plockar ut 4 miljarder från de allmännyttiga bostadsbolagen, omvandlar hyresrätter till bostadsrätter till ett värde av 5 miljarder kronor och inte avser att använda de 8–9 miljarder man på detta vis frigör ur bostadssektorn till nyproduktion tycker jag naturligtvis att det är bekymmersamt. Vidhåller man den politiken är jag rädd att vi, oavsett vilka statliga insatser vi sätter in, inte kommer att klara av ett ökat byggande av hyresrätter i Stockholmsregionen.

En annan faktor som spelar roll är naturligtvis de kommunala markprissättningarna. Läger man ut marken på anbud och hamnar på markkostnader på 5 000 kr per kvadratmeter – jag har t.o.m. hört talas om ett fall på 10 000 kr per kvadratmeter – blir det inga byggen som vanliga människor kan efterfråga. Då blir det inga bostäder som vanliga inkomstagare kan efterfråga.

Det måste vara ett tydligt kommunalt bostadsförsörjningsansvar. Staten ska bidra genom att underlätta bostadsbyggandet, genom att åstadkomma neutralitet i beskattningen och genom att se till att vi arbetar aktivt för att hitta byggmetoder och hjälpa till att stimulera en utveckling så att man bygger till lägre produktionskostnader utan att efterge kvaliteten. Den statliga Byggekostnadsdelegationen har visat att det är fullt möjligt att göra det. Men kommunerna måste på ett tydligare sätt träda fram och ta sitt kommunala bostadsförsörjningsansvar.

Anf. 117 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag har flera gånger i den här talarstolen tagit upp att det är kommunerna som har ett bostadspolitiskt ansvar. Det kan man utöva genom att diskutera hur man vill planera sin mark i kommunen. Det finns en socialtjänstlag som också lyfter fram grundläggande värderingar, som gör att kommunen har en ram.

Jag vill gärna fortsätta att diskutera hyressättningssystemet. Det var det som mina frågor gällde.

Till slut vill jag fråga Lars-Erik Lövdén om han anser att det är rimligt att en lägenhet i Rinkeby eller Tensta kostar lika mycket som en lägenhet mitt i Stockholms centrum. Får man lika mycket för pengarna? Nej, ett system som ger de effekterna kan enligt mitt sätt att se inte kallas för speciellt rättvist. Där finns ingen tanke på människors trygghet och deras fria val.

Tycker Lars-Erik Lövdén att det är rimligt att det är politiker som ska besluta om hyrestak och hyresnivåer, eller ska det vara de boende och fastighetsägaren som sluter avtal om hur man ska sätta hyran? Det är det som jag har talat om och gett förslag på tidigare. Det skulle kunna vara utgångspunkten för en ny hyreslagstiftning. Det är flera ledamöter som under frågestunden i dag också har tagit upp bostadsbristen från olika utgångspunkter. Upp till bevis, Lars-Erik Lövdén!

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 118 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! En övergång från vårt nuvarande förhandlingssystem till ett förhandlingssystem där varje enskild bostadskonsument förhandlar med varje värd om sin hyra skulle leda till en utveckling med kraftigt ökade bostadskostnader i attraktiva områden. Det finns i stort sett inget land i Europa som inte har någon form av hyresreglering. De flesta länder har inte som vi ett utvecklat förhandlingssystem, där man har parter som förhandlar om hyreskostnaderna. Många länder har en statlig hyresreglering.

Det är inte en tillfällighet att det är på det viset. Det baseras på insikten att om man släpper över de här frågorna helt och hållet till marknaden så leder det till dramatiskt högre boendekostnader i attraktiva områden. Det späder på segregationen och leder till svåra ekonomiska påfrestningar för väldigt många bostadskonsumenter. Jag vill inte ha en sådan utveckling i Sverige.

Jag har tillsatt utredningen om bruksvärdessystemet för att få ett underlag för att kunna värdera om den nuvarande tillämpningen av bruksvärdessystemet är i enlighet med de ursprungliga intentionerna bakom lagstiftningen. Återkom gärna till våren, när vi har underlaget, så att vi kan föra en saklig diskussion om detta. Jag tycker att debatten vilar lite på lös grund i dag. Vi vet inte särskilt mycket om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1999/2000:24 om hyressänkningar

Anf. 119 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att sänka lägenhetshyrorna i Sverige. Vidare har Sten Andersson ställt frågan vem som ska betala för detta och om jag avser fastighetsägarna, kommunerna eller staten. Som bakgrund till interpellationen hänvisar Sten Andersson till att jag uttalat att bostadshyrorna i Sverige är höga och borde sänkas med runt fem procentenheter.

Inledningsvis vill jag framhålla att det jag i olika sammanhang betonat är att jag vill se en inriktning av politiken mot att boendekostnadernas andel av disponibel inkomst på några års sikt kan sänkas mot nivån 25 %. Om det ska bli möjligt är i hög grad beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen och av en ekonomisk politik inriktad på fortsatt låg inflation och låga räntor. Målet kan uppnås genom såväl lägre boendekostnader som ökade inkomster för hushållen.

Svensk ekonomi är nu inne i en stark expansionsfas. Arbetslösheten minskar. Tillväxten av bruttonationalprodukten beräknas i år uppgå till 3,6 % och år 2000 till 3,0 %. Genom överskotten i de offentliga finanserna kan den offentliga skulden amorteras i snabb takt. Utrymme har också skapats för att stärka välfärden och sänka skatten. I budgetpropositionen lämnar regeringen förslag om sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare.

I och med att det går bättre för Sverige förbättras också förutsättningarna för bostadsbyggandet. För att svara mot en ökad efterfrågan på bostäder och minska risken för överhettning kommer ett ökat bostads-

byggande att vara nödvändigt i storstadsregionerna och i övriga tillväxtregioner.

Ett ökat bostadsbyggande och pressade byggkostnader kommer att bidra till att hålla tillbaka boendekostnaderna på något längre sikt. Förslag om hur byggkostnaderna kan sänkas räknar jag med kommer från bl.a. Byggekostnadsdelegationen, som ska redovisa sitt arbete i mars nästa år. Delegationen har varit verksam sedan sommaren 1996 och har i uppdrag att aktivt och i samarbete med byggsektorns aktörer arbeta för långsiktigt sänkta produktions- och förvaltningskostnader.

Jag vill också peka på sådana åtgärder som bostadsföretagen själva kan göra, t.ex. genom en effektivare fastighetsförvaltning och användning av den nya informationstekniken, så att kostnaderna för drift och underhåll kan begränsas. Det är också angeläget att stödja olika former för självförvaltning.

Kommunerna har ansvar för bostadsförsörjningen på lokal nivå. Det är därför viktigt att kommunerna överväger vilka åtgärder de kan vidta för att stimulera tillväxten och hålla nere kostnaderna för boendet, t.ex. genom en god planberedskap och genom att se över sådana avgifter och taxor som påverkar boendekostnaderna och bostadsbyggandet.

En annan faktor som har betydelse för boendekostnaderna är fastighetsskatten. Det har ifrågasatts om det råder skattemässig neutralitet mellan olika boendeformer och den frågan är nu föremål för Fastighetsbeskattningskommitténs överväganden.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det är regeringens bestämda avsikt att vi även i framtiden kommer att ha ett stort och starkt inslag av bostadsföretag som drivs utan vinstintresse och som ges förutsättningar att spela en viktig roll i bostadsförsörjningen och att dämpa hyresutvecklingen. Den pågående utredningen om allmännyttan kommer vid årsskiftet att redovisa ett diskussionsbetänkande om utveckling av de allmännyttiga bostadsföretagen för att hitta nya former för hur icke vinstdrivande företag kan organiseras och hur hyresgästernas inflytande kan öka i dessa företag. Genom ett ökat inflytande ökar den enskilde hyresgästens möjligheter att påverka sin boendekostnad. Utredaren ska också utvärdera bruksvärdessystemet och därvid bl.a. belysa om systemet ger förutsättningar för att bidra till en gynnsam hyresutveckling i framtiden.

Anf. 120 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! För en tid sedan läste jag ett TT-telegram där Lars-Erik Lövdén uttalade att han tyckte att boendekostnaden i Sverige var för hög och att han gärna såg att den kunde sänkas med runt fem procentenheter. Jag tyckte att det var ett bra uttalande. Det lät intressant, men det väckte också några frågor hos mig, nämligen vem som skulle betala hyressänkningarna. Var det staten, kommunerna eller de enskilda fastighetsägarna som skulle stå för sänkningen?

Nu inleder statsrådet sitt svar med lite allmänt skryt om den framgångsrika ekonomiska politiken. Jag undrar om människor utanför detta hus alltid uppfattar den politiken som så väldigt framgångsrik. Sverige har Europas högsta boendekostnader. Kostnaderna för sjukvård och tandvård är höga. Bensinkostnaderna är högst i Europa. Kostnaderna för alkohol och tobak är bland de högsta i Europa. Elen är förvisso billig, men tack vare det underlag som statsrådets parti har bildat lär väl elkost-

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

naden stiga i Sverige. Vi kan inte ens hänga upp oss på elen längre. Vem ska betala?

Den stora delen av hyreskostnaden beror på politiska beslut dels i riksdagen, dels i kommunerna. Den kostnad som man kan begära att fastighetsägarna ska sänka är ytterst marginell.

Låt oss se på fastighetsskatten. För en normallägenhet med 5 000 kr i hyra innebär fastighetsskatten att de hyresgästerna betalar 400 kr i månaden i fastighetsskatt. Där finns utrymme för att dra ned.

Många kommuner bryter mot kommunallagen eftersom avgifter tas ut i samband med byggnation och planering som överstiger kommunens självkostnader. Detta innebär höga kostnader för byggherren eller för den enskilde som vill bygga, som slutligen hamnar på boendekostnadskontot.

Statsrådet pratar mycket om kommunala bostadsföretag utan vinstintresse. Jag tycker att man ska vara försiktig när man använder ordet vinstintresse. Ibland får jag intrycket av att debattörerna vill säga att vinsten är den stora del som betalas ut till eventuella aktieägare. Så är inte fallet. Det aktieägarna får i nästan alla företagsformer är smådelar. Däremot räknas i vinsten in även sådana pengar som man kan sätta in eller investera för att bygga om. Då känner jag inte till något kommunalt bostadsföretag som i det fallet skulle kalla sig för icke-vinstdrivande.

Jag vidhåller fortfarande att om hyrorna och boendekostnaderna i Sverige ska sänkas, får staten och kommunen inte lägga så stora pålagor på hyresgästernas boendekostnader. Delar statsrådet den uppfattningen?

Anf. 121 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Det är naturligtvis med mycket stort intresse jag tar del av interpellationssvaret, där statsrådet ska ge tips om hur hyrorna ska sänkas med hela 5 %.

Jag har inte hittat sanningen i interpellationssvaret. Statsrådet är sanningen på spåren i en mening som i sin karga kärvhet och lapidariskt enkla form avslöjar sanningen som den faktiskt är. Statsrådet konstaterar i sitt svar: "En annan faktor som har betydelse för boendekostnaderna är fastighetsskatten."

"En annan faktor som har betydelse för boendekostnaderna är fastighetsskatten." Ja, så är det. Statsrådet har alldeles rätt. En faktor som har mycket stor betydelse för boendekostnaderna är fastighetsskatten. Visserligen nämns denna faktor i det kortaste stycket av alla i interpellationssvaret. Det är det stycke där statsrådet inskränker sig till att konstatera att det hela har ifrågasatts och att en utredning har tillsatts. Han har ingen tendens till viljeinriktning i det sammanhanget, trots att fastighetsskatten står för nära nog en månadshyra om året för de boende.

Statsrådet har tillsammans med regeringen lagt fram ett budgetförslag där man räknar med stora inkomstökningar framöver, beroende på en i reda pengar starkt ökad fastighetsskatt. Varifrån ska den femprocentiga hyressänkningen då tas? Hur ska statsrådet kunna sänka hyrorna från dagens nivå med 5 % med hjälp av de åtgärder som nämns i styckena före stycket om fastighetsskatten? Kan en ökad planberedskap åstadkomma en femprocentig hyressänkning? Vad kan självförvaltningen ge? Den kan knappast ge 5 %. Ligger rationaliseringen av fastighetsförvaltningen allmänt så långt efter att det finns 5 % i hyressänkningar att hämta där?

Statsrådet konstaterar att Byggekostnadsdelegationen har funderat sedan 1996. Ännu har inte delegationen kommit med några epokgörande resultat, om man någonsin kommer att göra det. Det är knappast troligt att man kommer att lägga fram förslag på kraftfulla hyressänkningar på statsrådets nivå.

Statsrådet talar mycket om allmännyttan och de kommunala bostäderna som en lösning på bostadsproblemen i landet. Då vill jag erinra om att de stora sänkningar som har åstadkommit har skett i privata byggherars initiativ i fribyggena. Men då har det varit elaka kommentarer om att inte ens möblerna får plats. Det är Ikea och Skanska som tillsammans har skapat Bo Klok – och då talas det om barackbyggen! Men i Haninge finns det bostäder i Bo Klok-byggen som kostar 750 kr per kvadratmeter, medan det kommunala bostadsföretaget i Stockholm, Svenska Bostäder, bygger hus med hyror på 1 500 kr per kvadratmeter.

Det enda förslag som har kommit från regeringen i konkreta termer är faktiskt budgetförslaget, där de ökade fastighetsskatterna aviseras. Om statsrådet, fru talman, menar allvar med generösa uttalanden om sänkta hyror och boendekostnader, borde han i första hand ha tagit fram en plan för hur fastighetsskatten ska sänkas.

Fru talman! Statsrådet borde tala med chefen Ringholm om skatten på bostäder.

Anf. 122 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Anledningen till att jag deltar i debatten är att frågan kommer, som jag ser det, från fullständigt fel håll. Sten Andersson representerar ett parti som vill ändra dagens regelsystem för hyressättningen, vilket jag tror kommer att leda till mycket kraftigt ökade boendekostnader.

Det är bra att ministern uttalar sig för sänkta hyror. Vänsterpartiet har drivit på i förhandlingarna med regeringen och vid två tillfällen fått igenom sänkningar av fastighetsskatten. I första hand har detta stoppat hyresspiralen uppåt och skapat en liten, men dock, hyressänkning. Det finns en förutsättning för ytterligare en hyressänkning efter årets budgetförhandlingar.

Detta har skett med hjälp av politiska beslut. Tyvärr har 90-talets höga boendekostnader också uppstått genom politiska beslut. Skattereformen och försämringen av räntebidragen är utan tvivel de största faktorerna för de hyreshöjningar vi har sett. Då är det också naturligtvis genom politiska beslut som läget kan förändras igen till lägre boendekostnader.

En rad utredningar har tillsatts de senaste åren. Några är avslutade, och andra pågår för fullt. Tyvärr ser ingen av dem till helheten – om det är så att sänkta boendekostnader är en viktig målsättning i sig. Staten måste naturligtvis ta sitt ansvar, precis som alla andra inblandade också bör dra sitt strå till stacken. Det gäller kommuner, kreditinstitut, byggbranschen, fastighetsägarna och inte minst boendeorganisationerna.

Vänsterpartiet har i bostadsutskottet vid flera tillfällen föreslagit att regeringen ska tillsätta en boendekostnadsdelegation med berörda parter för att konkret belysa frågan. Vi kan konstatera att Byggekostnadsdelegationen uppenbarligen inte kommit särskilt långt. Vi behöver någon som

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

vågar titta på helheten. Hur ställer sig ministern till att försöka inrätta en boendekostnadsdelegation som faktiskt tar ett helhetsansvar?

Bostadsbristen börjar att bli ett stort bekymmer. Regeringen skriver i budgetpropositionen att den kommer att bli uppenbar inom något år om ingenting händer i tillväxtområdena. Nu börjar resonemang dyka upp om att vi måste ändra hyressättningssystemet, med undantag för hela nyproduktionen och bruksvärdessystemen och även krav på att fastighetsägare ensidigt ska kunna sätta en förstagångshyra utan förhandlingar med hyresgästerna. Det här kommer naturligtvis att leda till höjda hyror och kommer att dra med sig det övriga beståndet i hyreskarusellen.

De här tankarna kring en friare, marknadsmässig hyressättning avvisar vi i Vänsterpartiet. Jag undrar nu hur ministern ställer sig till dessa förslag.

Anf. 123 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag ska först ge ett svar till Sten Lundström. Vi är för närvarande inte beredda att tillsätta en boendekostnadsdelegation. Vi har nu ett brett arbete på gång för att inrikta politiken mot en sänkning av boendekostnadens andel av disponibel inkomst. Jag tycker att det inte finns anledning att ha den pessimistiska inställning som Sten Lundström och Carl-Erik Skårman har till Byggekostnadsdelegationens arbete. Jag har försökt följa det ganska noga, och det är slående att det går att pressa produktionskostnaderna rejält genom en bättre byggprocess. Moderaterna borde väl också vara besjälade av att vi håller igen nyproduktionskostnaderna genom olika sätt att angripa byggkostnaderna.

De pilotprojekt som Byggekostnadsdelegationen har genomfört på flera håll i landet, bl.a. i min hemkommun Malmö, visar att man kan bygga utan ytterligare subventioner till ungefär 10 000 kr per kvadratmeter men med bibehållen hög kvalitet i bygget. Det är helt andra siffror än de vi hamnar på i Stockholmsregionen, när man bygger på traditionellt sätt och när inte alla aktörer på marknaden tar sitt ansvar för att hålla tillbaka produktionskostnaderna.

Byggekostnadsdelegationen håller också på att titta igenom den problematik som Sten Andersson berörde, nämligen den kommunala mark- och avgiftssättningen. Här finns en väldigt stor variation över landet, kanske inte så mycket när det gäller avgiftssättningen, även om det är variation där också, men framför allt när det gäller markkostnaderna. I vissa kommuner ligger man väldigt högt när det gäller markkostnaderna vid upplåtelse av kommunal mark, medan man i andra kommuner har en annan inriktning på markpolitiken. Markkostnaderna får ett omedelbart genomslag i boendekostnaderna i slutändan.

De förslag som kommer från Byggekostnadsdelegationen vill jag nu arbeta med på kort sikt för att hålla tillbaka nyproduktionskostnaderna. Det är en väldigt viktig strategisk fråga för framtiden när det gäller hyresutvecklingen.

Jag har mycket riktigt, Sten Andersson, uttalat att jag vill se en minskning av boendekostnaderna som andel av disponibel inkomst. Lägg märke till att jag pratar om "andel av disponibel inkomst". Det är nämligen så vi mäter. Vi har haft en utveckling under 90-talet där boendekostnaderna som andel av disponibel inkomst har stigit från ungefär 25 % i början på 90-talet till ungefär 30 % nu. Jag vill påbörja det arbetet. Det

arbetet kräver en mängd sammanhängande insatser, och vi har berört en del av dem i diskussionen hitintills i dag.

Det handlar om neutralitet i beskattningen. Det handlar om den kommunala mark- och avgiftssättningen. Det handlar om fokus på byggkostnaderna. Det är en rad åtgärder som behövs för att vi ska nå det målet. Det krävs naturligtvis också att vi har en allmänt gynnsam ekonomisk utveckling även fortsättningsvis i Sverige, med låg inflation, låga räntor och ökade reallöner. Jag har en optimistisk syn på det här. Jag tror att det är fullt möjligt att nå den här utvecklingen inom ett antal år, om vi kan hålla i den ekonomiska utvecklingen och om vi kan få alla aktörer på bostadsmarknaden att samverka kring en sådan här inriktning.

Jag ska också svara på Carl-Erik Skårmans frågor, men det får jag göra i mitt nästa inlägg då min talartid är ute nu.

Anf. 124 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Så fort Sten Lundström anmälde sig till denna debatt visste jag att det skulle komma något om moderater och marknadshyror. Men det är så att en majoritet av Sveriges bostäder fungerar bra under just marknadsboendekostnader. Bostadsrätter och egnahem finns och fungerar på marknaden. Jag tror att det är rätt många även i Sten Lundströms parti som har accepterat att bo under sådana marknadsmässiga förhållanden.

Man kan säkert, herr statsråd, minska vissa kostnader genom att effektivisera byggnadsprocessen, om man ska hålla igen byggkostnaderna. Men jag tycker att den som borde hålla igen mest är staten, dvs. i det här fallet Lars-Erik Lövdéns parti.

Nu säger han att han vill påbörja arbetet för att minska boendekostnaderna. Jag frågar då: När kommer han att påverka på ett sådant sätt att det märks i våra boendekostnader?

Det stora problemet i dag är också att även om vi får lite skjuts på nybyggnationen blir det mycket svårt för de människor som har relativt små inkomster att flytta in i den nybyggnation som sker fr.o.m. i dag. Med tanke på skatterna, de avgifter som kommunerna tar ut och de taxor som tas ut innebär det sammantaget att dessa människor, som statsrådet ofta försöker fria till, inte har en chans att bo i de nya husen, även om man effektiviserar byggprocessen aldrig så mycket.

Min slutsats är, fru talman och herr statsråd, att ska vi få kraftigt sänkta boendekostnader i Sverige är det viktigt att det är staten som tar det första steget och det stora steget.

Anf. 125 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! För att statsrådet ska hinna med i sitt nästa inlägg, vill jag bara framföra en liten teaterviskning: Gör så som Moderaterna har sagt! Deklarera bara det så kommer det att gå bra för statsrådet också!

Fru talman! Skatten är naturligtvis den stora möjligheten. Den tar en hel tolfedel av årshyran. Det är bra att fastighetsskatter sänks med några tiondels procent för någon grupp som man vill gynna, men det måste ju ske över hela linjen.

Det är klart att man kan pressa boendekostnader med konkurrens. Det visar ju de privata initiativen, från fribyggena till Bo Klok. Men de kommunala bostadsföretagen bygger traditionellt, som statsrådet uttryck-

Prot.

1999/2000:25

4 november

Svar på

interpellationer

er det, och då blir det 1 500 kr per kvadratmeter och då blir det så höga hyror som vi har sett exempel på tidigare. Jag har ännu inte sett att regeringen har något bra sätt att sänka dem.

Ja, markkostnaderna är viktiga. Men det gäller också att se till att kommunikationerna fungerar, exempelvis i Stockholmsområdet. Fru talman! Jag skulle vilja rekommendera statsrådet att tala med sina socialdemokratiska vänner i Stockholms stadshus och Stockholms läns landsting så att man får några vägar fram till de portar innanför vilka bostäderna ska ligga.

Anf. 126 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Egentligen skulle jag ha undvikit att gå upp igen, för att ge statsrådet möjlighet att svara de övriga, men jag kan inte låta bli.

Först vill jag säga till Carl-Erik Skårman att om det var en teaterviskning som han ville framföra till statsrådet för att han ska göra som Moderaterna, vill jag använda en megafon till statsrådet: Undvik det! Det skulle innebära att man säljer ut för de grupper som vi måste värna om i bostadspolitiken.

Sten Andersson säger att många i dag lever med marknadssättning av sina boendekostnader. Det är alldeles riktigt. Det här samhället tål inte att fler människor gör det. Om vi fortsätter på den vägen med villapriserna och bostadsrättspriserna osv. och dessutom börjar överföra samma system till hyresrätten, är det en stor grupp människor som har mycket små möjligheter att välja bostad. Det är en väg för ökad segregation och ökad utslagning.

Jag kan inte stenografera, fru talman, så jag kan inte riktigt citera det som statsrådet svarade mig. Men han sade i sitt anförande att det behövs en rad olika åtgärder för att nå fram till sänkta boendekostnader, i alla fall sänkta kostnader i förhållande till lönen.

Det är det vi säger också i Vänsterpartiet. Därför vore det bra om man tog ett helhetsgrepp och såg till att skapa ett organ som ser på alla punkterna. Det ska inte vara ett organ som sysslar med skatten, ett som sysslar med hyressättningen och ett organ som sysslar med byggdelen. Det behövs en boendekostnadsdelegation som tar det helhetsgrepp över alla de olika åtgärder som behövs för att vi ska nå fram till sänkt hyra.

Anf. 127 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag tror kanske inte att det leder till snabba resultat om vi sjösätter en ny utredning som ska jobba något år, och sedan ska det arbetet leda fram till något ställningstagande. Låt oss angripa de problem som ska angripas och göra det utifrån det underlag som vi får under den kommande perioden dels från Fastighetsskatteutredningen, dels från Byggekostnadsdelegationen. Det gäller också Bengt Owe Birgerssons utredning om allmännyttan och bruksvärdessystemet. Då har vi underlag för att agera mer i närtid och inte dra ut på det genom att tillsätta en ny utredning.

Jag tror inte att det behövs en teaterviskning, Carl-Erik Skårman. Jag har hört ljudligt och klart vad moderaterna står för i bostadspolitiken, och jag sympatiserar inte med de idéerna. Det är klart att jag inte sympatiserar med de tankarna eller med den politik som moderaterna i Stockholmsområdet bedriver när de plockar ut 9 miljarder från bostadssektorn,

vilket man de facto gör när man tar 4 miljarder av kapitalet och omvandlar hyresrätter till bostadsrätter för kanske 5 miljarder. Det är värden som man tar från bostadssektorn som skulle kunna användas till en offensiv bostadspolitik från Stockholms kommun.

Jag sympatiserar naturligtvis inte heller med den markpolitik som Stockholms kommun bedriver, som leder till högre kostnader för bostadskonsumenter i slutändan. Man lägger ut marken på anbud och hamnar på markkostnader som är väldigt höga. Det slår igenom i boendekostnaderna i slutändan.

I en fråga – dock inte när det gäller angreppssättet – är Carl-Erik Skårman rätt på det, nämligen när det gäller vikten av att vi löser infrastrukturproblemen i Stockholmsregionen. Det handlar om att de politiska partierna i Stockholmsregionen ska ta ansvar för att finna en sådan lösning. Regeringen vill gärna medverka. Det handlar också om att Carl-Erik Skårman måste resonera med sina egna partivänner i Stockholms stadshus, som samarbetar med ett parti som inte vill bygga en enda ny väg i Stockholmsregionen.

Den politiska blockering som finns på många håll i Stockholmsregionen kring infrastrukturen är naturligtvis förödande även sett i ett bostadspolitiskt perspektiv. Ska vi lyckas få till stånd ett kraftigt ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen måste vi också lösa infrastrukturproblemen i denna region. Om vi inte gör det ligger många av korten mörkade och vi står utan riktigt bra förutsättningar för bostadsplanering och stadsplanering. Jag hoppas att det ska vara möjligt att göra det i Stockholmsregionen för de politiska partier som av tradition har haft förmåga att ta långsiktiga beslut. Jag har kanske inte så stort hopp om att Moderaterna i samverkan med Stockholmspartiet ska klara av det, men det får vi se.

Carl-Erik Skårman gör ett stort nummer av den kalkylmässiga inläggning som vi har gjort för 2001 av fastighetsskatteinkomster. Budgetsystemet fungerar så att man utgår från befintligt regelverk när man gör framskrivningar av inkomster. Om inte regeringen och riksdagen tar ett annat beslut än det som gäller i dag för fastighetsbeskattningen kommer detta att inträffa. Vi får ett underlag från Fastighetsskatteutredningen nästa år, och regeringen kommer naturligtvis att ta ställning till frågan om fastighetsskatten i det stora sammanhanget inför 2001. Den frågan får vi anledning att återkomma till. Men gör inget stort nummer av det faktum att vi utgår från oförändrat regelverk när vi gör våra kalkylmässiga framskrivningar av inkomsterna till staten.

Anf. 128 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Sten Lundström och hans parti försöker alltid framstå som alla goda gåvors givare. Man värnar alltid om de små. Jag tycker ändå att jag har rätt att begära att Sten Lundström berättar för mig – kanske under en annan debatt – om hans parti inom eller utanför Sverige har lyckats att minska både segregation och utslagning. Det skulle vara trevligt.

Vad gäller Stockholms markpriser, Lars-Erik Lövdén, vill jag säga att jag inte tror att det började i går eller vid valet 1998. Det har faktiskt skett under lång tid, med en annan regim i ledningen än i dag.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Till sist, fru talman, konstaterar jag att Sten Lundström ville använda en megafon riktad mot statsrådet. Han kräver definitivt nej till alla former av sänkning av fastighetsskatten, som jag fattade det. Jag är mycket förvånad över detta: Hur ska statsrådet kunna få majoritet för ett förslag där en sänkning av den skatten faktiskt måste ingå? Det kan vara så att han blir tvingad att komma över och lyssna på de mycket goda förslag i detta ämne som vi moderater faktiskt har.

Anf. 129 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Sten Andersson måste ändå ha noterat att vi har sänkt fastighetsskatten i ett par omgångar för flerfamiljshusen – från 1,7 % ned till 1,2 %. Det indikerar en utveckling. Det har också lett till att man på många håll i landet har kunnat omförhandla hyrorna, så att man antingen har fått en hyressänkning eller oförändrad hyra.

Detta år – 1999 – är det första året på 1990-talet då vi har fått ett trendbrott när det gäller boendekostnadernas andel av den disponibla inkomsten. Det är det första året på 1990-talet. Jag vill fokusera denna fråga och vara ute och resonera med aktörerna på bostadsmarknaden om att inrikta politiken på att successivt få ned boendekostnadernas andel av den disponibla inkomsten. Det finns inte bara en lösning på detta problem. Ibland tycker jag att det blir lite för schablonmässigt när man säger att man ska göra på ett visst sätt: Ta bort fastighetsskatten, så löser sig problematiken. Jag tror inte att det är så enkelt. Tar vi bort fastighetsskatten i Stockholm löser vi ändå inte problemet med nyproduktionskostnaderna. Det är möjligt att Stockholms kommun kan ta ut ännu högre markavgifter då, för att kamma hem pengarna den vägen.

Här måste alla aktörer vara inriktade på en bestämd utveckling. Man måste hålla tillbaks och fokusera på att pressa boendekostnadernas andel av den disponibla inkomsten.

När det gäller tomtpriserna i Stockholm, Sten Andersson, är det så att jag har reagerat på det förfarande som jag framför allt har tagit del av i medierna. Man lägger ut kommunal mark på anbud, och den som betalar mest får markområdet. Då hamnar man på väldigt höga markpriser. Den socialdemokratiska politiken i Stockholms stadshus är att jobba mer med tomträttsinstitutet, som leder till att vi kan ha en lugnare utveckling när det gäller markkostnaderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 1999/2000:32 om bostadslösa studenter

Anf. 130 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder som jag avser att vidta dels för att förbättra bostadssituationen för studenter i allmänhet, dels för att tillgodose behovet av bostäder för studenter med olika funktionshinder.

De senaste årens utbyggnad av högskolan har lett till att antalet högskolestuderande i grundutbildning har ökat med närmare 60 % sedan 1990 och i dag omfattar mer än 300 000 studenter. Med anledning av

1999 års ekonomiska vårproposition har riksdagen beslutat att högskolan ska byggas ut ytterligare – med drygt 10 000 nya platser för år 2001 och lika många för år 2002.

Byggandet av studentbostäder har inte ökat i samma takt, och det skapar problem för de studerande på många orter. Enligt Sveriges Förenade Studentkårer, SFS, finns det i dag ca 63 000 studentbostäder i Sverige. Skillnaderna mellan olika kommuner är emellertid mycket stora när det gäller tillgången på studentbostäder. Likaså varierar på många orter kötiden kraftigt under året.

Ansvarsfördelningen inom bostadspolitiken grundas på en uppgiftsfördelning där staten svarar för att legala och finansiella instrument finns tillgängliga för bostadsbyggandet och där kommunerna tillsammans med andra aktörer svarar för att de bostäder som behövs också kan erbjudas kommunens invånare. Staten har dessutom lämnat olika former av produktionsstöd.

Hösten 1996 infördes ett särskilt investeringsbidrag för att man skulle anordna bostäder för studenter. Bidragsgivningen avsåg projekt som påbörjades under perioden från den 1 oktober 1996 till den 31 december 1999. I budgetpropositionen för år 1999 konstaterade regeringen att intresset för investeringsbidraget varit svagt och föreslog att bidragsgivningen skulle avvecklas för att man skulle tillgodose behovet av nödvändiga omprioriteringar. Bidrag har per den 30 september 1999 totalt beviljats med 138 miljoner kronor avseende en produktion av närmare 5 800 lägenheter.

Det är kommunerna som har ansvaret för bostadsförsörjningen på den lokala nivån och för att det finns ett utbud av bostäder som svarar mot kommuninvånarnas efterfrågan. Detta ansvar innefattar också bostäder för studerande. Det är därför angeläget att kommunerna tillsammans med studentkårerna analyserar behovet av bostäder och vidtar åtgärder så att studentbostäder anordnas utifrån de behov som finns på orten.

Regeringen anser att tillgången på studentbostäder på studieorterna är av stor betydelse och följer därför frågan med uppmärksamhet. Landshövdingen Ulf Adelsohn har nyligen fått regeringens uppdrag att överlägga med kommunerna i Stockholms län om möjliga åtgärder för att öka bostadsbyggandet i länet. Inom ramen för uppdraget ska landshövdingen också tillsammans med kommunerna diskutera och utarbeta förslag om åtgärder för att öka tillgången på studentbostäder både på kort och på lång sikt.

Antalet studenter med funktionshinder vid universitet och högskolor har ökat från knappt 500 studerande läsåret 1993/94 till drygt 1 300 studerande år 1998. Trots detta är gruppen med funktionshinder fortfarande underrepresenterad inom högskolan. Enligt Sveriges Förenade Studentkårers bostadsrapport är antalet studentbostäder som är anpassade efter behoven hos studenter med olika funktionshinder mycket begränsat på de flesta högskoleorter. Det är därför viktigt att denna fråga särskilt uppmärksammas i kommunernas planering.

Anf. 131 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Lars-Erik Lövdén för svaret på min interpellation. Samtidigt vill jag gratulera statsrådet till att ha blivit nästan bostadsminister. Bostadspolitik och familjepolitik har

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

mycket gemensamt, och kristdemokraterna anser att ett större helhetsgrepp måste tas.

Som ledamot i bostadsutskottet och ersättare i utbildningsutskottet känner jag ett starkt ansvar för studenternas situation. Med 300 000 studenter i grundutbildning och 63 000 studentlägenheter är det inte konstigt att den situation som i dag råder har uppstått. Den här hösten beskrivs faktiskt som den värsta hittills för studenter när det gäller att hitta någonstans att bo. Man behöver inte vara matematiker för att inse att endast en av fyra fem studenter kan komma till. Det är som att spela bingo. Ska man få en lägenhet eller inte? Sveriges Förenade Studentkårer uppger att 12 av 22 högskoleorter redovisar ett sämre bostadsläge än i fjol. Allra värst är det för studenter med handikapp som inte kan välja vindsutrymmen och annat.

Lars-Erik Lövdén! Det är ingen seriös politik att bolla ansvaret mellan stat och kommun för att man ska slippa kritiken. Det finns faktiskt ungdomar som i dag börjar sin livsuppgift med att betala 3 500 kr svart per månad för en källarskrubb. Det är faktiskt både kommunerna och regeringen som har ett ansvar.

Det finns ett ordspråk som lyder: som man bäddar får man ligga. En konsekvens av att över 250 000 ettor försvann under 1980-talet är att ungdomsbostadsbristen har blivit katastrofal. Ungdomarna konkurrerar inte bara med varandra om de bostäder som finns. De konkurrerar också med andra nyttillträdande och splittrade hushåll som kan tänkas efterfråga små lägenheter. Riksdagen beslutade dessutom våren 1998 att sänka bidragsunderlaget för små lägenheter vid beräkning av räntebidrag. Bidragsunderlaget för bostäder upp till 35 kvadratmeter sänktes från 13 000 kr per kvadratmeter till 11 000 kr per kvadratmeter. Kristdemokraterna reserverade sig mot det beslutet.

Det byggs väldigt lite. Under 1998 nyproducerades 12 000 lägenheter jämfört med 69 600 år 1990. I år hoppas man att det ska landa på 14 200 lägenheter. Men byggandet går med snigelfart, och för studenten tycks det bättre att bära sitt hus på ryggen. Det finns nämligen inget att flytta in i. I Stockholm lär det inte finnas några handikappanpassade studentlägenheter integrerade i beståndet. I hela landet finns det 300 handikappanpassade studentbostäder. En tredjedel av dessa finns i Ronneby. Tyvärr finns det bara 1 300 studenter med handikapp i högskolestudier. Men det är inte svårt att förstå att det är så. Först handlar det om att hitta en högskola som klarar handikappkraven och sedan en lägenhet. Det är det som är problemet.

Fru talman! Statsrådet Lars-Erik Lövdén måste snarast göra något. Produktionsstödet till kommunerna ledde till 5 800 lägenheter. Det var ryckigt, och planeringstiden var kort. Därför behöver det förändras. Kristdemokraterna har lagt till 20 miljoner i budgeten för detta ändamål och vill höja investeringsbidraget till 40 000 kr per månad.

Jag vill uppmana statsrådet att arbeta långsiktigt men också att göra något akut. Det finns mobila möjligheter. Ställ upp mobila lägenheter utanför högskolorna! Det går också att flytta bostäder från rivningsorter. Så gjorde man från Robertsfors till Umeå. Något som fick genomslag var friggeboden. Nu hoppas jag att begreppet Lövdénmobilen ska hjälpa studenterna. Vad anser statsrådet om det, och vad kan statsrådet konkret göra?

Anf. 132 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Som vi har hört tidigare är det ett stort problem med studentbostäderna. Vi kan se siffror om att endast 24 % av Sveriges studenter får erbjudande om en bostad som ligger någorlunda nära universitetet eller högskolan. Resten, 76 %, hänvisas antingen till att inte studera på orten eller till att hyra en vanlig lägenhet. Vad innebär det för studenten? Jo, det innebär en kostnad per månad som inte alls är acceptabel och som inte alls fungerar i samband med den ekonomiska situation som studenterna har. Det här måste man göra någonting åt.

Vi kunde höra hur utbildningsministern i dag stod och slog sig för bröstet och menade att det nya studiemedelssystemet kommer att göra att fler får möjlighet till en bättre ekonomi och därmed också kan hyra sin lägenhet. Det stämmer inte. Vi måste se till att bostäderna finns och att det finns en möjlighet för studenterna att få tak över huvudet. Jag tycker att det är en självklarhet att studenterna ska ha en funktionell bostad.

Centerpartiet har lagt fram ett förslag. Jag undrar om Lars-Erik Lövdén tycker att det är ett bra förslag och vill ta fasta på det. Det handlar om att regeringen ska bjuda in berörda kommuner, högskolor och studentkårer till överläggningar om hur bostadssituationen för studenter ska hanteras framöver. Det här är en angelägen fråga. Det är inte en fråga enbart för de kommuner som har högskolor eller universitet, utan det är ett ansvarsområde också för regeringen, eftersom regeringen bestämmer antalet utbildningsplatser och var de ska hamna någonstans.

Jag tror också att bristen på bostäder för studenter ökar den sociala snedrekryteringen, som redan i dag är oacceptabel. Det har inte hänt någonting på över 30 år när det gäller den sociala snedfördelningen. Det har inte blivit lättare för studenter från hem där man är ovan vid att läsa att komma in på universitetet. Det här är en viktig fråga. Det handlar om en social situation för studenterna. Det är en fråga i en helhet som handlar om att vi ska ge möjlighet för fler att studera och läsa på de högre utbildningarna.

Anf. 133 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman, statsrådet Lövdén! Som riksdagsledamot från Stockholm känner jag en oro för studentsituationen.

Studentbostadssituationen i Stockholmsregionen är sedan lång tid ohållbar, och situationen har blivit allt värre. Ett års väntetid är inte bra. Rika föräldrar köper lägenheter åt sina ungdomar. Men hur går det för andra?

Regeringen gör nu en satsning på ungefär 6 800 nya högskoleplatser i Stockholmsregionen fram till år 2002. Det är i och för sig vällovligt och önskvärt. Men hur tänker regeringen? Bör inte satsningen på högskoleplatser också följas av insatser för att få i gång bostadsbyggandet, i samtal med kommunerna och med statliga investeringsbidrag?

I interpellationssvaret pekar Lars-Erik Lövdén på att intresset för investeringsbidraget, som fanns åren 1996–1999, var ljust och att det avvecklades för att tillgodose behovet av nödvändiga omprioriteringar, som det heter. Men problemet är ju att projekteringstiden för att bygga dessa bostäder oftast är två tre år, vilket gjorde att ingen hann söka investeringsbidragen innan de drogs in, och investeringsbidragen behövs mer än väl.

Prot.

1999/2000:25

4 november

Svar på

interpellationer

Statsrådet menar också att kommunerna måste ta sitt ansvar. Och visst är det kommunernas ansvar att bygga bostäder, men staten kan ju vara med och underlätta och befrämja byggandet av studentbostäderna.

Vi kristdemokrater tror att det är nödvändigt. Vi har också i en Stockholmsmotion särskilt tagit upp hur man kan få i gång byggandet av studentbostäder, och jag hoppas att Lövdén tar del av den.

Det vore värdefullt om ministern här kunde presentera hur regeringen tänker underlätta byggandet av studentbostäder i framför allt Stockholmsregionen.

Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag behöver inte ytterligare understryka behovet av studentbostäder, för det har tidigare anförts. Utöver de 20 000 högskoleplatser som nu kommer de närmaste två åren enligt budgetuppgörelsen vet vi att ytterligare ungefär 50 000 högskoleplatser skulle behövas i Sverige för att nå upp till OECD-nivå när det gäller högskolestuderande.

Ulf Adelsohn har ju fått i uppdrag att titta närmare på det här, och han har lämnat sin första delrapport. Vad jag kan förstå av den kräver även Ulf Adelsohn vissa insatser från statens sida. Vi använder bl.a. högskoleplatserna som regionalpolitiska satsningar. Det är inte helt orimligt att tänka sig att man måste sätta sig ned och resonera kring hur staten kan underlätta byggandet av studentbostäder i framtiden, för problemet är inte tillfälligt utan kommer tvärtom att accentueras rätt kraftigt under den närmaste tioårsperioden.

Sedan kan man naturligtvis också diskutera behovet av ett allmänt bostadsbyggande. Det är inte säkert att det alltid är ett kategoribygge som behövs. Det är mycket möjligt att man ska spränga in studentbostäderna i det allmänna bostadsbeståndet.

Skälet till att jag gick upp i den här debatten är egentligen ett helt annat. Det står i statsrådets svar och jag har även hört lite från Kristdemokraterna om behovet av att bygga speciella bostäder med tillgänglighet för funktionshindrade. Det oroar mig att man tänker sig att bygga speciella isolerade öar för speciella studerandegrupper. Man glömmer bort att de funktionshindrade studerande naturligtvis har ett behov av att på sin fritid kunna umgås med andra studenter. De ska ha förutsättning till samma sociala liv som alla övriga har. Jag skulle därför vilja rikta en fråga till statsrådet Lars-Erik Lövdén om hans tanke är att utgångspunkten i det fortsatta byggandet av studentbostäder måste vara att tillgängligheten i samtliga bostäder är av sådan kvalitet att man som funktionshindrad kan delta i det totala sociala liv som studietiden utgör.

Anf. 135 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Vi tycks vara rörande överens om att bristen på studentbostäder är ett allvarligt problem och bekymmer i dag.

Många kommuner efterfrågar ständigt, när de nya högskoleplatserna ska fördelas, så många platser som möjligt till respektive kommuner. Har man den inställningen och de ambitionerna från kommunernas sida, måste man också inse att man har ett studentsocialt ansvar som följer med ett ökat antal högskoleplatser på orten.

Framförhållningen när det gäller att ta fram olika former av studentbostäder har varit bristande och inte anslutit till den kraftiga expansion av

högskolan som skett under de senaste åren. Särskilt allvarig är problematiken i Stockholmsregionen. Men det är inte bara Stockholmsregionen som har bekymmer med för få studentbostäder.

I de överläggningar och diskussioner som jag har med kommunerna lyfter jag naturligtvis fram denna fråga som viktig. Jag tycker kanske också att jag ser en viss förändring och större ambitioner i dag när det gäller att medverka till att lösa studentbostadssituationen. Det ungefärliga intryck som jag fick av Ulf Adelsohns redovisning av delrapporten är att det finns ett ökat intresse och ett ökat engagemang från kommunernas sida på detta område.

Ulf Adelsohn har ju det direkta uppdraget att överlägga med kommunerna, precis som efterlystes här i diskussionen, för att få fram ett ökat antal studentbostäder i Storstockholmsområdet. Jag hoppas att det ska ge vid handen en rad förslag som ytterligare ökar studentbostadsbyggandet.

Man ska vara medveten om att det inte är alla studenter som vill bo i studentboende. Ibland har vi föreställningen, och det sägs ibland i debatten, att det ska byggas så många studentbostäder att det täcker behovet för alla studerande på högskolorna. Så är det naturligtvis inte. Det är många nya kategorier av studerande och även traditionella studerandegrupper som inte vill bo i det särskilda studentbostadsbeståndet utan som vill bo i eget boende eller i andra boendeformer.

Men det är alldeles uppenbart att det råder en brist i dag. Regeringen följer frågan väldigt noga. Vi ska ha fortsatta överläggningar med Sveriges Förenade Studentkårer i höst för att göra en utvärdering av kötiderna vid intaget till höstterminen. Sedan får vi dra slutsatser av det för att se om vi behöver vidta ytterligare åtgärder.

En fråga som både Ulf Adelsohn pekar på i sin rapport och Sveriges Förenade Studentkår har tagit upp är regelverket kring studentbostadsbyggandet. Vi bereder nu frågan i regeringen och kommer troligen att ge Boverket ett uppdrag att se över regelverket för studentbostadsbyggandet. Jag vet inte vad det kan ge vid handen, om det kan ge någon effekt, men eftersom både Sveriges Förenade Studentkårer och Ulf Adelsohn har pekat på det får vi titta närmare på den problematiken.

Sedan vill jag säga till Sten Lundström när det gäller funktionshindrade att jag gärna vill se en utveckling med ökade möjligheter till integration. Funktionshindrade ska naturligtvis kunna ta del av det studentsociala livet i allmänhet och inte hänvisas till ett särskilt kategoriboende för funktionshindrade. När man bygger studentlägenheter är det angeläget att tänka på möjligheten för funktionshindrade att få tillgång till de sociala kontakter som studenterna i övrigt har. När kommunerna nu försöker öka studentbostadsbyggandet är detta en fråga som de bör uppmärksamma i särskilt stor utsträckning.

Anf. 136 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ska börja med att svara Sten Lundström. Det finns faktiskt inget kategoribyggnad i dag när en av fyra fem studenter har tillgång till studentlägenhet.

Jag kan också hålla med om att tillgängligheten för elever med handikapp verkligen ska vara så nära hundra procent som möjligt. Men jag var med vid ett tillfälle då ett bibliotek skulle byggas om. Frågan gällde

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

om alla skulle ha tillgång till det innersta rummet, för då kunde inte biblioteket byggas om över huvud taget.

Vi måste ändå resonera så att det är bättre att studenterna, om de har ett handikapp, kan studera, bo nära högskolan och givetvis så långt det någonsin är möjligt ha fullständig tillgänglighet.

Framförhållningen är väl inte så stor, nej. Det är ju inte rimligt att fem studenter ska behöva bo i en etta eller att studenter ska behöva bo i en husvagn. Ansvarvilar givetvis, Lars-Erik Lövdén, på såväl stat som kommun.

Det är ju staten som formulerar reglerna, och byggreglerna kan förklaras vad gäller standard. Det är staten som fördelar högskoleplatser. Det finns idéer som studentorganisationer och ungdomsråd tillför. Man kan alltså titta på sitt bostadsbestånd i den kommun där man har studentboende. I vissa fall är det bättre att använda servicehus byggda för äldre till studentbostäder och att bygga nya bostäder med bättre hygienutrymmen till de äldre. Det finns personalbostäder som kan användas som ungdomsboende. I vissa flerbostadshus kan vindsvåningar byggas om till student- och ungdomsbostäder.

Vi kan peka på Uppsala, som har studentlägenheter i ett f.d. kontorshus. Vi har Framtidsloftet i Årsta i södra Stockholm. Det är ett självbyggeri där ungdomar är med och bygger sina egna lägenheter. Det finns också hyresrabatter som ges till ungdomar på flera håll. I Kristianstads kommun har det kommunala bostadsföretaget sedan flera år tillbaka vikt vissa lägenheter för ungdomar. I Helsingborgs och Malmö kommuner får avgångsklasser i gymnasieskolan utbildning i bostadsfrågor. Vi kristdemokrater tittar också på möjligheten till bostadsfrågor. Vi vill starkt framföra som något positivt.

Sedan till det här med bostadsgaranti. Det är bara fem kommuner som har infört bostadsgaranti för studenter. Det är Örebro, Sundsvall, Eskilstuna, Västerås och Karlstad. Om Lars-Erik Lövdén kunde framhålla dessa kommuner som goda exempel så skulle det sprida sig i landet. Bostadssituationen kan då bli en parameter för tilldelning av nya högskoleplatser.

Vi tycker fortfarande att vi ska ge stimulansbidrag för byggande av studentbostäder. Det här tillfälliga investeringsbidraget varade under för kort tid. Det skulle ju t.o.m. dras in mitt under byggnadstiden, den 12 oktober 1998. Om man inte hade anmält till länsstyrelsen då skulle man inte få del av bidraget. Då blev det en storm från många kommuner ute i landet och från många byggherrar som hade planerat och som plötsligt stod där och inte skulle få del av bidraget.

Det vore bra om Lars-Erik Lövdén konstruerade ett bättre bidrag. Det tycker också studentkårerna. De säger att det är mycket olyckligt att inte riksdagen ännu inte lyckats konstruera ett praktiskt och attraktivt bidragssystem som stimulerar ett ökat byggande av studentbostäder. Vi vill att vi ska ta 40 000 kr per lägenhet. De 25 000 är för lite. Jag tycker att statsrådet nu bör reformera byggnormerna, se över bidragsnormerna, öka flexibiliteten och satsa på Lövdénmobilen. Jag kommer att upprepa detta, för man kan akut sätta upp mobila lägenheter, och man kan flytta lägenheter.

Anf. 137 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Lars-Erik Lövdén pratar om långsiktig planering. Det är jätteviktigt. Många gånger har det ju varit så att kommunerna inte har hunnit med i sin planering och i utvecklingen. För att det ska kunna komma till stånd, för att man ska hinna bygga bostäder med den utvecklingstakt och den utbildningstakt som vi har, krävs det just den planeringen från främst regeringens sida i dag.

Lars-Erik Lövdén tog också upp frågan om att se över de regler som gäller för byggandet av studentbostäder. Det tycker jag är jättebra. Det har Centerpartiet föreslagit ett antal år i riksdagen för att underlätta och göra det bättre. Studenterna är inte längre en heterogen grupp som behöver ha det exakt likadant. De är en flexibel grupp som har olika behov som man bör se över.

På många ställen har det varit så att projekteringen präglats av föreställningen om just den här homogena gruppen. Vi har också sett att det har blivit ganska stora kostnader i byggandet – rumsstorleken har ökat och standarden har blivit ganska god – i stället för att man sett till vad studenterna vill ha. De vill ha en bra bostad där de kan arbeta och bo och som är billig och enkel för studenterna.

Centerpartisten Rigmor Ahlstedt i bostadsutskottet har i veckan, eller om det var förra veckan, begärt en hearing om studentbostäder. Jag hoppas att Lars-Erik Lövdén också tycker att det kan vara intressant att fortsätta diskutera.

Sedan vill jag avslutningsvis än en gång ta upp frågan om ett samtal där regeringen bjuder in berörda kommuner, högskolor och studentkårer. Det skulle gälla överläggningar om studentbostäder i framtiden. Tycker Lars-Erik Lövdén att det är ett bra förslag? Kommer han i sådana fall att lägga fram det?

Anf. 138 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tycker inte att vi har fått något riktigt svar från statsrådet Lövdén på om han kan tänka sig att staten bidrar med olika riktade investerings- och räntebidrag. Det gäller alltså bidragsregler för studentbostadssituationen. I Norge har vi t.ex. en helt annan situation. Där har man verkligen tagit det här med studentbostadssituationen på allvar. Det gäller även Danmark. I Norge står t.ex. staten för 60 % av den totala produktionskostnaden inklusive inventarier osv. Det skulle vara intressant att veta om man kan titta över gränsen.

Sedan har jag en annan fråga. En modell som fungerar väl i de anglosaxiska länderna är ju campusmodellen, där skola och bostad är integrerade. Det är bra om du får en studieplats i t.ex. Stockholm. Du kanske kommer utifrån landet. Du är ganska ung och känner dig orolig för det här med hur du ska bo. Du kan inte flytta runt till kompisar, för det har du kanske inga i Stockholm. Då vet du på ett campus att där har du bostadssituationen löst. Det ger en trygghet för alla dem som faktiskt vill studera, och som har ett intresse av att studera i Stockholm på de utbildningar som finns här.

Då undrar jag: Kan regeringen och statsrådet Lövdén tänka sig att satsa mer på campuslösningar än tidigare?

Prot.

1999/2000:25

4 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 139 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Min oro lugnades lite i och med Lars-Erik Lövdéns svar omkring rätten till tillgänglighet överallt. Samtidigt blir jag orolig igen när jag hör från framför allt mina meddebattörer att det handlar om att försämra regelverket och ändra byggreglerna. Det brukar nästan konsekvent leda till att det första man skär bort är rätten till tillgänglighet. Jag tror inte att mina meddebattörer på allvar menar att vi ska ha speciella lägenheter som är tillgängliga för funktionshindrade och att dessa inte kommer att ha rätten att vistas i resten av beståndet. Det är alltså ett boende för funktionshindrade som gör att de utestängs från det övriga studietidslivet.

Jag måste fråga en sak. Jag vet inte om jag får göra det i en sådan här debatt, fru talman, men jag har nu två gånger hört Ulla-Britt Hagström nämna de 20 miljoner som kd har avsatt i budgeten för investeringar. Om jag har förstått det hela rätt är det alltså 40 000 kr per lägenhet som skulle kunna användas. Det innebär att kd maktar med ett investeringsbidrag till sammanlagt 500 lägenheter. Vi har samma statsfinansiella utrymme, och vi borde kanske fundera på om det verkligen handlar om det är 500 lägenheter som vi ska subventionera byggandet av när behovet framöver är mycket större än så med tanke på de 10 000 platser som tillkommer årligen.

Det är alldeles riktigt att utskottet har tagit initiativ till att bjuda in studentkårer, byggare och andra. Jag hoppas naturligtvis att man även från vår "nästan-bostadsminister" är intresserad av att delta på den hearingen för att se vad man kan komma fram till.

Anf. 140 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Flera har efterlyst en ökad dialog med kommunerna. Jag tycker att det är bra. Jag understryker det. I mina kontakter med kommunerna tar jag upp den här problematiken. Jag reser ganska mycket i landet och resonerar med kommuner om olika frågor. Det här är en fråga som jag tar upp i diskussion och dialog med de kommuner som har bekymmer på studentbostadssidan.

Det uppdrag som vi gav Ulf Adelsohn är också ett uttryck för det. Hans uppdrag är ju att föra en diskussion med kommunerna i Stockholmsområdet om vad vi kan göra för att kraftigt öka tillgängligheten till studentbostäder och förbättra den studentsociala situationen i Stockholmsområdet. Han har en del idéer, också en del väldigt okonventionella idéer. Men det är möjligt att man ska tillgripa det.

Så till campusfrågan. Ja, det finns ju ett projekt i Stockholmsområdet som knyter an till campusmodellen och det är utbyggnaden av IT-teknikcentrum i Kistaområdet. Där finns det också planer på ett ganska kraftigt studentbostadsbyggande. Det tycker jag är intressant och spännande. Det är väl ett uttryck för att det börjar hända saker. Det börjar röra sig lite grann bland kommunerna i Stockholmsområdet också när det gäller tänkandet kring studentbostadsfrågan.

Jag är inte för dagen beredd att föreslå något investeringsbidrag. Och det är mycket riktigt som Sten Lundström säger, att 20 miljoner kronor bara är en droppe i havet. Om det är 40 000 kr per lägenhet så ger det 500 lägenheter, och det är inget som medverkar till att lösa problemet.

Det handlar i stället om att kommunerna mycket aktivare måste ta denna problematik på allvar. Om man vill ha en utökning av antalet studieplatser, vilket de flesta kommuner som har högskolor vill, måste man också inse att det för med sig studentsociala åtaganden. Det handlar inte bara om studentbostadsfrågan utan det är även andra studentsociala åtaganden som behövs för att studenterna ska kunna ha bra förutsättningar att klara sina studier.

Beträffande frågan om regelverket kring studentbostäderna vill jag säga att eftersom både Sveriges förenade studentkårer och Ulf Adelsohn i sin rapport har tagit upp den problematiken vill jag analysera den närmare för att se om det finns några hinder. Om vi är för byråkratiska, om vi är för omständliga, och om vi har ett för snävt regelverk så att vi inte får fram lite okonventionella lösningar på studentbostadssidan, då tycker jag att vi ska undanröja dessa hinder.

Anf. 141 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ska börja med att vända mig till Sten Lundström. I dag finns det 300 lägenheter för studenter med handikapp. En tredjedel finns i Ronneby. Det finns inga i Stockholm – ingen tillgänglighet. 1 300 studenter som har handikapp går på högskola eller universitet. Menar Sten Lundström att om vi har okonventionella regler för en grupp att vi ändå ska stanna upp här så att vi inte kan göra något mer, eller menar Sten Lundström att vi ska försöka åstadkomma en tillgänglighet så att dessa studenter i den miljön kan umgås med andra på ett bra sätt? Jag tycker att det är något för den bostadssociala beredningen att tänka på, och det kan den få skynda på.

Sedan undrar jag, Lars-Erik Lövdén: Vilka kontakter har statsrådet haft med Kommunförbundet och med utbildningsministern för att få en samsyn i detta sammanhang?

Sedan fick jag en fråga som handlade om att det skulle bli 500 lägenheter. Ja visst, men regeringen har faktiskt också 20 miljoner kronor i år, och därför blir det 1 000 lägenheter. Då tycker jag att det är en fin gest om regeringen avsätter 20 miljoner kronor och om Kristdemokraterna avsätter 20 miljoner kronor – många bäckar små. Det blir en fin gest att börja med. Vi kan tillsammans gå ut med samma budskap, och sedan kanske vi kan spåda på det.

Studenter vill väldigt mycket. De vill studera intensivt, de vill ha en lugn, tyst och skyddad miljö när de studerar, och sedan vill de kunna roa sig, osv. De vill alltså ha okonventionella lösningar. Jag ska inte upprepa den mobila lösningen, eftersom det kan bli tjatigt. Men det är faktiskt ett sätt som jag kan rekommendera Lars-Erik Lövdén att tänka på. Friggeboden fick ett ganska snabbt genomslag. Kanske Lövdénmobilen också skulle få det.

Anf. 142 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Än en gång handlar det ju om att de kommuner som vill ha högskoleplatser måste inse att de måste ta ett ansvar även för studentsociala frågor, inklusive boendet. Detta bör kunna komma till stånd utan att vi nu går in med ytterligare investeringsbidrag. Jag har ju sett exempel i landet på att man faktiskt kan bygga studentbostäder till ganska över-

Prot.

1999/2000:25

4 november

Svar på

interpellationer

komliga kostnader om man anstränger sig lite grann, om man försöker hitta lösningar som är produktionssnåla, om jag uttrycker det så.

Vi ska naturligtvis fortsätta diskussionerna och överläggningarna med de berörda kommunerna. Och ett av de initiativ som vi har tagit är just Ulf Adelsohns uppdrag att samla kommunerna i Stockholmsregionen till ökade insatser för studentbostadsfrågans lösning. Det arbetet ser jag fram emot med stor tillförsikt.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1999/2000:21 om Vasakronan

Anf. 143 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Lars Tobisson har frågat när regeringen avser att sälja aktierna i det av staten ägda kommersiella fastighetsbolaget Vasakronan AB. Han anser bl.a. att det vore bra för företaget som därmed skulle få möjlighet att delta i den omstrukturering av fastighetsmarknaden som förestår. I sin bakgrundsbeskrivning, som i huvudsak är en kort redogörelse för bolagets utveckling till dags datum, efterlyser Lars Tobisson även skälet till att Vasakronan köpt S-E-Bankens fastighetsbestånd.

Vasakronan är i dag ett av Sveriges största fastighetsbolag med en unikt väl sammansatt fastighetsportfölj på den svenska marknaden för kontors- och affärslokaler. Bolagets uppgift är att på lång sikt uppnå högsta möjliga totalavkastning och värdetillväxt på det egna kapitalet, vilket förklarar Vasakronans förvärv av S-E-Bankens fastighetsbestånd. Vasakronan har i hög grad varit delaktig i strukturaffärer på den svenska fastighetsmarknaden och har i dagsläget en sådan god ekonomisk ställning att bolaget även i framtiden kan delta i nya affärer. En privatisering med det motivet är därför inte nödvändig.

En betydande del av den statliga förmögenheten består av aktier i olika företag. Vid regeringens förvaltning av aktieinnehaven är det överordnade kravet att som ägare agera aktivt och ansvarsfullt framför kravet att sälja aktierna så fort som möjligt. Någon privatisering av Vasakronan är inte aktuell.

Anf. 144 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret. Det har dröjt. Interpellationen väcktes första gången den 3 mars. Fastän svar ska lämnas inom 14 dagar ville Erik Åsbrink vänta till den 13 april kl. 14. Några timmar dessförinnan avgick han, och interpellationen föll – tyvärr, eftersom Åsbrink som f.d. chef för Vasakronan kanske skulle ha haft en del intressant att säga om det företag som han förberett för privatisering. Interpellationen väcktes genast på nytt, men den nye finansministern Ringholm fann ingen tid för svar under våren. Ytterligare ett försök gjordes vid riksdagsstarten i höst, och i dag, den 4 november, blir det alltså både besked och debatt.

Efter att ha väntat i åtta månader måste jag konstatera att det inte blev mycket till svar. Någon privatisering av Vasakronan är inte aktuell, heter det. Därmed kvarstår oklarheten om valet mellan statligt företagande å

ena sidan och privatisering å andra sidan hos regeringen i allmänhet och hos finansministern i synnerhet.

Länge har regeringen avvisat moderata krav på en plan för en avveckling av statlig ägande i företag. I förra årets budgetproposition förutsågs i intäkter av privatisering endast 15 miljarder kronor i år och 9 miljarder kronor nästa år. Utan närmare förklaring höjde Bosse Ringholm beloppen i vårpropositionen till 45 miljarder kronor vardera året. I årets budgetproposition redovisas däremot bara en knapp miljard för 1999 men hela 110 miljarder kronor år 2000. Kan det bland dessa 110 miljarder kronor dölja sig en försäljningslikvid för Vasakronan? Kan den privatisering som inte är aktuell i dag bli aktuell då?

Det är inte så egendomligt att Vasakronans ledning önskar få till stånd en försäljning och en börsnotering av företagets aktier. Om finansministerns svar, att detta inte behövs för framtida strukturaffärer, är allvarligt menat, vittnar det om stor okunnighet. Självklart ger det större handlingsfrihet om man kan betala förvärv med egna aktier.

Men principiellt gäller frågan om staten ska driva ett stort fastighetsbolag på den svenska marknaden för kontors- och affärslokaler. Som SSU-ordförande på 60-talet talade sig Bosse Ringholm varm för en socialisering av bankerna. Bara för några månader sedan förklarade han att han inte ångrade sina gamla uttalanden. Alldeles nyligen fick vi klart för oss att Bosse Ringholm innerst inne vill behålla ett statligt ägande i Merita Nordbanken.

Är det något slags ersättning för en socialisering av bankerna att staten tagit över S-E-Bankens hela bestånd av rörelsefastigheter? Det rör sig om 44 enheter till ett pris av drygt 4,2 miljarder kronor. Detta kapital har Wallenbergssfären kunnat frigöra för satsningar på områden som framstår som mer strategiska än tegelhögar. Kan finansministern förklara varför staten väljer att satsa resurser på att äga det nät av bank- och kontorslokaler som utnyttjas av vad som brukar kallas Wallenbergs husbank?

Bosse Ringholm hävdar att Vasakronans fastighetsportfölj är unikt väl sammansatt. Vad är kriterierna för det? Kanske bör staten enligt Ringholms mening äga fler, eller varför inte samtliga, banklokaler i landet. Om nu staten är så framgångsrik som ägare, varför då inte satsa på att socialisera hela fastighetsmarknaden?

Nej, staten bör inte äga kommersiella företag eftersom den, med en liknelse från fotbollsplanen som Bosse Ringholm borde förstå, då uppträder som både spelare och domare.

Statliga företag som konkurrerar på den öppna marknaden bör därför enligt min mening i princip fortast möjligt privatiseras. Delar finansministern den uppfattningen eller ser han tvärtom en fördel i den sammanblandning av rollerna som det innebär att staten uppträder som ägare på fastighetsmarknaden? Var drar han i så fall gränsen för statens ägande?

Anf. 145 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Får jag först rätta Lars Tobisson när det gäller interpellationen och bakgrunden. När jag kom in som finansminister och sedermera fick den här interpellationen av Lars Tobisson försökte jag hitta en tid som skulle passa både mig och Lars Tobisson. På de av mig föreslagna tiderna för besvarande av interpellationen kunde inte Lars Tobisson. Jag har förståelse om Lars Tobisson inte kunde ta sig tid att delta i diskuss-

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

ionen i våras men det var faktiskt ett ömsesidigt ansvar som vi båda hade att hitta en tid. Vi lyckades dock inte med det uppdraget.

Nu står vi här och kan föra ett samtal om det ämne som Lars Tobisson har tagit upp. Jag utgår från att Lars Tobisson inte på något vis – vilket han heller inte gav uttryck för – är förvånad över det svar som han har fått. Det var naturligtvis det svar som han hade förväntat sig.

Lars Tobisson är mycket väl medveten om regeringens uppfattning när det gäller de statliga bolagen. Han är också mycket väl medveten om den kommersiella grund som Vasakronan vilar på och om att Vasakronan är ett utomordentligt väl skött företag som haft betydande framgångar under senare tid och som har en mycket solid ekonomisk grund.

Jag tror att Lars Tobisson också är mycket väl medveten om att det förvärv av fastigheter från olika håll som Vasakronan har gjort under senare tid är ett uttryck för att Vasakronan lyckats mycket väl och haft framgångar i sitt arbete och därmed kunnat bidra till en utveckling och strukturering av fastighetsmarknaden, bl.a. i Stockholmsområdet. Vasakronan har ju verksamhet också på många andra håll i landet men har klokt nog koncentrerat sitt fastighetsägande till ett antal orter i landet och har på så vis kunnat maximera sina ekonomiska insatser och sitt ekonomiska resultat.

De följdfrågor som Lars Tobisson ställer när han inte får det svar som han helst skulle vilja ha – nämligen ett jakande svar på detta med privatisering av Vasakronan – är det inte särskilt stor poäng att ta upp till diskussion eftersom Lars Tobisson och jag i grunden har olika uppfattning om hur statliga bolag ska skötas.

Jag förespråkar en linje som jag tycker är viktig: att statliga företag ska drivas från kommersiella utgångspunkter och att de ska ges chansen att vara effektiva och framgångsrika. Vasakronan är ett mycket gott mått på det och en god representant för den typen av tänkande. Den typ av frågor som Lars Tobisson tar upp är egentligen ägarfrågor, inte frågor som bolaget självt i första hand hanterar. Om det handlar om en annan ägarstruktur är det naturligtvis ägaren, staten, som i första hand ska hantera det.

Jag har gett ett mycket tydligt och klart svar på den fråga som Lars Tobisson ställt. Jag vet att han inte är nöjd med svarets innehåll men han får nog vara beredd att acceptera att den fråga som han ställt har fått ett mycket tydligt och klart svar.

Anf. 146 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Finansministerns inledande svar var kort och intetsärande, och inte verkar det bli bättre med debatten. Bosse Ringholm vill inte, trots vad han här säger, klargöra sin och regeringens syn på privatisering av statsägda företag. Han vill inte avslöja sina planer för Vasakronan, som alldeles uppenbart är moget – ja, närmast övermoget – för privatisering. Varifrån kommer de 110 miljarderna nästa år? Om man nu ska privatisera för 110 miljarder, varför platsar då inte Vasakronan i den kretsen?

Finansministern har inte velat förklara finessen med att staten avdelar resurser för att avlasta kapitalbindningen med Wallenbergs företag. Förklara varför det är så bra att hjälpa till på det viset! Staten har ju själv en

inte oansenlig skuldbörda som det aldrig kan vara fel att reducera om möjlighet ges.

En försäljning av Vasakronan över börsen skulle inte bara medverka till ett mer spritt ägande, vilket jag tycker är bra, utan också medge en amortering av statsskulden, med åtföljande minskad räntebelastning på statsbudgeten, något som finansministrar brukar gilla.

Av Vasakronans nyligen publicerade delårsrapport efter tredje kvartalet framgår att det stora köpet av företagsparken Infra City nu har förts i hamn. Det är det fastighetskomplex som ligger utefter motorvägen mellan Stockholm och Arlanda och som anlades av den sedermera kullbyttade fastighetskungen Lars Gullstedt. Utöver kontor och butiker finns där Scandic Crown Hotel med 20 våningars glasfasad.

Varför ägnar staten stora resurser åt en sådan satsning i stället för att syssla med eftersatta angelägenheter som ingen annan kan sköta lika bra eller bättre? Det kan finnas skäl att skilja hotelldriften från själva ägandet av den fastighet där hotell bedrivs men det finns specialföretag för ägare av hotellfastigheter som Pandox och Capona. Kan Bosse Ringholm ange ett enda gott skäl till att staten behöver ge sig in i en sådan verksamhet?

Kan finansministern över huvud taget uppbåda något vettigt skäl till att Vasakronan, som uttryckligen har i uppgift att syssla med kommersiella fastigheter, ska ägas av staten? Mångfald på marknaden kan inte åberopas. Snarare kan det hävdas att det stora antalet fastighetsbolag behöver omstruktureras i större enheter. Att tjäna pengar och höja företags värde duger heller inte som motivering. Med en sådan målsättning går det inte att sätta någon gräns för statligt företagsäggande över huvud taget, annat än den begränsning som ligger i att statligt företagande erfarenhetsmässigt visat sig föga framgångsrikt, milt uttryckt.

Att företagsledningen har högtflygande planer för Vasakronan är alldeles uppenbart. I den verksamhetsberättelse som lämnades till bolagsstämman i våras skriver verkställande direktören i sin kommentar: "Vasakronan kommer att utveckla och investera i verksamheten för att nå visionen att bli Sveriges ledande fastighetsföretag som investeringsobjekt, hyresvärd och arbetsgivare."

Vad innebär visionen att bli "Sveriges ledande fastighetsföretag som investeringsobjekt"? Vem ska investera? Är det Bosse Ringholm som ska pumpa in ytterligare miljarder av skattebetalarnas pengar för att satsa på fler fastighetsaffärer? Eller föresvävar det vd:n att hans företag ska introduceras på börsen så att han kan använda den som finansieringskälla för fortsatta förvärv?

Hur ska regeringen egentligen ha det med det statliga företagsägandet? Är det ideologin eller är det effektivitet och lika konkurrensvillkor på marknaden som gäller?

Anf. 147 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! En sak är säker och det är att Lars Tobisson från mycket ideologiska – ja, inte bara det utan också snarast dogmatiska – utgångspunkter anser att all form av statlig företagsamhet, all form av statlig affärsverksamhet, är av ondo. Om man inte accepterar någon form av statligt ägande kan man naturligtvis ställa alla omöjliga och möjliga följdfrågor.

Prot.
1999/2000:25
4 november

*Svar på
interpellationer*

Jag förstår att det oerhört mycket smärta för Lars Tobisson som moderat och med den utgångspunkt som han har att Vasakronan är ett framgångsrikt statligt fastighetsbolag, att det smärta honom oerhört mycket att Vasakronan t.o.m. är så framgångsrikt att man kan bidra just till en bra omstrukturering av fastighetsmarknaden och kan förstärka sitt kapital och sin värdetillväxt. Det bidrar naturligtvis till att också skattebetalarna får del av denna värde- och kapitaltillväxt.

Det är naturligtvis utomordentligt väl för skattebetalarna att se att staten har företag av samma typ som Vasakronan som är så framgångsrika. Jag förstår att det inte kan lämna någon ro i ett moderat hjärta som till varje pris avskyr statlig företagsamhet att man har ett så duktigt och framgångsrikt företag som Vasakronan.

Jag är dock lite beklämd över att Lars Tobisson inte kunde kosta på sig lite generositet. Även om man, liksom Lars Tobisson, inte gillar statliga företag kan man väl ändå konstatera – Lars Tobisson kan läsa om det i den verksamhetsberättelse som han citerar ur – att förra året var ett mycket framgångsrikt år för Vasakronan, och den framgången fortsätter.

Regeringens uttalade mening vad gäller de statliga bolagen som har redovisats år efter år – senast i publikationen *Statliga företag* som har redovisats för riksdagen – är att vi ser att det för olika statliga företag finns skäl att ha en verksamhet och för Vasakronan utifrån ett kommersiellt perspektiv naturligtvis att arbeta på fastighetsmarknaden.

Lars Tobisson är mycket väl medveten om att det stora statliga fastighetsbeståndet, som delades upp för ett antal år sedan på olika enheter och där Vasakronan fick hand om den kommersiella delen, har alltsedan denna uppdelning gjordes skötts med en stor framgång. Vi skulle kunna få i varje fall ett litet erkännande även av dem som inte gillar statliga företag för den framgångsrika verksamhet som Vasakronan står för.

Anf. 148 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Jag konstaterar att finansministern fortfarande inte ger några skäl till att man behåller Vasakronan i statligt ägo. Han säger att han klart uttalat några motiv, men det finns inga sådana. Vad vi i själva verket får prov på är hur ”korstrycket” mellan socialistisk ideologi och marknadens verklighet verkar. Följden blir brist på handlingskraft och vacklande mellan de alternativ det innebär att satsa stenhårt på statligt ägande och bygga ut det därför att det är så bra och framgångsrikt och att konstatera att man inte ska ha den här sammanblandningen av roller utan nöjer sig med att vara domare och inte spelare på samma gång.

Jag har inte bestridit att Vasakronan varit framgångsrikt. Jag tar åt mig lite grann av detta som en ära. Jag var den som motionsvägen tog upp förslaget att vi skulle göra den här förändringen av gamla Byggnadsstyrelsen och få fram denna utveckling. Jag var med om att tillsätta Bosse Ringholms företrädare som finansminister som chef för företaget. Han gjorde ett bra jobb för att lägga grunden.

Varför ska inte finansministern medverka till att den framgångsrika företagsledning som nu sitter får chansen att fortsatt bli framgångsrik? Att man har haft resurser för nya köp har berott på att man sålt ändamålsfastigheter och avvecklat på mindre orter. Men man kan inte klara kapitalförsörjningen i framtiden utan tillgång till riskkapitalmarknaden, om inte finansministern väljer att satsa ytterligare medel på den här typen av

verksamhet, som jag menar är främmande för staten. Staten har så väldigt mycket annat som den är bättre på att sköta och där resurser saknas.

Finansministern har inte gett mig något gott skäl till att man inte vill använda försäljning av Vasakronan för att nedbringa statsskulden och minska räntekostnaderna, något som finansministern borde eftersträva. Jag vågar uttala att trots den inställning som finansministern intar här kommer en försäljning av Vasakronan att ske inom kort.

Anf. 149 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Lars Tobisson pendlar mellan att å ena stunden ställa ett krav på att sälja ut Vasakronan till privata aktörer och att andra stunden fråga mig om man inte ska bygga ut den statliga företagsverksamheten ännu mera. Jag får inte riktigt det att gå ihop. Men jag noterar med tillfredsställelse till sist att Lars Tobisson tycker att det är bra att Vasakronan är framgångsrikt, han ger Vasakronan det erkännandet. Det tyckte jag trots allt var ett litet steg framåt i vårt lilla samtal.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

1999/2000:21 till socialutskottet

Förslag

1999/2000:TK1 till konstitutionsutskottet

Motioner

1999/2000:MJ1–MJ11 till miljö- och jordsbruksutskottet

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

1999/2000:24 Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 november

1999/2000:159 av *Inger René* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Skagerrak

Prot.

1999/2000:25

4 november

Svar på

interpellationer

Prot.
1999/2000:25
4 november

1999/2000:160 av *Marianne Andersson* (c) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Bistånd till Etiopien och Eritrea
1999/2000:161 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Kriget mellan Etiopien och Eritrea
1999/2000:162 av *Anders Sjölund* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Statligt stöd till finländska äggproducenter

den 4 november

1999/2000:163 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Kontroll av postförsändelser
1999/2000:164 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Sektorsmyndighet för spårvägstrafik
1999/2000:165 av *Yvonne Andersson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Social kompetens
1999/2000:166 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Kärnvapenhantering över millennieskiftet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 november

1999/2000:111 av *Per Lager* (mp) till utbildningsminister Thomas Östros
Studentbostäder
1999/2000:115 av *Inga Berggren* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsmarknaden – Öresundsregionen
1999/2000:117 av *Bertil Persson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Medicinsk forskning
1999/2000:125 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Britta Lejon
Kommunala bussbolag

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

21 § Kammaren åtskildes kl. 17.23.

Prot.
1999/2000:25
4 november

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.58,
av talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 120 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Utökning av antalet extra suppleanter i vissa utskott	1
2 § Val av extra suppleanter i vissa utskott	1
3 § Aktuell debatt: Barnkonventionen och dess roll i beslutsprocessen vad gäller asylärenden	2
Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN	2
Anf. 2 PER LAGER (mp)	2
Anf. 3 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	3
Anf. 4 PER LAGER (mp)	5
Anf. 5 GUSTAF VON ESSEN (m)	7
Anf. 6 ULLA HOFFMANN (v)	8
Anf. 7 CHATRINE PÅLSSON (kd)	10
Anf. 8 LENA EK (c)	11
Anf. 9 HELENA BARGHOLTZ (fp)	13
Anf. 10 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	14
Anf. 11 PER LAGER (mp)	15
Anf. 12 GUSTAF VON ESSEN (m)	16
Anf. 13 ULLA HOFFMANN (v)	17
Anf. 14 CHATRINE PÅLSSON (kd)	17
Anf. 15 LENA EK (c)	18
Anf. 16 HELENA BARGHOLTZ (fp)	18
Anf. 17 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	19
Anf. 18 PER LAGER (mp)	20
Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	20
4 § Justering av protokoll	21
5 § Avsägelse	21
6 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet	21
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	21
8 § Svar på interpellation 1999/2000:16 om offentliga myndigheters upphandling av telefonitjänster	23
Anf. 20 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	23
Anf. 21 PER WESTERBERG (m)	23
Anf. 22 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	24
Anf. 23 PER WESTERBERG (m)	25
Anf. 24 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	25
Anf. 25 PER WESTERBERG (m)	25
9 § Svar på interpellation 1999/2000:35 om privata inslag i vården	25
Anf. 26 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	25
Anf. 27 LARS ELINDERSON (m)	26
Anf. 28 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	27
Anf. 29 LARS ELINDERSON (m)	28
Anf. 30 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	29
Anf. 31 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	29
Anf. 32 LARS ELINDERSON (m)	30
Anf. 33 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	31

Anf. 34 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	32
10 § Frågestund.....	32
Anf. 35 TALMANNEN.....	32
<i>Bostadsbyggandet i Stockholmsregionen.....</i>	<i>32</i>
Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m)	32
Anf. 37 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	32
Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m)	32
Anf. 39 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	33
Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m)	33
Anf. 41 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	33
<i>Lönebildningen</i>	<i>34</i>
Anf. 42 BO KÖNBERG (fp).....	34
Anf. 43 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	34
Anf. 44 BO KÖNBERG (fp).....	34
Anf. 45 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	34
Anf. 46 BO KÖNBERG (fp).....	35
Anf. 47 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	35
<i>Arbetsgivaravgiften.....</i>	<i>35</i>
Anf. 48 ERLING WÄLIVAARA (kd)	35
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36
Anf. 50 ERLING WÄLIVAARA (kd)	36
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36
<i>Studentbostäder</i>	<i>36</i>
Anf. 52 SOFIA JONSSON (c)	36
Anf. 53 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	36
Anf. 54 SOFIA JONSSON (c)	37
Anf. 55 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
<i>Oskäliga löneskillnader</i>	<i>38</i>
Anf. 56 MONICA GREEN (s)	38
Anf. 57 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	38
Anf. 58 MONICA GREEN (s)	38
Anf. 59 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	38
<i>Skogsnäringen</i>	<i>39</i>
Anf. 60 GÖTE JONSSON (m).....	39
Anf. 61 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	39
Anf. 62 GÖTE JONSSON (m).....	39
Anf. 63 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	39
<i>Tillväxtavtalen</i>	<i>40</i>
Anf. 64 WILLY SÖDERDAHL (v)	40
Anf. 65 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	40
Anf. 66 WILLY SÖDERDAHL (v)	40
Anf. 67 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	41
<i>Utländska förvärv av fritidsfastigheter.....</i>	<i>41</i>
Anf. 68 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	41

Prot.
1999/2000:25
4 november

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	41
Anf. 70 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	41
Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42
<i>Gemensamt livsmedelsverk i EU</i>	42
Anf. 72 HARALD NORDLUND (fp).....	42
Anf. 73 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	42
Anf. 74 HARALD NORDLUND (fp).....	42
Anf. 75 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	43
<i>Energibeskattningen</i>	43
Anf. 76 ÅKE SANDSTRÖM (c)	43
Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
Anf. 78 ÅKE SANDSTRÖM (c)	44
<i>Sverige internationellt</i>	44
Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s)	44
Anf. 80 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44
<i>Familjeskogsbruken</i>	44
Anf. 81 CARL G NILSSON (m).....	44
Anf. 82 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44
Anf. 83 CARL G NILSSON (m).....	45
Anf. 84 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	45
Anf. 85 CARL G NILSSON (m).....	45
Anf. 86 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	45
<i>Kampen mot rasism och nazism</i>	46
Anf. 87 YVONNE RUWAIDA (mp).....	46
Anf. 88 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	46
Anf. 89 YVONNE RUWAIDA (mp).....	46
Anf. 90 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	47
Anf. 91 YVONNE RUWAIDA (mp).....	47
Anf. 92 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	47
<i>Kommunismen</i>	48
Anf. 93 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	48
Anf. 94 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	48
Anf. 95 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	48
Anf. 96 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	48
<i>Garantipensionen</i>	49
Anf. 97 KENNETH JOHANSSON (c)	49
Anf. 98 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	49
Anf. 99 KENNETH JOHANSSON (c)	49
Anf. 100 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	50
Anf. 101 TALMANNEN	50
11 § Svar på interpellation 1999/2000:36 om ungdomshem för kriminella	50
Anf. 102 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	50
Anf. 103 LARS ELINDERSON (m).....	51
Anf. 104 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	52
Anf. 105 LARS ELINDERSON (m).....	52
Anf. 106 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	53

12 § Svar på interpellation 1999/2000:43 om företagandet för statligt ägda företag	53
Anf. 107 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	53
Anf. 108 OLA KARLSSON (m).....	54
Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	54
Anf. 110 OLA KARLSSON (m).....	55
Anf. 111 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	56
13 § Svar på interpellation 1999/2000:40 om boendesituationen och hyreslagstiftningen	56
Anf. 112 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	56
Anf. 113 INGA BERGGREN (m).....	57
Anf. 114 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	58
Anf. 115 INGA BERGGREN (m).....	59
Anf. 116 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	60
Anf. 117 INGA BERGGREN (m).....	61
Anf. 118 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	62
14 § Svar på interpellation 1999/2000:24 om hyressänkningar	62
Anf. 119 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	62
Anf. 120 STEN ANDERSSON (m).....	63
Anf. 121 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	64
Anf. 122 STEN LUNDSTRÖM (v).....	65
Anf. 123 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	66
Anf. 124 STEN ANDERSSON (m).....	67
Anf. 125 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	67
Anf. 126 STEN LUNDSTRÖM (v).....	68
Anf. 127 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	68
Anf. 128 STEN ANDERSSON (m).....	69
Anf. 129 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	70
15 § Svar på interpellation 1999/2000:32 om bostadslösa studenter	70
Anf. 130 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	70
Anf. 131 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd).....	71
Anf. 132 SOFIA JONSSON (c).....	73
Anf. 133 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	73
Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v).....	74
Anf. 135 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	74
Anf. 136 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd).....	75
Anf. 137 SOFIA JONSSON (c).....	77
Anf. 138 DESIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	77
Anf. 139 STEN LUNDSTRÖM (v).....	78
Anf. 140 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	78
Anf. 141 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd).....	79
Anf. 142 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	79
16 § Svar på interpellation 1999/2000:21 om Vasakronan	80
Anf. 143 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	80
Anf. 144 LARS TOBISSON (m).....	80
Anf. 145 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	81
Anf. 146 LARS TOBISSON (m).....	82

Prot.
1999/2000:25
4 november

Prot.	Anf. 147 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	83
1999/2000:25	Anf. 148 LARS TOBISSON (m)	84
4 november	Anf. 149 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	85
	17 § Hänvisning av ärenden till utskott	85
	18 § Bordläggning.....	85
	19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	85
	20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	86
	21 § Kammaren åtskildes kl. 17.23.	87

Elanders Gotab, Stockholm 1999